

Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och fördraget om observationsflygningar m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2001/02:157 Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och fördraget om observationsflygningar. I propositionen föreslås att riksdagen godkänner Sveriges anslutning till ett forskningssamarbete inom ramen för Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och att Sverige tillträder fördraget om observationsflygningar. Vidare läggs förslag fram till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Syftet med förslagen är att göra det möjligt för Sverige att delta i det forskningssamarbete som regleras i samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA) och i samarbetet om observationsflygningar. Det förstnämnda avtalet avser samarbetsområdet för försvarsforskning och försvarsteknologi medan det andra avtalet avser det samarbete som bedrivs inom ramen för den konventionella rustningskontrollen. Båda dessa samarbeten förutsätter att vissa regler om immunitet och privilegier införlivas med svensk rätt.

Dessutom behandlas i betänkandet ett antal motionsyrkanden om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen från allmänna motionstiderna 1998/99, 1999/2000, 2000/01 och 2001/02.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Samtliga motioner avstyrks eller besvaras av utskottet. Till betänkandet har fogats ett särskilt yttrande av Västerpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Inledning.....	5
Samförståndsavtalet europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter.....	5
Fördraget om observationsflygningar.....	7
Utskottets överväganden	10
Avtalen och lagen	10
Vissa nedrustningsfrågor	12
Reservationer.....	19
Särskilda yttranden	20
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	21
Propositionen.....	21
Följdmotioner	21
Motioner från allmänna motionstiden 1998/99.....	21
Motioner från allmänna motionstiden 1999/2000.....	21
Motioner från allmänna motionstiden 2000/01.....	22
Motioner från allmänna motionstiden 2001/02.....	22
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	23
<i>Bilaga 3</i>	
Det svenska anslutningsdokumentet.....	25
<i>Bilaga 4</i>	
Avtal om rättslig ställning	26
<i>Bilaga 5</i>	
Utdrag ur samförståndsavtalet	35
<i>Bilaga 6</i>	
Utdrag ur underavtalet ERG 1	36
<i>Bilaga 7</i>	
Utdrag ur stadga för Västeuropeiska försvarsmaterielorganisationen (WEAO)	37
<i>Bilaga 8</i>	
Fördrag om observationsflygningar.....	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Sveriges tillträde till samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA)

Riksdagen godkänner anslutningsdokumentet av den 7 mars 2002 med anledning av det av Sverige den 15 maj 2001 undertecknade samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA), med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän, undertecknat i Paris den 11 maj 1955, inte skall tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

2. Sveriges tillträde till fördraget om observationsflygningar

Riksdagen godkänner fördraget om observationsflygningar, med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artikel 34 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser av den 18 april 1961 inte skall tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

3. Ändringar i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall

Riksdagen antar regeringens förslag om ändringar i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

4. Canberrakommissionen

Riksdagen förklarar motion 1998/99:U403 besvarad med vad utskottet anfört.

5. Biologiska vapen

Riksdagen förklarar motion 1998/99:MJ749 yrkande 16 besvarad med vad utskottet anfört.

6. Klusterbomber

Riksdagen förklarar motion 1999/2000:U404 besvarad med vad utskottet anfört.

7. Antipersonella minor

Riksdagen förklarar motion 1999/2000:U408 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört.

8. Provstoppsavtalet

Riksdagen förklarar motion 2000/01:U404 yrkande 26 besvarad med vad utskottet anfört.

9. Icke-spridningsavtalet

Riksdagen förklarar motion 2000/01:U414 yrkande 13 besvarad med vad utskottet anfört.

10. Teknisk kompetens för övervakning av olika nedrustningsavtal

Riksdagen förklarar motion 2000/01:U414 yrkande 14 besvarad med vad utskottet anfört.

11. Kärnvapenfri zon i Europa

Riksdagen avslår motion 2000/01:U407.

12. Massförstörelsevapen

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U300 yrkande 15 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 21 maj 2002

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Bertil Persson (m), Sven Hulterström (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Göran Lennmarker (m), Liselotte Wägö (m), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Karin Enström (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Birgitta Ahlqvist (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2001/02:157 Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och fördraget om observationsflygningar, vari föreslås att riksdagen godkänner Sveriges anslutning till ett forskningssamarbete inom ramen för Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och att Sverige tillträder fördraget om observationsflygningar. Vidare läggs förslag fram till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Till grund för förslagen i propositionen ligger två promemorior utarbetade inom Försvarsdepartementet samt remissbehandlingen av dessa promemorior.

Dessutom behandlas i betänkandet ett antal motionsyrkanden om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen från allmänna motionstiderna 1998/99, 1999/2000, 2000/01 och 2001/02.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Inledning

I proposition 2001/02:157 Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och fördraget om observationsflygningar föreslås att riksdagen godkänner Sveriges anslutning till ett forskningssamarbete inom ramen för Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och att Sverige tillträder fördraget om observationsflygningar. Vidare läggs förslag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Syftet med förslagen är att göra det möjligt för Sverige att delta i det forskningssamarbete som regleras i samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA) och i samarbetet om observationsflygningar. Det förstnämnda avtalet avser samarbetsområdet för försvarsforskning och försvarsteknologi medan det andra avtalet avser det samarbete som bedrivs inom ramen för den konventionella rustningskontrollen. Båda dessa samarbeten förutsätter att vissa regler om immunitet och privilegier införlivas med svensk rätt.

De föreslagna lagändringarna är enligt propositionen av enkel beskaffenhet, varför regeringen inte ansett det erforderligt att inhämta yttrande från Lagrådet.

Samförståndsavtalet europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter

WEAG är ett forum för samarbete på försvarsmaterielområdet mellan de tio medlemsländerna i Västeuropeiska unionen (VEU) samt Danmark, Norge och

Turkiet. Medlemskretsen i WEAG utökades vid ministermötet i Marseille i november 2000 till att omfatta även Finland, Polen, Sverige, Tjeckien, Ungern och Österrike. Samarbetet inom WEAG bedrivs på tre huvudområden i s.k. paneler. Dessa områden gäller utveckling och upphandling av materiel (panel I), forskning och teknologi (panel II) samt harmonisering av upphandlingsrutiner, utformning av kravspecifikationer, kvalifikationskrav på leverantörer och framtidsfrågor (panel III). Samarbetet inom WEAG är inte traktatfäst och bygger på samförstånd mellan medlemmarna. Deltagandet i samarbetet sker således i den omfattning som respektive land självt bestämmer.

Genom en överenskommelse i november 1996 inrättades WEAO som ett underorgan till VEU. Samtidigt överfördes den forskningscell som tidigare var organiserad inom WEAG panel II (forsknings- och teknologisamarbete) till WEAO och fick befogenheter att sluta för WEAG-länderna (bindande) kontrakt för upphandling av tjänster på forsknings- och teknologiområdet.

Genom avtalet Socrate från november 1998 fick Sverige (i likhet med Finland) tillträde till forskningsprogrammen EUCLID och THALES på samma villkor som de dåvarande medlemsländerna i WEAG. Arrangemanget innebär att WEAO och forskningscellen kunde utnyttjas för kontraktering genom att Sverige i ett särskilt anslutningsdokument åtog sig att tillämpa Parisavtalet med avseende på Socrate.

Avtalet EUROPA är ett ramavtal från år 2001. Avtalet förutsätter att särskilda underavtal (europeiska forskningsgruppsarrangemang) kommer till stånd vilka närmare reglerar villkoren för samarbetet. Till skillnad från de former som tidigare kommit att tillämpas inom WEAG beträffande forsknings- och teknologisamarbetet, ger avtalet EUROPA möjlighet att begränsa deltagarkretsen vid genomförandet av samarbetet. Det finns alltså inte en omedelbar rätt för alla signatärstater att delta i ett samarbete som vissa av länderna valt att bedriva i en begränsad krets. Ett annat angeläget syfte med avtalet är att det skall vara förenligt med ramavtalet i sexnationskretsen och att avtalet skall kunna användas för genomförandet av det ramavtalet. Avtalet EUROPA ger också möjlighet att anlita WEAO, eller en annan internationell organisation för kontraktering, förutsatt att deltagarländerna i det aktuella samarbetsprojektet har en folkrättsligt bindande koppling till den organisationen.

Regeringen beslutade den 10 maj 2001 att avtalet EUROPA skulle undertecknas och den 10 januari 2002 att ERG 1 skulle undertecknas. Undertecknandena skedde den 15 maj 2001 och den 15 januari 2002. Regeringen beslutade vidare den 21 februari 2002 att anslutningsdokumentet skulle undertecknas, med förbehåll för ratifikation. Undertecknandet skedde den 7 mars 2002.

Vid kontraktering genom WEAO och dess forskningscell fordras att Sverige, med avseende på avtalet EUROPA och dess underavtal förbinder sig att tillämpa det i Paris den 11 maj 1955 undertecknade avtalet om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän (Parisavtalet).

Detta har skett genom en till Västereuropeiska unionens ministerråd avlämnad svensk förklaring i form av ett särskilt anslutningsdokument. Anslutningsdokumentet och en bekräftelse på mottagandet av detta dokument finns i *bilaga 1*. Parisavtalet, utdrag ur avtalet EUROPA jämte utdrag ur ERG 1 samt utdrag ur stadga för WEAO finns i *bilagorna 3–7*.

Fördraget om observationsflygningar

Fördraget om observationsflygningar – även kallat Open Skies-fördraget – undertecknades av Nato- och de f.d. Warszawapaktsländerna den 23 mars 1992 i Helsingfors och trädde i kraft den 1 januari 2002. Fördraget, som är juridiskt bindande, är ett förtroende- och säkerhetsskapande instrument för rustningskontroll som ger parterna rätt att genomföra observationsflygningar över varandras territorier.

Sverige har sedan 1992 observatörsstatus i fördraget och har sedan 1999 tagit del i den omfattande övningsflygningsverksamhet som fortlöpande genomförs inom ramen för fördraget.

Regeringen beslutade den 20 december 2001 att ansöka om tillträde till fördraget, och den 4 januari respektive den 7 januari 2002 lämnade regeringen in ansökan om tillträde till avtalet till depositarierna i Budapest respektive Ottawa.

Fördraget trädde i kraft först den 1 januari 2002 efter det att Ryssland och Vitryssland som sista signatärstater lämnat sina ratificeringsinstrument den 2 november 2001.

Fördragets tillämpningsområde har hittills omfattat 27 medlemmar i Nato och f.d. Warszawapakten. Fördraget öppnades den 1 januari 2002 för ansökan om anslutning från länder som tillhör Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), och den 1 juli 2002 kommer en möjlighet att ansöka att öppnas även för länder som inte tillhör OSSE. I båda fallen krävs ett godkännande av ansökan av Rådgivande kommittén för Open Skies i Wien, den kommitté i vilken frågor om fördragets tillämpning behandlas, för att anslutning skall kunna ske.

Den grundläggande tanken bakom fördraget är att öppenhet och samarbete om militära angelägenheter skapar gemensam säkerhet. Förtroende skapas och vidmakthålls mellan de deltagande staterna genom att dessa erbjuder varandra insyn med kort förvarning och på alla delar av sina territorier. Uppgifter som lämnats om de militära styrkorna och deras aktiviteter kan verifieras genom överflygningarna. Öppenheten bidrar till att göra det militära läget mer förutsägbart och minskar risken för missbedömningar av andra staters agerande. Det konstruktiva samarbete mellan militärer från olika stater som fördraget medför har också ett värde i sig.

I fördraget eftersträvas en balans mellan förtroendeskapande öppenhet och skyddet av sådan information som är av betydelse för den nationella säkerheten. Detta var en central fråga i de förhandlingar som föregick fördraget. Öppenheten garanteras i fördraget genom rätten att flyga över alla delar av de deltagande ländernas territorium. Inga områden är undantagna. Varje land

måste ta emot ett antal överflygningar som fastställs utifrån landets storlek. Skyddet från en alltför detaljerad insyn garanteras, å andra sidan, bl.a. av de begränsningar på upplösningen av insamlade data som avtalet föreskriver. Observationerna kan inledningsvis göras med hjälp av filmkameror, videokameror eller sidseende radar med syntetisk slutare (SAR). Tre år efter det att fördraget trätt i kraft kan sensorerna utökas med utrustning som använder infraröd avsökningsgrad (IR-sensor). Utrustning för signalspaning är förbjuden. Sensorerna måste vara plomberade under flygning till och från det observerade landet, och deras kapacitet skall kontrolleras innan observationsflygningen börjar. Såväl överflygning som bearbetning av tagna filmer sker enligt antagna regler och gemensamt mellan representanter från observerande och observerad nation.

De säkerhets- och förtroendeskapande åtgärderna som etablerats i OSSE-området hänger nära samman. Fördraget om observationsflygningar är ett värdefullt komplement till de båda andra centrala verifikationsregimerna som etablerades under 1990-talet, Wiendokumentet (WD) och avtalet om konventionella stridskrafter i Europa (CFE-avtalet). Wiendokumentets verifikationsverksamhet tar sikte på militära förband och deras verksamhet, medan CFE-avtalet reglerar mängden krigsmateriel i fem kategorier. Fördraget om observationsflygningar kompletterar WD och CFE-avtalet genom att tillåta observationer som är mindre inträngande men som täcker avsevärt större geografiska områden.

Under den tid som förflutit mellan undertecknandet 1992 och ikraftträdandet har bedrivits en omfattande övningsverksamhet i fördragets anda. Mer än 2 000 övningsflygningar har genomförts.

Även Sverige har deltagit i denna verksamhet sedan regeringen 1999 gav Försvarsmakten i uppdrag att förbereda en svensk anslutning till fördraget om observationsflygningar. Sverige har därefter deltagit i övningsverksamheten inom ramen för fördraget under 2000 och 2001. Ryssland, USA och Benelux-länderna har genomfört flygningar i Sverige, och Sverige har gjort observationsflygningar i Ryssland och USA. Därutöver har Sverige vid sex tillfällen deltagit som observatör vid andra länders flygningar. Sverige har kontinuerligt haft ett nära samarbete med Finland angående övningsflygningar och andra förberedelser för tillträde till fördraget om observationsflygningar.

I preambeln till fördraget om observationsflygningar erinras om de åtaganden som parterna har gjort inom OSSE för att främja öppenhet i sina militära aktiviteter och stärka säkerheten genom förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Det framhålls att parterna, genom detta fördrag, önskar bidra till att ytterligare stärka freden, säkerheten och stabiliteten i OSSE-området. Det visar även på möjligheten att använda observationsflygningar för att förbättra öppenheten, möjliggöra övervakning av ett existerande och framtida avtal om rustningskontroll efterlevs, samt att stärka kapaciteten för konfliktförebyggande och krishantering inom ramen för OSSE.

Fördragstexten i svensk översättning återfinns som *bilaga 8* till detta betänkande.

Ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

I propositionen föreslås att lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall även skall omfatta sådan immunitet och sådana privilegier som följer av dels avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän med avseende på den verksamhet som följer av samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter av den 15 maj 2001 samt anslutningsdokumentet av den 7 mars 2002, dels fördraget om observationsflygningar av den 23 mars 1992.

Bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän och i artikel 34 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser av den 18 april 1961 skall dock inte tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

Regeringen noterar att för att internationella avtalsbestämmelser skall bli gällande inför svenska myndigheter måste de införlivas med svensk rätt. Frågor om immunitet och privilegier för internationella organ och personer med anknytning till sådana organ regleras i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Immunitet innebär att en talan inför domstol eller en ansökan om verkställighet skall avvisas. Privilegier innebär vissa undantag från nationell lagstiftning.

För att Parisavtalets bestämmelser skall bli gällande inför svenska myndigheter även beträffande det nya avtalet EUROPA krävs således ändrad lydelse av 2 c § i denna lag.

Eftersom fördraget om observationsflygningar tillerkänner den personal som genomför observationsflygningar immunitet och privilegier i särskilt angiven utsträckning bör detta regleras i en ny 2 d § i samma lag.

Anledningen till att de nya bestämmelserna inte förs in i bilagan till lagen är att samarbetena inte innebär att Sverige i folkrättslig mening fullt ut ansluter sig till en internationell organisation, vilket är en förutsättning för att bestämmelserna skall kunna föras in i bilagan.

Anslutningsdokumentet för EUROPA-samarbetet innehåller förbehåll för ratifikation. Ratifikationsinstrumentet skall deponeras hos VEU:s generalsekretariat. Anslutningsdokumentet innehåller inte några bestämmelser om ikraftträdande, varför det träder i kraft för Sverige på dagen för deponering av ratifikationsinstrumentet. Fördraget om observationsflygningar träder i kraft 60 dagar efter det att Sverige har deponerat sina anslutningsdokument hos en av de två depositarierna. Med hänsyn till att det inte med säkerhet kan anges när anslutningsdokumenten blir bindande för Sverige, bör de föreslagna ändringarna i lagen träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottets överväganden

Avtalen och lagen

EUROPA-avtalet

Avtalet EUROPA är ett ramavtal som gör det möjligt för medlemsländer i Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) att ingå bindande avtal om forskningsarbete inom en begränsad länderkrets. Till skillnad från tidigare förekommande avtal inom detta område finns ingen omedelbar rätt för alla signatärstater att delta i ett samarbete som vissa av länderna valt att bedriva sinsemellan. Dessa nya samarbetsformer medger ökad flexibilitet och effektivitet, vilket är positivt, enligt utskottets mening, från bl.a. vetenskaplig och ekonomisk synpunkt.

Utskottet finner det därför angeläget att Sverige deltar i detta forskningssamarbete. Det är också angeläget för Sverige att vid tillämpningen av detta avtal kunna utnyttja VEU:s underorgan WEAO och dess forskningscell vid kontraktering för upphandling av forsknings- och teknologitjänster. Mellan VEU-länderna gäller ett högkvartersavtal av sedvanligt slag, vilket reglerar frågor om immunitet och privilegier för organisationen och dess personkrets. Detta avtal har Sverige åtagit sig att tillämpa inom ramen för forskningssamarbetet Socrate Sverige bör av dessa skäl även godkänna anslutningsdokumentet med anledning av avtalet EUROPA.

Som underorgan till VEU har WEAO viktiga uppgifter inom ramen för forskningssamarbetet. Dit hör rätten att teckna för medlemsländerna bindande kontrakt på forsknings- och teknologiområdet samt uppgifter av administrativ natur för samarbetets bedrivande. Forskningssamarbetet förutses emellertid inte få till följd att organisationen får säte i eller i övrigt förlägger någon permanent verksamhet i Sverige. Inte heller kommer Sverige att ha någon nationell representation i organisationen. Därför blir de svenska förpliktelserna på grund av forskningsavtalet i praktiken begränsade.

Sveriges åtagande att tillämpa Parisavtalet motiveras av att organisationen och dess personkrets på ett oberoende sätt skall kunna fullgöra de uppgifter på forskningsområdet som deltagarländerna lagt på organisationen. På samma sätt som för forskningssamarbetet Socrate gäller för samarbetet inom ramavtalet EUROPA att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i Parisavtalet inte skall tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige. Sverige skall i samband med deponeringen av ratifikationsinstrumentet avge reservation med denna innebörd.

Open Skies-fördraget

Utskottet finner det angeläget för Sverige att ansluta sig till fördraget om observationsflygningar. Ett starkt engagemang för rustningskontroll, inklusive

förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder, är en grundläggande del av svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet betonar starkt folkrättens betydelse för internationella relationer, inklusive rustningskontroll, och strävar efter en alleuropeisk och fördragsfäst säkerhetsordning. Fördraget om observationsflygningar utgör ett bidrag till att förverkliga dessa grundläggande principer.

Fördraget är både ett strategiskt och politiskt instrument i det konfliktförebyggande arbete som regeringen prioriterar. Observationsflygningarna kan bli ett viktigt hjälpmedel i händelse av en krissituation. Till skillnad från bilder från spanings satelliter, som oftast är hemliga, är dokumentation från överflygningarna öppen mellan de deltagande parterna och kan därmed åberopas politiskt.

Överflygningarna inom fördragets ram kan också komplettera information från satelliter. Endast vissa stormakter har egna satelliter. Andra länder kan numera köpa satellitbilder kommersiellt. Satelliter färdas dock i bestämda banor, medan rutter för överflygningar inom avtalet kan läggas flexibelt och med kort varsel. Dessutom kan flygplanen ofta flyga under moln som hindrar satelliter att ta bilder. Det är också betydligt billigare att samla in information genom överflygningar än via satellit.

En viktig princip i fördraget är att den information som samlas in under observationsflygningarna är tillgänglig, mot ersättning, för alla undertecknande stater som så önskar. Därmed kan även länder som inte har råd att göra egna överflygningar få tillgång till information som kan vara viktig för deras säkerhet.

Fördraget om observationsflygningar innebär en ytterligare förstärkning av den europeiska säkerhetsstrukturen. Fördraget är en viktig del av den fördragsfästa alleuropeiska säkerhetsordning som Sverige verkar för. Ett tillträde skulle enligt utskottets mening vara ett väsentligt bidrag till den aktiva svenska rustningskontrollpolitiken och ge oss den bästa möjligheten att aktivt påverka fördragets genomförande och framtida utveckling. Fördraget bidrar till att skapa förtroende och säkerhet genom ökad öppenhet och förutsägbarhet på det militära området. Det kompletterar härvidlag andra säkerhets- och förtroendeskapande åtgärder inom OSSE-området. Det är således angeläget att Sverige lämnar sitt bidrag till detta arbete, som är av grundläggande betydelse för den gemensamma säkerheten inom OSSE-området.

Den immunitet och de privilegier som fördraget tillerkänner den personal som genomför observationsflygningar och dess transportmedel motiveras av att uppdragen skall kunna utföras på ett effektivt sätt. Artikel 34 i Wienkonventionen, till vilken fördraget bl.a. hänvisar, innehåller bestämmelser om skatter och pålagor. På samma sätt som för de internationella forskningsavtalen Socrate och EUROPA skall för observationsflygningsverksamheten gälla att bestämmelserna avseende beskattning inte tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige. Sverige skall i samband med deponeringen av ratifikationsinstrumentet avge en reservation med denna innebörd.

Utskottet tillstyrker med vad som ovan anförts proposition *2001/02:157 yrkandena 1–3*.

Vissa nedrustningsfrågor

I den enskilda motionen *1998/99:U403 (s)* krävs att regeringen såväl i FN som i andra internationella sammanhang bör driva kraven i Canberrakommissionens program. Enligt motionärerna har kommissionen presenterat ett heltäckande, realistiskt program för hur alla kärnvapen skall kunna avskaffas.

Utskottet konstaterar att resultatet av Canberrakommissionens program om kärnvapenedrustning var en av de mest betydelsefulla inspirationskällorna för initiativet 1998 att bilda Koalitionen för en ny agenda (New Agenda Coalition – NAC). Denna sammanslutning av stater, där Sverige varit en av de drivande, har tagit sig an ett flertal av de förslag som Canberrakommissionen hade på sin agenda. NAC kom även att spela en avgörande roll vid icke-spridningsavtalets konferens år 2000. Ett slutdokument antogs då, vilket bl.a. inkluderade konkreta steg som de fem kärnvapenstaterna har åtagit sig att genomföra för att nedrusta sina kärnvapenarsenaler. Sverige och NAC arbetar nu för genomförandet av dessa konkreta steg inom den översynscykel som just inletts inför 2005 års NPT-konferens.

Av de åtgärder som kärnvapenstaterna åtagit sig att genomföra finns flera av Canberrakommissionens förslag representerade, t.ex. moratorium avseende kärnvapenprov, ytterligare minskning av de amerikanska och ryska kärnvapnen samt konkreta åtgärder för att minska den operativa statusen för kärnvapnen. Utskottets uppfattning är således att stora delar av Canberrakommissionens förslag redan drivs av Sverige inom ramen för NAC.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion *1998/99:U403 (s)* kan besvaras.

I partimotion *1998/99:MJ749 (c) yrkande 16* framhålls att bioteknik även kan användas för framställande av biologiska vapen och att det är viktigt att internationella konventioner kommer till stånd för begränsning av framställning och användning av biologiska vapen.

Utskottet konstaterar att det sedan 1972 finns en internationell konvention som förbjuder utveckling, framställning och lagring av biologiska vapen, samt klarlägger att dessa vapen skall förstöras. I dag är 143 stater parter till konventionen, bl.a. Sverige. I syfte att konventionen skall vara relevant och omfatta även den senaste utvecklingen inom biotekniken hålls översynskonferenser vart femte år. De genetiskt modifierade stridsmedel som motionen pekar på som problematiska är redan förbjudna under konventionens artikel 1.

Vad denna konvention dock saknar är en övervakningsmekanism som kan verifiera att parterna verkligen lever upp till det de åtagit sig under konventionen. Förhandlingar pågick sedan mitten av 1990-talet om ett verifikationsprotokoll. Sommaren 2001 avbröts förhandlingarna då det visade sig att en av parterna, USA, inte kunde acceptera den text som förhandlats fram.

Regeringen beklagade detta faktum men studerar nu tillsammans med övriga EU- stater och intresserade parter till konventionen andra metoder att stärka den.

Utskottet anser att motion 1998/99: MJ749 (c) yrkande 16 kan besvaras med vad som ovan anförts.

I motion 1999/2000: U404 (v) krävs att regeringen skall arbeta för att splitterbomber förbjuds internationellt, genom att dessa inkluderas i Ottawakonventionen.

Utskottet utgår från att vad som egentligen avses i motionen inte är s.k. splitterbomber utan i stället s.k. klusterbomber. Skillnaden mellan dessa är att splitterbomber skadar människor och material genom direkt splitterverkan, medan klusterbomber består av en kapsel eller behållare innehållande ett stort antal småbomber.

Utskottet instämmer med motionärena om vikten av att reglera användningen av sådana bomber i internationella konventioner. Problemet som användning av klusterbomber ger upphov till är väl känt och belyses även närmare i motionen.

Ett initiativ togs 1999 av Internationella rödakorskommittén att uppmärksamma frågan och lägga fram förslag om reglering. Behovet att närmare studera frågan stöddes av EU, som under det svenska ordförandeskapet ställde sig bakom ett krav på att en expertgrupp skulle få mandat att arbeta med frågan. Detta blev verklighet i december 2001 då parterna till konventionen om särskilt inhumana vapen (CCW) upprättade en sådan grupp med mandat att studera problematiken ur alla aspekter samt om möjligt komma med förslag på lösningar. Gruppen skall återrapportera till parterna i december 2002. Sverige deltar aktivt i gruppens arbete, och regeringens mål är att bestämmelser skall kunna antas som bl.a. bidrar till att minska den humanitära problematiken orsakad av substridsdelar från klusterbomber.

Utskottet anser att konventionen om särskilda inhumana vapen (CCW) är bättre lämpad än Ottawakonventionen för reglering av klusterbomber. Utskottet erinrar även om att det i betänkande 2000/01: UU14 avstyrkt en liknande motion och då bl.a. framhållit som sin inställning att Ottawakonventionen i dagsläget ej bör öppnas för ändringar, då det främsta målet måste vara att åstadkomma universell anslutning till konventionens totalförbud mot antipersonella minor.

Utskottet avstyrker därmed motion 1999/2000: U404 (v).

I motion 1999/2000: U408 (v) yrkande 3 begärs att regeringen skall verka inom FN för internationellt samförstånd om en minfri värld inom tio år.

Utskottet konstaterar att Sverige ratificerade Ottawakonventionen som förbjuder användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor den 30 november 1998. Konventionen trädde i kraft för svensk del den 1 maj 1999.

Såsom part till Ottawakonventionen står Sverige bakom konventionens mål att skapa en minfri värld. Mer praktiskt har detta bl.a. kommit till uttryck genom att Sverige klarade av sin förstöring av de antipersonella minor som

lagrats i Sverige redan i december 2001, i stället för inom den stipulerade tidsgränsen på fyra år. Dessutom bidrar Sverige med ett betydande stöd till humanitär minröjning. En oberoende vederhäftig organisation inom området, the International Campaign to Ban Landmines (ICBL) redovisar i sin rapport, Landmine Monitor, Sverige på tredje plats bland givarländerna. Sverige har under 1990-talet från biståndsmedel stött minröjningsaktioner med ca 500 miljoner kronor.

Utskottet vill understryka att Ottawakonventionen utgör det viktigaste instrumentet för att i internationellt samförstånd arbeta för en avveckling av antipersonella minor. Att parterna till konventionen enats om målet om en minfri värld är positivt. Utskottet skulle i och för sig välkomna om detta mål kunde uppnås inom en viss tidsram i enlighet med motionens önskemål. Detta skulle emellertid inte vara möjligt utan att omförhandla Ottawakonventionen, vilket – som framhållits ovan – inte bör ske, då det främsta målet måste vara att åstadkomma universell anslutning till konventionens totalförbud mot antipersonella minor. Utskottet uttrycker dock förhoppningen att det så snart som möjligt skall bli möjligt att uppnå en värld fri från antipersonella minor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 1999/2000:U408 (v) yrkande 3 kan besvaras.

I partimotion 2000/01:U404 (c) yrkande 26 begärs att Sverige skall verka för att de stater som ännu inte ratificerat provstoppsavtalet utsätts för ökade påtryckningar att göra så.

Provstoppsavtalet för kärnvapen – CTBT – träder inte i kraft förrän 44 särskilt utvalda stater med betydande kärntekniska program har såväl undertecknat som ratificerat det. Detta har emellertid hittills gjorts av endast 31 stater. Bland de 13 som ännu inte ratificerat avtalet finns USA, Indien, Nordkorea och Pakistan. De 3 sistnämnda staterna har inte heller undertecknat avtalet.

För svensk del är ett ikraftträdande av provstoppsavtalet så snart som möjligt en viktig fråga. Utskottet konstaterar att regeringen, såväl i multilaterala som i bilaterala sammanhang, nyligen agerat aktivt för att uppmana de berörda staterna att ratificera avtalet. Exempelvis togs frågan upp av utrikesministern i hennes tal den 7 februari 2002 inför permanenta nedrustningskonferensen i Genève (CD).

Även för EU är provstoppsavtalet och den norm mot provsprängningar som avtalet kan sägas ha etablerat en prioriterad EU-fråga. Samtliga EU-medlemsstater har tillträtt avtalet, och det finns således inom EU en konsensus för fortsatt arbete med att få övriga stater att ratificera det. Under det svenska EU-ordförandeskapet 2001 tog Sverige också initiativ till och genomförde flera diplomatiska demarcher i de länder som ännu inte ratificerat provstoppsavtalet.

Parallellt med det diplomatiska arbetet med att få stater att tillträda avtalet stöder Sverige även uppbyggnaden av ett globalt verifikations- och övervakningssystem för avtalet.

Utskottet anser att motion 2000/01:U404 (c) yrkande 26 kan besvaras med vad som ovan anförts.

I motion 2000/01:U414 (kd) yrkande 13 framhålls att Sverige bör verka för att icke-spridningsavtalet – som förbjuder kärnvapenstater att överlåta kärnvapen och övriga stater att skaffa sådana – följs upp.

Utskottet vill framhålla att Sverige under de senaste åren agerat såväl aktivt som med viss framgång till förmån för kärnvapennedrustning. Ett diplomatiskt genombrott nåddes under översynskonferensen våren 2000 för icke-spridningsfördraget (NPT). Trots motgångar inom området nedrustning och icke-spridning under de senaste åren lyckades NPT-konferensen för första gången på 15 år anta ett slutdokument med konsensus. Grunden för denna överenskommelse var de åtaganden som Sverige tillsammans med övriga stater inom det s.k. Ny agenda-initiativet (NAC) lyckades förhandla fram i direkta överläggningar med kärnvapenstaterna. Centralt var kärnvapenstaternas otvetydiga utfästelser att fullständigt avveckla sina kärnvapen.

NPT-dokumentet ses allmänt som ett viktigt steg framåt för icke-spridningsregimen, som inför konferensen hotades av ett sammanbrott inte minst på grund av kärnvapenstaternas ovilja att överge kalla krigets doktriner. Det finns nu ett politiskt åtagande att genomföra ett antal steg mot kärnvapennedrustning. Regeringens ambition är att göra dessa till en stark internationell norm, bl.a. genom att driva en resolution vid FN:s generalförsamling som bekräftar dessa åtaganden samt andra viktiga slutsatser om bl.a. kärnvapenfria zoner, internationell verifikation och anslutning till samt efterlevnad av NPT.

Sveriges avsikt är att tillsammans med NAC fortsatt driva på kärnvapennedrustningen och att föra en dialog med de 5 kärnvapenstaterna om hur de tänker omsätta de åtaganden som de gjorde vid NPT-konferensen i konkreta åtgärder. Här kan särskilt hänvisas till de rysk-amerikanska utfästelserna om strategiska neddragningar, och utskottet vill peka på vikten av att dessa fastläggs i ett rättsligt bindande avtal. Bland NPT-åtagandena finns även andra viktiga komponenter såsom förhandlingar om neddragningar i antalet taktiska kärnvapen, översyn av strategiska kärnvapenpositioner och ökad öppenhet om kärnvapeninnehavet.

Sveriges målsättning att verka genom NPT för kärnvapennedrustning och icke-spridning och de framgångar som nåtts har även fått visst erkännande genom det bevis på förtroende som övriga parter till NPT visade då Sverige valdes till ordförande för första förberedande mötet (PrepCom 2002) inför 2005 års NPT-översynskonferens.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U414 (kd) yrkande 13 kan besvaras.

I motion 2000/01:U414 (kd) yrkande 14 krävs att Sverige bör fortsätta att utveckla teknisk kompetens för övervakning av olika nedrustningsavtal och för att upptäcka och eliminera nukleära, biologiska och kemiska hot (NBC-hot).

Utskottet framhåller att möjligheten att kunna verifiera att stater lever upp till de åtaganden de gör när de ratificerar nedrustningsavtal är av stor betydelse för dessa avtals trovärdighet. Sverige har under lång tid arbetat för att

konventioner om nedrustning skall ha en tillförlitlig verifieringsmekanism, och regeringen avser, enligt vad utskottet erfarit, att även fortsättningsvis följa denna linje.

I fråga om kemiska vapen skapar konventionen om ett förbud mot kemiska vapen en långtgående verifieringsmekanism där en internationell organisation, Organisationen för ett förbud mot kemiska vapen – OPCW, har till uppgift att genom inspektioner och granskning av staternas deklarerationer följa upp att konventionen efterlevs. Sverige stöder detta arbete dels allmänt genom vårt stöd till OPCW men också mer specifikt genom att erbjuda OPCW tjänster från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) NBC-laboratorium i Umeå. FOI har ett av sju laboratorier i världen som uppfyller de krav som OPCW ställer och är därför utsett av OPCW till verifikationslaboratorium.

I fråga om kärnvapen är det av intresse att kunna kontrollera efterlevnaden av konventionen om ett totalstopp för kärnvapenprov – CTBT. CTBT har ännu inte trätt i kraft, men redan nu finns en kontrollmekanism på plats som kontinuerligt förbättras och byggs ut. Sverige bidrar dels med en mätstation som vidarebefordrar data till ett center i Wien, dels genom forskning av FOI om detektion av radionukleider i luften, en metod som ytterligare kommer öka möjligheterna att upptäcka eventuella kränkningar av konventionen.

Inom området kärnvapen kommer man förhoppningsvis inom en snar framtid även att inleda förhandlingar om en konvention för totalstopp av produktion av fissilt material som kan användas till kärnvapen. Regeringen avser att driva en aktiv linje under dessa förhandlingar i syfte att få till stånd en stark konvention, och redan idag bedriver FOI forskning i syfte att ta fram metoder som skall öka möjligheterna att upptäcka produktion av fissilt material.

Även Statens kärnkraftsinspektion (SKI) arbetar tillsammans med Internationella atomenergiorganet (IAEA) med att stärka metoder för övervakning och kontroll av anläggningar med kärnämnesmaterial. Det modellprotokoll som framtagits för att slutas mellan IAEA och dess medlemsstater och som ger IAEA större möjligheter att kontrollera efterlevnaden av icke-spridningsfördraget har starkt stöd av Sverige.

I fråga om biologiska vapen finns sedan 1975 en konvention som förbjuder sådana. Den saknar dock en verifikationsmekanism av det slag som finns för kemiska vapen. Sverige var aktivt i förhandlingarna för att få till stånd en sådan. Dessa avbröts dock eftersom bl.a. USA inte var berett att acceptera den text man förhandlat fram. Sverige är fortsatt aktivt för att stärka konventionen om biologiska vapen avseende frågan om kontroll och verifikation och FOI arbetar med att utveckla metoder för att kunna utföra samma typer av analyser som görs för övervakning av kemiska vapen.

Slutligen kan man konstatera att Sverige har erkänd expertis när det gäller kontroll och övervakning av massförstörelsevapen. Svenskt deltagande på operativ- och ledningsnivå i missioner som FN:s särskilda kommission (UNSCOM) och övervakningsmekanismen för Irak (Unmovic) är ett uttryck för detta.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U414 (kd) yrkande 14 kan besvaras.

I den enskilda motionen 2000/01:U407 (s) begärs att regeringen vidtar åtgärder för att införa lagstiftning enligt den österrikiska modellen för att åstadkomma en kärnvapenfri zon i Europa. I motionen erinras om att Österrike genom en lag i juli 1999 infört ett strikt nationellt kärnvapenförbud.

Utskottet medger att den återopade lagen de facto kan sägas innebära en kärnvapenfri zon inom det österrikiska territoriet. Enligt vad utskottet inhämtat avser den österrikiska lagstiftningen emellertid inte endast kärnvapen utan kärnämnesrelaterad verksamhet i stort. Bland annat är transporter av kärnämnen genom österrikiskt territorium förbjudet. För Sverige skulle ett sådant förbud givetvis inte vara möjligt med hänsyn till befintliga kärnkraftverk. Utskottet framhåller också att all kärnteknisk verksamhet i Sverige redan är föremål för en mycket rigorös kontroll genom den övervakning som Statens kärnkraftinspektion genomför med stöd av bl.a. lagen om kärnteknisk verksamhet (1984:3).

Med anledning av de resonemang som förs i motionen om möjligheter att bilda kärnvapenfria zoner vill utskottet slutligen erinra om att FN:s nedrustningskommission (UNDC) i en studie angivit som ett nödvändigt villkor att berörda länder också måste vara eniga om zonens upprättande. Enligt utskottets bedömning finns i dagsläget inga förutsättningar för att uppnå en sådan enighet om att bilda en eventuell kärnvapenfri zon i Centraleuropa eller i Europa.

Därmed avstyrks motion 2000/01:U407 (s).

I partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 15 framhålls att Sverige, EU och det internationella samfundet med kraft måste reagera mot de omkring 20 problemstater som i strid med avtal som de anslutit sig till innehar eller försöker anskaffa massförstörelsevapen. Gemensamt för de stater som i hemlighet utvecklar massförstörelsevapen är att de ligger i politiskt instabila områden. Risken blir därigenom påtaglig för att regionala konflikter utvidgas och fördjupas. Krigföring med massförstörelsevapen skulle få förödande effekter. Också Sverige skulle i förlängningen drabbas, framhålls det i motionen.

Utskottet delar den oro för spridning av massförstörelsevapen som kommer till uttryck i motionen. En värld fri från sådana vapen ger ökad säkerhet för alla. Inte minst den senaste tidens terroristhändelser har på ett skrämmande sätt pekat på det potentiella hot som massförstörelsevapen utgör. Sverige har traditionellt agerat med kraft mot spridningen av sådana vapen och verkat för dess eliminering. Regeringens reaktion på kärnvapenprovsprängningarna i Sydostasien 1998 är ett exempel på detta. Vårt aktiva deltagande i det internationella icke-spridningsarbetet genom exportkontrollarrangemang är ytterligare exempel. Sveriges arbete för att främja kärnvapenedrustning och stärka icke-spridningsregimen mot kärnvapen är kanske det främsta exemplet på konkreta åtgärder. Sveriges och EU:s deltagande i samarbetsprojekt i Ryssland och andra OSS-stater för att förstöra eller säkra innehavet av mass-

förstörelsevapen visar även det med tydlighet på med vilket allvar spridningshotet behandlas.

Utskottet delar också uppfattningen att det centrala för trovärdigheten i det internationella icke-spridningsarbetet är att förstärka överenskommelser och arrangemang med kontroll- och verifikationsystem. Efterlevnaden av internationella avtal måste kunna kontrolleras genom deklARATIONER och inspektioner. Konventionen mot kemiska vapen är ett föredöme då detta totalförbud mot en hel kategori massförstörelsevapen också omfattar en verifikationsregim med förtroendeskapande deklARATIONER, rutininspektioner och möjligheter till inträngande inspektioner var som helst, när som helst i en konventionsstat vid misstanke om brott mot konventionen.

Det finns ett stort behov av att stärka konventionen mot biologiska vapen och toxinvapen på ett liknande sätt, och utskottet beklagar att parterna till detta avtal inte kunde enas om ett verifikationsprotokoll 2001.

Så länge som kontrollmöjligheterna för internationella avtal rörande massförstörelsevapen är begränsade eller outvecklade finns det risker för att även parter till dessa avtal anskaffar eller innehar de massförstörelsevapen som konventionerna förbjuder eller reglerar. Exempel på detta har varit Iraks försök att utveckla kärnvapen trots att landet är part till NPT och i och med det har åtagit sig att inte anskaffa sådana vapen. Detta har lett till framtagandet av det s.k. tilläggsprotokollet till det internationella atomenergiorganets, IAEA, safeguards-avtal, vilket ger organisationen rätt till mer ingående inspektioner i de länder som skrivit under och ratificerat tilläggsprotokollet. Sverige har ratificerat detta protokoll, vilket träder i kraft för oss när samtliga EU-länder också gjort det.

Ett annat känt exempel är Nordkoreas kärnprogram som ledde till att landet hotade med att utträda ur icke-spridningsavtalet mot kärnvapen när det internationella atomenergiorganet ville genomföra specialinspektioner för att kontrollera mängden plutonium för fredlig kärnenergi. Denna händelse ledde till att det överenskomna ramverket 1994 utvecklades mellan USA och Nordkorea i enlighet med vilket det nordkoreanska programmet frystes i utbyte mot att Nordkorea skulle få två stycken lättvattenreaktorer. Sverige bidrar genom EU till detta projekt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2001/02:U300 (m) yrkande 15 kan besvaras.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har inte föranlett några reservationer.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Sveriges tillträde till samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA) (punkt 1)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Den militära dimensionen av EU innefattar även ett utökat samarbete mellan de europeiska försvarsindustrierna med ”harmonisering av militära krav samt planering och anskaffande av vapen” som mål. Således har Sverige begärt inträde i Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen WEAG (Western European Armaments Group). Organisationen har 13 medlemmar, alla Natoländer. Finland, Österrike och Sverige har för närvarande observatörsstatus. De svenska riktlinjerna för vapenexport ter sig vid en internationell jämförelse relativt restriktiva. Uppenbarligen kan inte WEAG-samarbetet undgå att påverka även synen på krigsmaterielexport för medlemsländerna. Ett viktigt villkor för att Sverige skall delta i ett utvidgat europeiskt försvarsindustrisamarbete är att den svenska hållningen avseende krigsmaterielexport kan upprätthållas. Därför krävs att det genomförs en konsekvensanalys av hur ett svenskt medlemskap i WEAG påverkar efterlevnaden av de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Vi anser därför att regeringen borde tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning med ett sådant uppdrag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:157 har regeringen föreslagit att riksdagen

1. godkänner anslutningsdokumentet av den 7 mars 2002 med anledning av det av Sverige den 15 maj 2001 undertecknade samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA), med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän undertecknat i Paris den 11 maj 1955, inte skall tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige,

2. godkänner fördraget om observationsflygningar, med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artikel 34 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser av den 18 april 1961 inte skall tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige,

3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Följdmotioner

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 1998/99

1998/99:U403 av Lennart Klockare och Berit Andnor (s):

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att driva kraven i Canberrakommissionens program i FN och i övrig internationell politik.

1998/99: MJ749 av Lennart Daléus m.fl. (c):

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationella konventioner angående biologiska vapen,

Motioner från allmänna motionstiden 1999/2000

1999/2000:U404 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

att riksdagen begär att regeringen arbetar för att splitterbomber förbjuds internationellt enligt vad i motionen anförts.

1999/2000:U408 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

3. att riksdagen begär att regeringen verkar för internationellt samförstånd om en minfri värld inom tio år inom FN.

Motioner från allmänna motionstiden 2000/01

2000/01:U404 av Lennart Daléus m.fl. (c):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att trycket på de stater som ännu inte ratificerat provstoppsavtalet intensifieras.

2000/01:U407 av Susanne Eberstein m.fl. (s):

Riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att införa lagstiftning enligt den österrikiska modellen för att åstadkomma en kärnvapenfri zon i Europa.

2000/01:U414 av Margareta Viklund m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för att icke-spridningsavtalen följs upp.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör fortsätta utveckla teknisk kompetens för övervakning av olika nedrustningsavtal.

Motioner från allmänna motionstiden 2001/02

2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om massförstörelsevapen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661)
om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall¹

dels att 2 c § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 d §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Sådan immunitet och sådana privilegier som följer av avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän skall tillämpas på den verksamhet som följer av avtalet den 16 november 1998 med benämningen Ett system för samarbete om forskning och teknologi i Europa samt anslutningsdokumentet av den 16 november 1998. Bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän skall inte tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

*Föreslagen lydelse*2 c §²

Sådan immunitet och sådana privilegier som följer av avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän skall tillämpas på *dels* den verksamhet som följer av avtalet den 16 november 1998 med benämningen Ett system för samarbete om forskning och teknologi i Europa samt anslutningsdokumentet av den 16 november 1998, *dels den verksamhet som följer av samförståndsavtalet om europeiska avtal om forskningsorganisation, program och aktiviteter av den 15 maj 2001 samt anslutningsdokumentet av den 7 mars 2002*. Bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 21 och 22 i avtalet den 11 maj 1955 om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän skall inte tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

¹ Lagen omtryckt 1994:717.

² Senaste lydelse 1999:1120.

2 d §

En främmande stats personal som utövar uppdrag i enlighet med fördraget om observationsflygningar av den 23 mars 1992 skall åtnjuta den immunitet och de privilegier som följer av fördraget. Bestämmelserna avseende beskattning i artikel 34 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser av den 18 april 1961, till vilken fördraget hänvisar, skall inte tillämpas på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

BILAGA 3

Det svenska anslutningsdokumentet

Översättning

Herr ordförande,

Jag har äran att framföra detta meddelande till Er för att bekräfta att Sveriges regering är införstådd med att dess samtycke till att tillämpa avtalet om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän, undertecknat i Paris den 11 maj 1955, som framförts till Västeuropeiska unionen genom skriftväxling i Rom den 16 november 1998, när Sveriges nationella lagstiftningsformaliteter har uppfyllts, även skall gälla för samförståndsavtalet om europeiska avtal för forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA) och Europeiskt forskningsgruppsarrangemang (ERG-arrangemang) nr 1, som upprättats med stöd av detta samförståndsavtal och i vilka Sverige deltar.

Denna originalhandling skall deponeras hos Västeuropeiska unionens generalsekretariat.

BILAGA 4

**Avtal om rättslig ställning
för Västeuropeiska unionen, nationella ombud
och internationella tjänstemän, undertecknat i
Paris den 11 maj 1955.**

Översättning

Avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, nationella ombud och internationella tjänstemän, undertecknat i Paris den 11 maj 1955.

De stater som har undertecknat detta avtal, som beaktar att Västeuropeiska unionen, dess internationella tjänstemän och medlemsstaternas ombud som deltar i dess möten skall ha en ställning som underlättar fullgörandet av deras uppgifter och uppdrag, har kommit överens om följande.

DEL I ALLMÄNT

Artikel 1

I detta avtal avses med

- a) organisationen: Västeuropeiska unionen innefattande rådet, dess underställda organ samt församlingen,
- b) rådet: det råd som avses i artikel VIII (förutvarande artikel VII) i Brysselavtalet i dess lydelse enligt de protokoll som undertecknades i Paris den 23 oktober 1954,
- c) underställda organ: alla andra organ, kommittéer, funktioner m.m. som upprättats av rådet eller som lyder under det,
- d) församlingen: den församling som avses i artikel IX i Brysselavtalet i dess lydelse enligt de protokoll som undertecknades i Paris den 23 oktober 1954.

Artikel 2

Organisationen och dess medlemsstater skall ständigt samarbeta för att tillgodose god rättskipning, trygga efterlevnaden av ordningsföreskrifter och förhindra missbruk av den immunitet och de privilegier som avses i detta avtal. Om en medlemsstat anser att immunitet eller privilegier som avses i detta avtal missbrukats, skall överläggningar hållas mellan organisationen och den eller de berörda staterna i syfte att avgöra om sådant missbruk har förekommit och, om det är fallet, förhindra att det upprepas. Utan hinder av vad som sägs i det föregående eller i någon annan bestämmelse i detta avtal, får en medlemsstat som anser att någon har missbrukat sina privilegier i fråga om hemvist eller något annat privilegium eller immunitet som medges med stöd av detta avtal, kräva att denne lämnar dess territorium.

DEL II ORGANISATIONEN

Artikel 3

Organisationen skall vara ett rättssubjekt; den skall vara behörig att ingå avtal, förvärva och avyttra fast och lös egendom samt inleda rättsliga åtgärder.

Artikel 4

Organisationen och dess egendom och tillgångar skall, var de än befinner sig och av vem de än innehas, åtnjuta immunitet mot varje form av rättsligt förfarande, såvida inte generalsekreteraren på organisationens vägnar i ett särskilt fall uttryckligen medger att denna immunitet hävs. Härvid skall dock gälla att hävandet av immunitet inte skall utsträckas till att omfatta verkställighetsåtgärder av något slag.

Artikel 5

Organisationens lokaler skall vara okränkbara. Dess egendom och tillgångar skall, var de än befinner sig och av vem de än innehas, åtnjuta immunitet mot genomsökning, rekvisition, konfiskation, expropriation och varje annan form av ingrepp.

Artikel 6

Organisationens arkiv och alla andra handlingar som tillhör eller innehas av den skall vara okränkbara var de än befinner sig.

Artikel 7

1. Utan hinder av finansiella kontrollbestämmelser, regleringar eller moratorier av något slag

a) får organisationen inneha valuta av vilket slag som helst och använda konton i vilken valuta som helst,

b) får organisationen fritt föra över sina tillgodohavanden från ett land till ett annat eller inom vilket land som helst och växla varje valuta som den har i sin besittning till varje annan valuta till den mest fördelaktiga officiella sälj- eller köpkursen för växling, allt efter omständigheterna från fall till fall.

2. Vid utövandet av sina rättigheter enligt punkt 1 i denna artikel skall organisationen på vederbörligt sätt beakta framställningar från en medlemsstat och tillmötesgå dem i möjligaste mån.

Artikel 8

Organisationen, dess tillgodohavanden, inkomster och övriga egendom skall vara

a) befriade från alla direkta skatter, dock skall organisationen inte kräva befrielse från pålagor som inte är annat än vederlag för allmännyttiga tjänster,

b) befriade från alla tullavgifter och kvantitativa import- och exportrestriktioner på varor som importeras eller exporteras av organisationen för tjänstebruk, dock att varor som importerats med sådan befrielse inte får överlåtas vare sig genom försäljning eller gåva inom det lands territorium till vilket de har importerats annat än på villkor godkända av ifrågavarande lands regering,

c) befriade från alla tullavgifter och kvantitativa export- och importrestriktioner i fråga om sina publikationer.

Artikel 9

Även om organisationen som huvudregel inte skall ha rätt att kräva befrielse från de accisavgifter och omsättningskatter å fast eller lös egendom som är inräknade i den köpesumma som skall betalas, skall medlemsstaterna likväl, när organisationen för tjänstebruk gör större inköp av egendom i vars pris är inräknat sådana avgifter eller skatter, när så är möjligt, vidta vederbörliga administrativa åtgärder för att efterskänka eller återbetala dessa avgifter och skatter.

Artikel 10

1. Ingen censur skall utövas i vad avser organisationens officiella korrespondens eller andra tjänstemeddelanden.
2. Organisationens skall ha rätt att använda koder och att sända och ta emot korrespondens med kurir eller i förseglade försändelser för vilka samma immunitet och privilegier skall gälla som för diplomatiska kurirer och försändelser.
3. Bestämmelserna i denna artikel skall inte utesluta att en medlemsstat tillsammans med rådet, som handlar på organisationens vägnar, efter överenskommelse vidtar lämpliga säkerhetsåtgärder.

DEL III STÄNDIGA OMBUD VID ORGANISATIONEN

Artikel 11

Den som av en medlemsstat har utsetts att inom en annan medlemsstats territorium vara dess främsta ständiga ombud vid organisationen och hans officiella personal som har hemvist inom detta territorium enligt överenskommelse mellan den stat som har utsett honom och organisationens generalsekreterare och mellan generalsekreteraren och den stat i vilken han kommer att ha hemvist, skall åtnjuta samma immunitet och privilegier som diplomatiska företrädare och dessas officiella personal av motsvarande rang.

*DEL IV OMBUD I RÅDET OCH DESS UNDERSTÄLLDA ORGAN**Artikel 12*

1. Medlemsstaternas ombud i rådet eller i något av dess underställda organ som inte omfattas av artikel 11 skall, när de vistas inom en annan medlemsstats territorium i tjänsten, åtnjuta följande immunitet och privilegier:

a) Samma immunitet mot arrestering eller kvarhållande som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang.

b) Immunitet mot varje slag av rättsliga förfaranden med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden och åtgärder som de vidtagit i sin tjänsteutövning.

c) Okränkbarhet för alla handlingar och dokument.

d) Rätt att använda koder och att sända och ta emot korrespondens med kurrir eller i förseglade försändelser.

e) Samma befrielse för ombuden själva och deras äkta makar från invandringsrestriktioner, utlänningsregistrering och nationell tjänsteplikt som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang.

f) Samma lättnader med avseende på valuta- och växlingsrestriktioner som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang.

g) Samma immunitet och förmåner med avseende på personligt resgods som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang.

h) Rätt till tullfri införsel av möbler och övriga tillhörigheter när de tillträder sin befattning i vederbörande land och att vid tjänstgöringens slut därifrån tullfritt återutföra dessa möbler och tillhörigheter, i båda fallen med förbehåll för sådana villkor som regeringen i det land där rättigheterna åtnjuts anser vara nödvändiga.

i) Rätt till tillfällig tullfri införsel av privat motorfordon för eget bruk och till senare tullfri återexport av fordonet, i båda fallen med förbehåll för sådana villkor som regeringen i landet i fråga anser vara nödvändiga.

2. I de fall då skattskyldighet grundar sig på vistelse, skall en tidsperiod då ett ombud som omfattas av denna artikel vistas inom en annan medlemsstats territorium för att fullgöra sina uppgifter inte räknas som vistelsetid. Särskilt gäller att han skall vara befriad från beskattning av den staten med avseende på lön och övriga förmåner under tjänstgöringstiden.

3. I denna artikel skall termen ombud omfatta alla ombud, rådgivare och tekniska experter som ingår i delegationerna. Varje medlemsstat skall meddela de andra berörda medlemsstater som så begär namnen på de av sina ombud som omfattas av bestämmelserna i denna artikel och den troliga tiden för deras vistelse inom dessa medlemsstaters territorium.

Artikel 13

Officiella sekretariatstjänstemän som åtföljer en medlemsstats ombud vilka inte omfattas av artikel 11 eller 12 skall, när de vistas inom en annan med-

lemsstats territorium i tjänsten, åtnjuta de privilegier och den immunitet som anges i artikel 12.1 b, c, e, f, h och i samt i artikel 12.2.

Artikel 14

Privilegier och immunitet medges inte medlemsstaternas ombud och deras medarbetare som en personlig förmån för dem utan för att trygga att de på ett självständigt sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter med anknytning till Västeuropeiska unionen. Följaktligen har en medlemsstat inte bara rätt utan även skyldighet att häva immuniteten för sina ombud och deras medarbetare i de fall den anser att immuniteten skulle hindra rättvisans gång och att hävandet kan göras utan men för de syften för vilka immuniteten medges.

Artikel 15

Bestämmelserna i artiklarna 11–13 skall inte tvinga en medlemsstat att tillerkänna någon som är dess medborgare, ombud eller som tillhör ombudets personal den immunitet eller de privilegier som avses i dessa artiklar.

DEL V OMBUD TILL FÖRSAMLINGEN

Artikel 16

Ombuden till församlingen och deras ersättare skall inte åläggas några inskränkningar i sin rörelsefrihet av administrativ eller annan art vid färd till eller från församlingens mötesort.

Ombuden och deras ersättare skall i fråga om tull- och växlingskontroll

a) av den egna regeringen medges samma förmåner som högre tjänstemän vid utlandsresa på tillfälligt officiellt uppdrag,

b) av övriga medlemmars regeringar medges samma förmåner som ombud för främmande regeringar på tillfälligt officiellt uppdrag.

Artikel 17

Ombuden till församlingen och deras ersättare får inte göras till föremål för polisförhör, arrestering eller lagföring på grund av yttranden eller röstning under fullgörande av sina uppdrag.

Artikel 18

Under församlingens möten eller vid möten i församlingens kommittéer eller arbetsgrupper skall ombuden till församlingen och deras ersättare, vare sig församlingen själv är i möte och vare sig de är parlamentsledamöter eller inte, åtnjuta

a) i sitt hemland den immunitet som där kan ha beviljats parlamentsledamöter,

b) inom varje annan medlemsstats territorium immunitet mot arrestering och lagföring.

Denna immunitet är också tillämplig när ombuden och deras ersättare reser till och från sammanträdesorterna för församlingen och dess kommittéer och arbetsgrupper. Immunitet skall dock inte kunna återopas då ombud eller deras ersättare ertappas på bar gärning vid brott eller försök till brott och inte heller i de fall församlingen har hävt immuniteten.

DEL VI INTERNATIONELLA TJÄNSTEMÄN OCH EXPERTER MED UPPDRAG FÖR ORGANISATIONEN

Artikel 19

Rådet skall närmare ange vilka tjänstemannakategorier som skall omfattas av bestämmelserna i artiklarna 20 och 21. Generalsekreteraren skall meddela rådsmedlemmarna namnen på de tjänstemän som ingår i dessa kategorier.

Artikel 20

De tjänstemän i organisationen som avses i artikel 19 skall

a) åtnjuta immunitet mot varje slag av rättsliga förfaranden med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden samt åtgärder som de vidtagit inom ramen för sin tjänsteutövning,

b) jämte sina äkta makar och närmaste familjemedlemmar som bor med dem och som är beroende av dem för sin försörjning åtnjuta samma immunitet mot invandringsrestriktioner och flyktingregistrering som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang,

c) åtnjuta samma lättnader med avseende på valuta- och växlingsrestriktioner som medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang,

d) jämte sina äkta makar och närmaste familjemedlemmar som bor med dem och som är beroende av dem för sin försörjning beredas samma möjligheter till repatriering vid internationella kriser som diplomatiska företrädare av motsvarande rang,

e) medges rätt till tullfri införsel av möbler och övriga tillhörigheter när de tillträder sin befattning i vederbörande land och att vid tjänstgöringens slut därifrån tullfritt återutföra sådana möbler och tillhörigheter, i båda fallen med förbehåll för sådana villkor som regeringen i det land där rättigheterna åtnjuts anser vara nödvändiga,

f) medges rätt till tillfällig tullfri införsel av privat motorfordon för eget bruk och till senare tullfri återexport av fordonet, i båda fallen med förbehåll för sådana villkor som regeringen i landet i fråga anser vara nödvändiga.

Artikel 21

De tjänstemän i organisationen som avses i artikel 19 skall i den utsträckning och på det sätt som rådet bestämmer vara skattskyldiga i förhållande till organisationen för dess nyttiggörande beträffande de förmåner som de erhåller av organisationen. Vidare skall de vara befriade från nationell beskattning med avseende på dessa förmåner.

Artikel 22

Utöver de privilegier och den immunitet som anges i artiklarna 20 och 21 skall generalsekreteraren, de biträdande generalsekreterarna, chefen för kontoret för rustningskontroll och sådana andra permanenta tjänstemän av motsvarande rang som rådet bestämmer, åtnjuta samma privilegier och immunitet som normalt medges diplomatiska företrädare av motsvarande rang, däribland samma undantag eller befrielse från andra skatter än inkomstskatter.

Artikel 23

1. Experter (andra än tjänstemän som omfattas av artiklarna 20–22) skall, när de vistas inom en medlemsstats territorium, i den utsträckning som är nödvändig för att effektivt fullgöra sina uppgifter i tjänsten för organisationen, åtnjuta följande privilegier:

a) Immunitet mot arrestering eller annat kvarhållande och mot beslag av personligt resgods.

b) Immunitet mot varje slag av rättsliga förfaranden med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden och åtgärder som de vidtagit för organisationen i tjänsteutövningen.

c) Samma lättnader med avseende på valuta- och växlingsrestriktioner och för personligt resgods som medges tjänstemän från främmande regeringar på tillfälligt uppdrag i tjänsten.

d) Okränkbarhet för alla handlingar och dokument som har samband med det arbete för vilket de har anlitats av organisationen.

2. Generalsekreteraren skall meddela de berörda medlemsstaterna namnen på de experter som omfattas av bestämmelserna i denna artikel.

Artikel 24

Privilegier och immunitet medges tjänstemän och experter i organisationens intresse och inte som en personlig förmån för dem. Generalsekreteraren skall på organisationens vägnar ha rätt och skyldighet att häva immuniteten för en tjänsteman eller en expert som inte omfattas av artikel 22 i de fall han anser att immuniteten skulle hindra rättvisans gång och hävandet kan göras utan men för organisationens intressen. Beträffande tjänstemän som omfattas av artikel 22 skall beslut att häva immuniteten fattas av rådet.

Artikel 25

Bestämmelserna i artiklarna 20, 22 och 23 ovan skall inte tvinga en medlemsstat att medge någon som är dess medborgare privilegier eller immunitet som avses i dessa artiklar med undantag för

a) immunitet mot varje slag av rättsliga förfaranden med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden och mot åtgärder som de vidtagit för organisationen i tjänsteutövningen,

b) okränkbarhet för alla handlingar och dokument som har samband med det arbete för vilket de har anlitats av organisationen,

c) de lättnader med avseende på valuta- och växlingsrestriktioner som är nödvändiga för att han effektivt skall kunna fullgöra sina uppgifter i tjänsten.

DEL VII TVISTLÖSNING

Artikel 26

Rådet skall vidta lämpliga åtgärder för att lösa

a) tvister rörande avtal eller andra civilrättsliga tvister i vilka organisationen är part,

b) tvister som rör tjänstemän eller experter tillhörande organisationen vilka omfattas av bestämmelserna i del VI i detta avtal och som på grund av sin officiella ställning åtnjuter immunitet, om denna inte har hävts i enlighet med artikel 24.

DEL VIII TILLÄGGSÖVERENSKOMMELSER

Artikel 27

Rådet kan på organisationens vägnar ingå tilläggsöverenskommelser med en eller flera medlemsstater om tillämpningen av bestämmelserna i detta avtal i förhållande till den staten eller de staterna.

DEL IX SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 28

1. Detta avtal skall ratificeras. Ratifikationsinstrument skall deponeras hos Belgiens regering, som skall meddela varje signatärstat om varje sådan deponering.

2. När tre signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument, skall detta avtal träda i kraft för dem med verkan från dagen för ikraftträdandet av de protokoll till Bryssel fördraget som undertecknades i Paris den 23 oktober 1954. För de övriga signatärstaterna skall avtalet träda i kraft på dagen för deponeringen av deras ratifikationsinstrument.

Artikel 29

Detta avtal kan sägas upp av en stat genom skriftligt meddelande till Belgiens regering, som skall underrätta alla signatärstaterna om varje sådan uppsägning. Uppsägningen skall träda i kraft ett år efter den dag på vilken Belgiens regering mottog meddelandet om den.

Till bekräftelse härpå har undertecknade vederbörligen bemyndigade ombud undertecknat detta avtal.

Upprättat i Paris den 11 maj 1955 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Belgiens regerings arkiv, vilken skall överlämna en bestyrkt kopia därav till var och en av signatärstaterna.

[undertecknanden] för Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Storbritannien.

BILAGA 5

Utdrag ur samförståndsavtalet om forskningsorganisation, program och aktiviteter (EUROPA) av den 15 maj 2001

Översättning

Avdelning X Tullavgifter, skatter och liknande pålagor

10.1 För verksamheter som genomförs eller kontrakt som ingås av medlemmarna i Västeuropeiska försvarsmaterielorganisationen (WEAO) i namn av Västeuropeiska unionen (VEU) skall deltagarna tillämpa alla relevanta bestämmelser i avtalet om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, undertecknat i Paris den 11 maj 1955, på varje europeisk forskningsgrupp (ERG) och erkänna att all hänförlig verksamhet i fråga om forskning och teknologi skall betraktas som varande för officiell användning av VEU i syfte att stärka de ekonomiska förbindelser som redan förenar dess medlemmar och för att samarbeta och samordna sina ansträngningar för att skapa en stark teknologisk grund som är förenlig med syftena i Brysselfördraget i dess ändrade lydelse.

10.2 Om bestämmelserna i punkt 10.1 inte är tillämpliga och om inte annat anges i ett ERG-arrangemang, skall varje deltagare sträva efter att tillse att skatter som kan identifieras som sådana, tullavgifter och liknande pålagor samt kvantitativa import- och exportrestriktioner inte tas ut för verksamheter som genomförs med stöd av detta samförståndsavtal.

10.3 Såvida inte annat anges i ett ERG-arrangemang, skall deltagarna ta ut alla skatter, tullavgifter och liknande pålagor på det sätt som är mest förmånligt för ett godtagbart genomförande av de arrangemang som avses i detta samförståndsavtal. Om tullavgifter, skatter som kan identifieras som sådana eller liknande pålagor tas ut, skall de bäras av den deltagare i vars land de tas ut.

10.4 I de fall skatter och tullavgifter tas ut på Europeiska unionens vägnar, skall kostnaderna bäras av den deltagare vars land är slutdestination. Komponenter och utrustning med anknytning till programmet skall, till dess att de når sin slutdestination, åtföljas av dokument som möjliggör reglering av avgifterna.

BILAGA 6

Utdrag ur underavtalet ERG 1
om samarbetsprojekt rörande gemensam
försvarsforskning och teknologi av den 15
januari 2002

Översättning

Avdelning X Tullavgifter, skatter och liknande pålagor

10.1 Såvida inte annat anges i ett tekniskt arrangemang till detta ERG-arrangemang, skall bestämmelserna i avdelning X i samförståndsavtalet om EUROPA tillämpas på detta ERG-arrangemang och dess underordnade tekniska arrangemang.

BILAGA 7

Utdrag ur stadga för Västeuropeiska försvarsmaterielorganisationen (WEAO)

Översättning

---

9. Immunitet och privilegier

Med stöd av definitionerna i artikel 1 a och c i Parisavtalet och i överensstämmelse med bl.a. artiklarna 8, 9, 12–15 och 20–22 i det avtalet skall alla relevanta bestämmelser i det avtalet gälla för WEAO.

BILAGA 8**Fördrag om observationsflygningar***

De stater som har slutit detta fördrag, nedan kallade *parterna*,

som erinrar om de åtaganden de gjorde vid konferensen för säkerhet och samarbete i Europa för att skapa större öppenhet och begriplighet i sin militära verksamhet och för att öka säkerheten genom förtroende- och säkerhets-skapande åtgärder,

som välkomnar de historiska tilldragelser i Europa som har förändrat säkerhetsläget från Vancouver till Vladivostok,

som önskar bidra med ytterligare utveckling och förstärkning av fred, stabilitet och säkerhet genom samarbete inom detta område genom att skapa ett system för observationsflygningar,

som värdesätter det potentiella bidrag som de principer för flygobservationer av detta slag skulle kunna göra för säkerheten och stabiliteten också inom andra regioner,

som beaktar möjligheten att tillämpa sådana principer för att förbättra öppenhet och begriplighet, för att möjliggöra övervakning av uppfyllelsen av nuvarande och framtida avtal om rustningskontroll samt för att stärka förmågan att förebygga konflikter och hantera kriser inom ramen för konferensen om säkerhet och samarbete i Europa och inom andra berörda internationella organ,

som emotser en möjlighet att utvidga principen om observationsflygningar till att omfatta ytterligare områden såsom miljöskydd,

som strävar efter att upprätta förfaranden för att möjliggöra observation från luften av parternas samtliga territorier i avsikt att observera en part eller en partsgrupp på grundval av jämlikhet och effektivitet med bibehållen flygsäkerhet,

som beaktar att driften av ett sådant system inte skall vara till förfång för utanförstående stater,

har slutit följande fördrag:

Artikel I Allmänna bestämmelser

1. Detta fördrag inför det s.k. Open Skies-systemet för parternas genomförande av observationsflygningar över varandras territorier och fastställer deras rättigheter och skyldigheter i detta hänseende.

2. Bilagorna med tillägg utgör en integrerande del av fördraget.

Artikel II Definitioner

I detta fördrag används följande definitioner.

* Denna översättning biläggs för information. Enligt artikel XIX Fördraget om observationsflygningar är giltiga texter upprättade på engelska, franska, italienska, ryska, spanska och tyska.

1. *observerad part*: part eller partsgrupp över vilkens territorium observationsflygningar genomförs eller avses genomföras räknat från den tidpunkt då den mottar meddelande därom från en observerande part tills de åtgärder vidtagits som hänför sig till flygningen eller till personal som agerar å partens eller partsgruppens vägnar.

2. *observerande part*: part eller partsgrupp som avser genomföra eller håller på att genomföra en observationsflygning över en annan parts eller partsgrupps territorium räknat från den tidpunkt då den lämnar meddelande om sin avsikt att genomföra en observationsflygning tills de åtgärder har vidtagits som hänför sig till flygningen eller till personal som agerar å partens eller partsgruppens vägnar.

3. *partsgrupp*: två eller flera parter som har kommit överens om att bilda en grupp som avses i detta fördrag.

4. *observationsflygplan*: ett obebäpnat fastvingeflygplan som utsetts att utföra observationsflygningar, som är registrerat av en parts behöriga myndigheter och som är utrustat med överenskomna sensorer. Med termen obebäpnad menas att observationsflygplan som används i de syften som avses i detta fördrag inte är utrustade för att bära eller bruka vapen.

5. *observationsflygning*: flygning med observationsflygplan av en observerande part över en observerad parts territorium enligt färdplanen från ankomstplatsen eller Open Skies-flygplatsen (OS-flygplatsen) till avgångsplatsen eller OS-flygplatsen.

6. *transitflygning*: flygning med ett observations- eller transportflygplan genomförd av en observerande part eller på dess uppdrag över en tredje parts territorium på väg till eller från den observerade partens territorium.

7. *transportflygplan*: annat flygplan än ett observationsflygplan som på uppdrag av den observerande parten genomför flygningar till eller från en observerad parts territorium uteslutande i de syften som avses i detta fördrag.

8. *territorium*: land innefattande öar samt vatten inom och utom landets gränser, över vilka en part har suveränitet.

9. *passiv kvot*: det antal observationsflygningar som varje part är skyldig att godta som observerad part.

10. *aktiv kvot*: det antal observationsflygningar som varje part har rätt att genomföra som observerande part.

11. *maximal flygsträcka*: längsta sträcka över den observerade partens territorium från den punkt vid vilken en observationsflygning får utgå till den punkt vid vilken den får avslutas, vilket närmare anges i bilaga A.

12. *sensor*: utrustning av en kategori som anges i artikel IV.1 monterad i ett observationsflygplan för användning vid observationsflygningar.

13. *markupplösning*: det minsta avstånd på marken mellan två närbelägna föremål som kan urskiljas som separata föremål.

14. *utrustning för infraröd linjeavsökare (IRLS)*: sensor som kan ta emot och visa termisk elektromagnetisk strålning som, i den osynliga infraröda delen av det optiska spektrumet, avges av föremål på grund av deras temperatur och i avsaknad av artificiell belysning.

15. *observationsperiod*: angiven tid under en observationsflygning då en särskild i observationsflygplanet monterad sensor är igång.

16. *besättning*: personer från en part i vilken, om parten så bestämmer, kan ingå tolkar och som utför uppgifter som är kopplade till ett observationsflygplans eller ett transportflygplans drift eller underhåll.

17. *besättningschef*: den pilot ombord på ett observationsflygplan som är ansvarig för flygplanets verksamhet, färdplanens genomförande och flygplanets säkerhet.

18. *flygövervakare*: en person som på uppdrag av den observerade parten befinner sig ombord på ett observationsflygplan tillhandahållt av den observerande parten under en observationsflygning och som utför uppgifter i enlighet med bilaga G.

19. *flygrepresentant*: en person som på uppdrag av den observerande parten befinner sig ombord på ett observationsflygplan tillhandahållt av den observerade parten under en observationsflygning och som utför uppgifter i enlighet med bilaga G.

20. *representant*: en person utsedd av den observerande parten, som utför uppgifter på dennas uppdrag i enlighet med bilaga G under en observationsflygning ombord på ett observationsflygplan utsett av annan part än den observerande eller observerade parten.

21. *sensoroperatör*: en person från en part som utför uppgifter som är kopplade till funktionen, driften och underhållet av ett observationsflygplans sensorer.

22. *inspektör*: en person från en part som inspekterar en annan parts sensorer eller observationsflygplan.

23. *eskort*: en person från en part som medföljer en annan parts inspektörer.

24. *uppdragsplan*: en handling upprättad i ett av rådgivande kommittén fastställt format framlagd av den observerande parten och innehållande uppgifter om färdväg, flygprofil, genomförandeorder samt det stöd som behövs för att genomföra observationsflygningen och som skall avtalas med den observerade parten och utgöra grunden för uppgörandet av färdplanen.

25. *färdplan*: en handling upprättad med stöd av den avtalade uppdragsplanen och i det format och med det innehåll som anges av Internationella civila luftfartsorganisationen, nedan kallad ICAO, och som inges till flygtrafikledningen och utgör grunden för genomförandet av en observationsflygning.

26. *uppdragsrapport*: en handling upprättad i ett format fastställt av rådgivande kommittén som beskriver en observationsflygning och färdigställs efter flygningens genomförande av den observerande parten och undertecknas av den observerande och den observerade parten.

27. *Open Skies-flygfält (OS-flygfält)*: flygfält utsett av den observerade parten som en punkt på vilken en observationsflygning får börja eller sluta.

28. *ankomstplats*: en plats angiven av den observerade parten för mottagande av den observerande partens personal till den observerade partens territorium.

29. *avgångsplats*: en plats angiven av den observerade parten för avfärd för den observerande partens personal från den observerade partens territorium.

30. *flygfält för tankning*: ett flygfält utsett av den observerade parten för tankning och underhåll av observationsflygplan och transportflygplan.

31. *alternativt flygfält*: ett flygfält angivet i färdplanen till vilket ett observationsflygplan eller ett transportflygplan får fortsätta när det anses olämpligt att landa på det avsedda flygfältet.

32. *farligt luftrum*: de skyddsområden, restriktionsområden och farliga områden som definieras i bilaga 2 till konventionen angående internationell civil luftfart är fastställda i enlighet med bilaga 15 till den konventionen för att trygga flygsäkerhet, allmän säkerhet och miljöskydd och om vilka information lämnas i enlighet med ICAO-bestämmelserna.

33. *skyddsområde*: luftrum med definierad avgränsning över en parts territorium inom vilket flygtrafik är förbjuden.

34. *restriktionsområde*: luftrum med definierad avgränsning över en parts territorium inom vilket flygtrafik är begränsad på angivna villkor.

35. *farligt område*: luftrum med definierad avgränsning inom vilket verksamhet som är farlig för flygtrafik kan förekomma vid angivna tider.

Artikel III Kvoter

Del I Allmänna bestämmelser

1. Varje part skall ha rätt att genomföra observationsflygningar i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag.

2. Varje part måste gå med på observationsflygningar över sitt territorium i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag.

3. Varje part skall ha rätt att genomföra lika många observationsflygningar över vilken annan parts territorium som helst som denna andra stat har rätt att genomföra över den själv.

4. Det totala antalet observationsflygningar som varje enskild part måste gå med på över sitt eget territorium är lika med denna parts totala passiva kvot. Tilldelning av totala passiva kvoter till parterna anges i bilaga A del I.

5. Det antal observationsflygningar som varje enskild part skall ha rätt att genomföra varje år över de övriga parternas territorier är lika med partens individuella, aktiva kvot med avseende på respektive part. En parts totala aktiva kvot är lika med summan av dess individuella aktiva kvoter. En parts totala aktiva kvot skall inte överstiga dess totala passiva kvot.

6. Den första tilldelningen av aktiva kvoter anges i bilaga A del II.

7. När fördraget trätt i kraft, skall tilldelningen av aktiva kvoter vara föremål för en årlig översyn avseende nästkommande kalenderår inom ramen för rådgivande kommittén. Om det inte är möjligt att under den årliga översynen

nå en överenskommelse inom tre veckor om tilldelningen av aktiva kvoter för en viss part, skall den föregående årstilldelningen av aktiva kvoter för denna part kvarstå oförändrad.

8. Utom vad som gäller enligt bestämmelserna i artikel VIII, skall varje observationsflygning som genomförs av en part avräknas mot partens individuella och totala aktiva kvoter.

9. Oaktat bestämmelserna i punkterna 3 och 5 i denna del, får en part som tilldelats en aktiv kvot, efter överenskommelse med den part över vilken man avser flyga, helt eller delvis föra över sin aktiva kvot till andra parter; parten skall då omedelbart underrätta alla andra parter och rådgivande kommittén. Punkt 10 nedan skall då tillämpas.

10. Ingen part får genomföra fler observationsflygningar över en annan parts territorium än vad som motsvarar 50 procent avrundat uppåt till närmaste heltal av sin egen totala aktiva kvot eller av den andra partens totala passiva kvot, vilketdera som är det lägre talet.

11. Maximala flygsträckor för observationsflygningar över parternas territorier anges i bilaga A del III.

Del II Bestämmelser för partsgrupper

1. a) Utan att det skall inverka på parternas rättigheter och skyldigheter i detta fördrag, kan två eller flera parter som har kvoter bilda en partsgrupp vid fördragets undertecknande eller senare. För en partsgrupp som bildas efter fördragets undertecknande, skall bestämmelserna i denna del börja gälla tidigast sex månader efter det att samtliga andra parter har meddelats och i enlighet med bestämmelserna i punkt 6 nedan.

b) En partsgrupp skall samverka i fråga om aktiva och passiva kvoter i enlighet med bestämmelserna i punkt 2 eller 3 nedan.

2. a) Medlemmarna i en partsgrupp skall ha rätt att omfördela sina aktiva kvoter inom gruppen avseende ett pågående år allt medan de bibehåller sina individuella passiva kvoter. Meddelande om omfördelningen skall omedelbart göras till alla berörda tredje parter.

b) En observationsflygning skall räknas som lika många observationsflygningar – och avräknas mot de individuella och totala aktiva kvoterna för den observerande parten – som observerade parter som tillhör gruppen som överflygs. Observationsflygningen skall räknas som en observationsflygning som skall dras av från den totala passiva kvoten för varje observerad part.

c) Varje part med avseende på vilken en eller flera medlemmar av en partsgrupp har aktiva kvoter skall ha rätt att genomföra 50 procent fler observationsflygningar, avrundat uppåt till närmaste heltal, över samtliga medlemmar i gruppen än sin individuella aktiva kvot med avseende på denna gruppmedlem eller att genomföra två sådana överflygningar, när den inte har någon aktiv kvot i förhållande till den gruppmedlemmen.

d) Om den berörda parten utövar denna rätt, skall den minska sin aktiva kvot i förhållande till andra gruppmedlemmar så att summan av observationsflygningar som genomförs över deras territorier inte överstiger summan av de

individuella kvoter som parten har i förhållande till alla andra gruppmedlemmar under pågående år.

e) De maximala flygsträckorna för observationsflygningar över varje gruppmedlems territorium skall gälla. När en observationsflygning genomförs över flera medlemmars territorier, skall, då en medlems maximala flygsträcka uppnåtts, alla sensorer stängas av till dess att observationsflygplanet nått den punkt över nästa gruppmedlems territorium där observationsflygningen avses inledas. För den fortsatta observationsflygningen skall den maximala flygsträcka gälla som hänför sig till det OS-flygfält som ligger närmast denna punkt.

3. a) En partsgrupp skall på begäran ha rätt till en gemensam total passiv kvot som skall tilldelas den; gemensamma individuella och totala aktiva kvoter skall fördelas i förhållande till denna kvot.

b) I detta fall är den totala passiva kvoten lika med det totala antalet observationsflygningar som partsgruppen är skyldig att gå med på varje år. Den totala aktiva kvoten är summan av det antal observationsflygningar som partsgruppen har rätt att genomföra varje år. Dess totala aktiva kvot skall inte överstiga den totala passiva kvoten.

c) En observationsflygning som härrör från partsgruppens totala aktiva kvot skall genomföras för gruppens räkning.

d) De observationsflygningar som en partsgrupp är skyldig att gå med på får genomföras över en eller flera av dess medlemmars territorium.

e) De maximala flygsträckorna för varje partsgrupp skall anges i enlighet med bilaga A del III, och OS-flygfält skall utses i enlighet med bilaga E.

4. I överensstämmelse med de allmänna principer som anges i artikel X.3 får en tredje part som anser att dess rättigheter enligt bestämmelserna i del I.3 ovan oriktigt har inskränkts genom en partsgrupps agerande anmäla detta till rådgivande kommittén.

5. Partsgruppen skall tillse att förfaranden upprättas som medger genomförande av observationsflygningar över gruppmedlemmarnas territorier under ett och samma uppdrag inklusive tankning om så behövs. Sådana observationsflygningar skall inte i fråga om en partsgrupp som upprättats i enlighet med punkt 3 i denna del överstiga den maximala flygsträcka som gäller för de OS-flygfält från vilka observationsflygningarna utgår.

6. Tidigast sex månader efter det att beslut därom har meddelats de andra parterna

a) får en partsgrupp upprättad enligt punkt 2 ovan ombildas till en partsgrupp enligt punkt 3,

b) får en partsgrupp upprättad enligt punkt 3 ovan ombildas till en partsgrupp enligt punkt 2,

c) får en part lämna en partsgrupp,

d) får en partsgrupp ta med ytterligare parter som har kvoter.

7. När detta fördrag har trätt i kraft, skall förändringar i tilldelningen eller fördelningen av kvoter som härrör från bildandet av en ny partsgrupp eller inträde i eller utträde ur en partsgrupp i enlighet med punkt 3 ovan, börja

gälla den 1 januari som följer efter den första årliga granskningen inom rådgivande kommittén, som inträffar efter meddelandeperioden på sex månader. Om så är nödvändigt skall nya OS-flygfält utses och maximala flygsträckor fastställas som följd härav.

Artikel IV Sensorer

1. Såvida inte annat följer av punkt 3 nedan, får observationsflygplan endast vara utrustade med sensorer av följande kategorier:

- a) optiska panoramakameror och kameror som tar en bild i taget (enbildskameror),
- b) videokameror med realtidsvisare,
- c) utrustning för infraröd avsökning (IRLS),
- d) sidseende radar med syntetisk slutare (sidseende SAR).

2. En part får för observationsflygningar använda vilken som helst av de sensorer som anges i punkt 1 ovan, förutsatt att de är tillgängliga på marknaden för alla parter, inom följande funktionsgränser:

a) Om sensorer av kategori 1 a ovan används, får upplösningen på marken inte vara bättre än 30 centimeter sett från den lägsta höjd över marken som fastställts enligt bestämmelserna i bilaga D tillägg 1, upptagna med högst en panoramakamera, en vertikalt monterad enbildskamera och två snett framåt monterade enbildskameror, en på vardera sidan av flygplanet, vilka ger en marktäckning, som inte behöver vara sammanhängande, upp till 50 km på vardera sidan om flygplanets färdväg.

b) Om videokameror används, får markupplösningen inte vara bättre än 30 centimeter beräknad i enlighet med bestämmelserna i bilaga D tillägg 1.

c) Om sensorer av kategori 1 c ovan används, får markupplösningen inte vara bättre än 50 centimeter från den lägsta höjden över marken upptagen med en enda sensor beräknad i enlighet med bestämmelserna i bilaga D tillägg 1.

d) Om sensorer av kategori 1 d används, får markupplösningen inte vara bättre än 3 meter beräknat med pulssvarsmetoden som, genom att använda en metod där två föremål särskiljs, motsvarar förmågan att på en radarbild med två hörreflektorer urskilja avståndet mellan deras båda centrumpunkter, vilket inte är mindre än 5 meter, på en svepbredd som inte överstiger 25 kilometer och vilken kan erhållas från en enda radarenhet, som kan söka på båda sidor om flygplanet, dock ej samtidigt.

3. Förslag om införande av ytterligare sensorskategorier och kapacitetsförbättringar i redan befintliga kategorier enligt denna artikel skall framföras rådgivande kommittén enligt artikel X.

4. Alla sensorer skall vara försedda med täckplåt eller annan anordning som hindrar dem från upptagning av data under transitflygning eller flygning till ankomst- eller avgångsplatser över den observerade partens territorium. Dessa anordningar skall endast kunna tas bort eller manövreras från observationsflygplanets utsida.

5. Anordningar för införande av kommentarer till data som upptagits med sensorer i enlighet med bilaga B del II skall få användas på ett observationsflygplan. Den part som tillhandahåller observationsflygplanet för en observationsflygning skall införa de kommentarer till data som upptagits med sensorerna som anges i bilaga B del II.

6. Utrustning som i realtid kan visa sensorupptagna data får användas på observationsflygplan för att övervaka sensorernas funktion och användning under en observationsflygning.

7. Utom i den mån det behövs för driften av de överenskomna sensorerna eller observationsflygplanet eller enligt punkterna 5 och 6 i denna artikel, är upptagning, bearbetning, överföring och inspelning av elektroniska signaler från elektromagnetiska vågor förbjudet ombord på ett observationsflygplan, och utrustning härför får inte finnas ombord på detta.

8. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerande parten, får denna part använda ett observationsflygplan som är försett med sensorer av varje sensorskategori som inte överstiger den kapacitet som anges i punkt 2 ovan.

9. När det observationsflygplan som används för en observationsflygning tillhandahålls av den observerade parten, skall denna part vara skyldig att tillhandahålla ett observationsflygplan som är försett med sensorer av varje kategori som anges i punkt 1 ovan, vilka har den maximala kapacitet och är av det antal som anges i punkt 2 ovan, med förbehåll för bestämmelserna i artikel XVIII del II, om inte annat avtalats mellan den observerande och den observerade parten. Sensorernas modul och konfiguration skall vara sådana att de ger en marktäckning som avses i punkt 2 ovan. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, skall denna part tillhandahålla en sidseende SAR med en markupplösning på minst 6 meter, bestämt genom metoden för föremålsseparatoring.

10. När ett flygplan utses till observationsflygplan i enlighet med artikel V, skall varje part informera de övriga parterna om tekniska data för varje sensor som är monterad på flygplanet i fråga i enlighet med bestämmelserna i bilaga B.

11. Varje part skall ha rätt att delta i certifiering av sensorer monterade på observationsflygplan i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Inget observationsflygplan av en viss typ får användas för observationsflygningar förrän flygplanet med sensorer har certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D.

12. En part som utser ett flygplan till observationsflygplan skall, med 90 dagars varsel till de övriga parterna och med iakttagande av bestämmelserna i bilaga D, ha rätt att avlägsna, ersätta och lägga till sensorer eller ändra den tekniska information som den har tillhandahållit i enlighet med bestämmelserna i punkt 10 ovan och bilaga B. Ersatta och tillkommande sensorer måste certifieras i enlighet med bilaga D innan de får användas vid en observationsflygning.

13. När en part eller en partsgrupp, med stöd av erfarenheter av en viss typ av observationsflygplan, anser att en sensor eller dess tillbehör, som monterats på ett flygplan, inte stämmer överens med utrustning som har certifierats i enlighet med tillägg D, skall den meddela de övriga parterna. Den part som har utsett flygplanet skall

a) vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den sensor med tillbehör som monterats i observationsflygplanet stämmer överens med de sensorer som har certifierats i enlighet med bilaga D, vid behov innefattande reparation, justering och ersättning av sensorn i fråga eller dess tillbehör,

b) på begäran av en berörd part, genom en demonstrationsflygning anordnad i samband med att nämnda observationsflygplan används påföljande gång, i enlighet med bestämmelserna i bilaga F, visa att sensorn med tillbehör som monterats på observationsflygplanet stämmer överens med de sensorer som har certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Andra parter, som uttrycker bekymmer över en sensor med tillbehör som är monterad på ett observationsflygplan, skall ha rätt att sända personal för att delta i en sådan demonstrationsflygning.

14. Om parterna, efter vidtagande av de åtgärder som avses i punkt 13 ovan, fortfarande är bekymrade över huruvida en sensor eller dess tillbehör som är monterad på ett observationsflygplan stämmer överens med de sensorer som har certifierats enligt bilaga D, får frågan hänskjutas till rådgivande kommittén.

Artikel V Utseende av flygplan

1. Varje part skall ha rätt att till observationsflygplan utse en eller flera typer eller modeller av flygplan som registrerats av en parts behöriga myndigheter.

2. Varje part skall ha rätt att utse flygplanstyper eller modeller till observationsflygplan och att lägga till nya typer och modeller till dem som den tidigare har utsett, förutsatt att den meddelar de övriga parterna med 30 dagars varsel. Meddelandet skall innehålla de uppgifter som anges i bilaga C.

3. Varje part skall ha rätt att avlägsna tidigare utsedda typer eller modeller efter att ha meddelat de övriga parterna med 90 dagars varsel.

4. Det får inte krävas att mer än ett plan av viss typ eller modell med identisk uppsättning tillhörande sensorer skall lämnas för certifiering i enlighet med bestämmelserna i bilaga D.

5. Varje observationsflygplan skall kunna medföra sådan besättning och personal som anges i artikel VI del III.

Artikel VI Val av observationsflygplan, allmänna bestämmelser om genomförande av observationsflygningar samt bestämmelser om planering av uppdrag

Del I Val av observationsflygplan och allmänna bestämmelser för genomförande av observationsflygningar

1. Observationsflygningar skall genomföras med observationsflygplan utsedda av en part enligt artikel V. Om den observerade parten inte utnyttjar sin rätt att tillhandahålla ett observationsflygplan som den själv har utsett, får den observerande parten tillhandahålla observationsflygplanet. När den observerande parten själv tillhandahåller observationsflygplanet, skall den ha rätt att tillhandahålla ett flygplan den själv har utsett eller ett flygplan som utsetts av en annan part. När den observerade parten tillhandahåller observationsflygplanet, skall den observerande parten ha rätt att förses med ett flygplan som kan uppnå en minimigräns för en flygsträcka utan att tankas, inklusive nödvändiga bränslereserver, som uppgår till halva flygsträckan, såsom denna angivits i enlighet med punkt 5 g nedan.

2. Varje part skall ha rätt att i enlighet med punkt 1 ovan använda ett observationsflygplan utsett av en annan part för observationsflygningar. De berörda parterna skall komma överens om användningen av ett sådant flygplan för aktivt deltagande i systemet med observationsflygningar.

3. Parter som har rätt att genomföra observationsflygningar får samordna sina planer för dessa flygningar i enlighet med bilaga H. Ingen part skall vara skyldig att gå med på mer än en observationsflygning vid något tillfälle under den tidsperiod om 96 timmar som anges i punkt 9 nedan, såvida inte parten har begärt en demonstrationsflygning enligt bilaga F. I så fall är den observerade parten skyldig att gå med på en överlappning av observationsflygningarna på högst 24 timmar. Varje stat över vilkens territorium observationsflygningar skall genomföras skall, sedan den har informerats om resultaten av den samordnade planeringen att genomföra observationsflygningar, meddela övriga parter i enlighet med bestämmelserna i bilaga H om huruvida den för varje angiven observationsflygning avser utnyttja sin rätt att tillhandahålla eget observationsflygplan.

4. Senast 90 dagar efter detta fördrags undertecknande skall varje part meddela de övriga parterna om följande:

a) Numret på det permanenta diplomatiska tillståndet för observationsflygningar, transportflygningar och transitflygningar.

b) Vilket eller vilka av de språk som angetts av rådgivande kommittén i bilaga L del I.7 som avses användas av personal i all verksamhet avseende genomförande av observationsflygningar över dess territorium och för att redigera uppdragsplanen och uppdragsrapporten, såvida inte det språk som skall användas är det som rekommenderas i bilaga 10 till konventionen om internationell civil luftfart vol. II punkt 5.2.1.1.2.

5. Den observerande parten skall senast 72 timmar före den beräknade ankomsten till den observerade partens ankomstplats meddela denna part om sin

avsikt att genomföra en observationsflygning. Parter som lämnar sådant meddelande skall göra sitt yttersta för att undvika att den minsta förvarningstiden omfattar veckoslut. Meddelandet skall innehålla följande uppgifter:

a) Önskad ankomstplats och, om så är tillämpligt, det OS-flygfält varifrån observationsflygningen skall utgå.

b) Dag och beräknad ankomsttid för den observerande parten till ankomstplatsen samt dag och beräknad tidpunkt för avgång från denna plats till OS-flygfältet och, om så är tillämpligt, särskilda inkvarteringsbehov.

c) Plats som avses i bilaga E tillägg 1 där inspektion före flygning önskas genomföras samt dag och tidpunkt när denna inspektion önskas börja i enlighet med bestämmelserna i bilaga F.

d) Transportmedel och, i tillämpliga fall, typ och modell av transportflygplan som används vid resa till ankomstplatsen, om observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten.

e) Det diplomatiska tillståndsnumret för observationsflygningen eller för det transportflygplans flygning som används för att transportera personal till och från den observerade partens territorium för att genomföra en observationsflygning.

f) Sakuppgifter om observationsflygplanet enligt bilaga C.

g) Observationsflygningens ungefärliga flygsträcka.

h) Personalens namn, könstillhörighet, födelsetid, födelseort, passnummer och uppgift om utfärdande part samt personalens funktioner.

6. Den observerade parten som underrättas i enlighet med punkt 5 ovan skall bekräfta mottagandet av meddelandet inom 24 timmar. Om den observerade parten utnyttjar sin rätt att tillhandahålla observationsflygplanet, skall bekräftelsen innefatta de uppgifter om observationsflygplanet som anges i punkt 5 f ovan. Den observerande parten skall få tillåtelse att anlända till ankomstplatsen vid den beräknade ankomsttiden såsom meddelats i enlighet med punkt 5 ovan. Flygningens beräknade avgångstid från ankomstplatsen med destination till OS-flygfältet där observationsflygningen skall börja samt plats, dag och tidpunkt då inspektion före flygning skall påbörjas skall bekräftas av den observerade parten.

7. I den observerande partens personal får ingå personal som utsetts av andra parter i enlighet med artikel XIII.

8. När den observerande parten underrättar den observerade parten i enlighet med punkt 5 ovan skall den samtidigt meddela alla andra parter att den avser att genomföra observationsflygningen.

9. Tiden från den beräknade ankomsten till ankomstplatsen till dess att observationsflygningen har genomförts får inte överstiga 96 timmar, såvida inte annat har avtalats. I de fall den observerade parten begär en demonstrationsflygning i enlighet med bilaga F, skall tidsgränsen på 96 timmar förlängas i enlighet med bilaga F del III.4, om den observerande parten behöver ytterligare tid för att obehindrat kunna genomföra uppdragsplanen.

10. När observationsflygplanet anländer till ankomstplatsen skall den observerade parten inspektera sensorernas täckplåtar eller de andra anordningar

som hindrar deras funktion för att bekräfta att de sitter på plats i enlighet med bilaga E, såvida inte annat har avtalats mellan alla de berörda parterna.

11. I de fall observationsflygplanet tillhandahålls av den observerande parten, har den observerade parten rätt att, vid observationsflygplanets ankomst till ankomstplatsen eller till OS-flygfält varifrån observationsflygningen skall starta, utföra inspektion före flygning i enlighet med bilaga F del I. I de fall observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten i enlighet med punkt 1 ovan, skall den observerande parten ha rätt att genomföra inspektion av sensorerna före flygning i enlighet med bilaga F del II. Om inte annat har avtalats, skall inspektioner vara avslutade senast fyra timmar före observationsflygningens planerade start enligt färdplanen.

12. Den observerande parten skall tillgodose att åtminstone en medlem av flygbesättningen har nödvändiga språkkunskaper att ledigt kunna kommunicera med personal från den observerade parten och dess flygtrafikledning på det eller de språk som har angivits av den observerade parten i enlighet med punkt 4 ovan.

13. Den observerade parten skall vid ankomsten till ankomstplatsen eller till det OS-flygfält varifrån observationsflygningen skall utgå ge besättningen senaste väderprognos och flygnavigeringsinformation samt information rörande flygsäkerhet, inklusive NOTAM (Notices to Airmen). Uppdaterad sådan information skall lämnas på begäran. Instrumentprocedurer och information om alternativa flygfält längs flygsträckan skall lämnas så snart uppdragsplanen har godkänts i enlighet med bestämmelserna i del II i denna artikel.

14. Vid genomförande av observationsflygningar enligt detta fördrag skall alla observationsflygplan användas i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag och den godkända färdplanen. Utan att det skall strida mot bestämmelserna i del II.2 nedan, skall dessutom observationsflygningarna genomföras i enlighet med

- a) av ICAO publicerade normer och rekommenderad praxis,
- b) publicerade nationella regler, förfaranden och riktlinjer för flygsäkerheten i den part vars territorium överflygs.

15. Observationsflygningar skall ha företräde framför reguljär flygtrafik. Den observerade parten skall tillse att dess flygtrafikledning underlättar genomförandet av observationsflygningar enligt detta fördrag.

16. Ombord på flygplanet skall besättningschefen vara ensam ansvarig för att flygningen genomförs på ett säkert sätt och för att färdplanen följs.

17. Den observerade parten skall tillhandahålla följande:

- a) Ett kalibreringsmål lämpligt för att kontrollera sensorernas kapacitet i enlighet med bilaga D del III, som skall överflygas under demonstrationsflygningen eller observationsflygningen på begäran av endera parten för varje sensor som skall användas vid observationsflygningen. Kalibreringsmålet skall ligga nära det flygfält där inspektion före flygning genomförs enligt bilaga F.

b) Samma tankning och service till observationsflygplanet eller transportflygplanet som tillhandahålls trafikflygplan vid ankomstplatsen, OS-flygfältet, flygfält för tankning och den avgångsplats som anges i färdplanen enligt de specifikationer som finns publicerade om det utsedda flygfältet.

c) Måltider och tillgång till inkvartering för den observerande partens personal.

d) På begäran av den observerande parten, ytterligare tjänster enligt överenskommelse mellan den observerande och den observerade parten för att underlätta genomförandet av observationsflygningen.

18. Alla kostnader förenade med genomförandet av observationsflygningen, inklusive kostnader för inspelningsutrustning och behandling av data insamlade med sensorer, skall regleras i enlighet med bilaga L del I.9.

19. Före observationsflygplanets avgång från avgångsplatsen skall den observerade parten bekräfta att täckplåtarna för sensorernas öppningar eller de andra anordningar som hindrar deras användning sitter på plats i enlighet med bilaga E.

20. Såvida inte annat har avtalats, skall den observerande parten avresa från avgångsplatsen senast 24 timmar efter observationsflygningens slut, såvida inte väderleksförhållandena eller observationsflygplanets eller transportflygplanens flygduglighet inte tillåter detta. I så fall skall flygningen påbörjas så snart som möjligt därefter.

21. Den observerande parten skall upprätta en uppdragsrapport om observationsflygningen i det format som fastställts av rådgivande kommittén. Uppdragsrapporten skall innehålla relevanta uppgifter om dag och tid för observationsflygningen, dess sträckning och flygprofil, rådande väderleksförhållanden, tid och läge för varje observationsperiod för varje sensor, den ungefärliga mängd data som upptagits med sensorerna samt resultatet av inspektionen av täckplåtarna för sensorernas öppningar eller annan anordning som hindrar deras funktion i enlighet med artikel VII och bilaga E. Uppdragsrapporten skall undertecknas av den observerande och den observerade parten vid avgångsplatsen och skall av den observerande parten tillhandahållas alla de övriga parterna inom sju dagar efter den observerande partens avfärd från avgångsplatsen.

Del II Bestämmelser om planering av uppdrag

1. Om inte annat har avtalats, skall den observerande parten efter ankomsten till OS-flygfältet lämna den observerade parten en uppdragsplan för den föreslagna observationsflygningen som följer bestämmelserna i punkterna 2 och 4 nedan.

2. Uppdragsplanen kan avse en observationsflygning som medger observation av vilken punkt som helst av hela den observerade partens territorium, inklusive områden som av denna betecknats som farligt luftrum i den källa som anges i bilaga I. Ett observationsflygplans färdväg får inte gå närmare än, men skall tillåtas att gå fram till, tio kilometer från gränsen till en angränsande stat som inte är part i fördraget.

3. Uppdragsplanen kan medge att ett OS-flygfält där observationsflygningen avslutas är ett annat än det OS-flygfält där den påbörjades, liksom att avgångsplatsen inte behöver vara densamma som ankomstplatsen. Om så är tillämpligt, skall i uppdragsplanen anges tidpunkt för observationsflygningens start samt önskade tider och platser för planerade avbrott för tankning eller vilopauser inom den 96-timmarsperiod som avses i del I.9 ovan.

4. Uppdragsplanen skall omfatta alla de uppgifter som behövs för att registrera färdplanen och föreskriva

a) att observationsflygningen inte får överstiga gällande maximala flygsträcka enligt bilaga A del I,

b) att observationsflygningens sträckning och profil uppfyller säkerhetskraven för observationsflygningar enligt ICAO:s normer och rekommenderade praxis med beaktande av olikheterna i de nationella reglerna för lufttrafik utan att det skall inkräkta på bestämmelserna i punkt 2 ovan,

c) att i uppdragsplanen beaktas information om farligt luftrum enligt bestämmelserna i bilaga I,

d) att observationsflygplanets höjd över marken inte får medge att den observerande parten överskrider gränsen för varje sensors upplösning enligt artikel IV.2,

e) att den beräknade tiden för observationsflygningens start inte får understiga 24 timmar från överlämnandet av uppdragsplanen, såvida inte annat har avtalats,

f) att observationsflygplanet skall flyga i rak linje mellan de koordinater eller navigationsfixpunkter som är angivna i uppdragsplanen och i den ordningsföljd som anges där samt

g) att sträckningen inte får gå över en viss punkt mer än en gång och att observationsflygplanet inte får cirkulera runt en viss punkt, såvida inte annat har avtalats. Denna bestämmelse gäller inte för start, överflygning av kalibreringspunkter eller landning.

5. När den uppdragsplan som registrerats av den observerande parten innebär flygning genom farligt luftrum, skall den observerade parten

a) meddela vilken fara observationsflygplanet utsätts för,

b) underlätta genomförandet av observationsflygningen genom att samordna eller förbjuda den enligt a ovan angivna verksamheten, eller

c) föreslå alternativ flyghöjd, flygsträckning eller tidpunkt.

6. Senast fyra timmar efter inlämnandet av uppdragsplanen skall den observerade parten godkänna denna eller föreslå ändringar i den enligt artikel VIII del I.4 och punkt 5 ovan. Ändringarna får inte hindra observation av någon del av den observerade partens territorium, inklusive de områden som denna part utmärkt som farligt luftrum i den källa som anges i bilaga I. Sedan uppdragsplanen har godkänts skall den undertecknas av den observerande och den observerade parten. Om parterna inte kan enas om uppdragsplanen inom åtta timmar från det att den ursprungliga uppdragsplanen inlämnades, skall den observerande parten ha rätt att avstå från att genomföra observationsflygningen i enlighet med bestämmelserna i artikel VIII.

7. När observationsflygningens planerade sträckning går nära gränsen till andra parter eller andra stater, får den observerade parten underrätta staten eller staterna i fråga om flygningens beräknade sträckning samt om dag och tid för den.

8. Den part som tillhandahåller observationsflygplanet skall, med stöd av den överenskomna uppdragsplanen, i samarbete med den andra parten, omedelbart registrera uppdragsplanen, som skall ha det innehåll som anges i bilaga 2 till konventionen om civil internationell luftfart och följa det format som anges i ICAO:s dokument 4444-RAC/501/12, föreskrifter för flygtrafiktjänst, trafikregler för luftfart och flygtrafikledning (*Rules of the Air and Air Traffic Services*), med ändringar och tillägg.

Del III Särskilda bestämmelser

1. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerande parten, skall den observerade parten ha rätt att ha två flygövervakare och en tolk ombord på planet utöver en flygövervakare för varje sensors styrstation, såvida inte annat har avtalats. Flygövervakarna och tolkarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som anges i bilaga G.

2. Utan hinder av bestämmelserna i punkt 1 ovan, skall en observerande part som använder ett observationsflygplan med högsta startvikt av 35 ton för en observationsflygning på högst 1 500 kilometer, vilket skall ha meddelats enligt del I.5 g i denna artikel, vara skyldig att ta ombord endast två flygövervakare och en tolk på planet, såvida inte annat har avtalats.

3. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, skall den tillåta att personer från den observerande parten beger sig till dess egen ankomstplats så snabbt som möjligt. Den observerande partens personal får välja att bege sig till ankomstplatsen med land-, sjö- eller med flygtransport, däribland med flygplan tillhörigt en part. Närmare bestämmelser anges i bilaga E.

4. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, skall den observerande parten ha rätt att ha två flygövervakare och en tolk ombord på planet utöver en flygrepresentant för varje sensors styrstation, såvida inte annat har avtalats. Flygrepresentanterna och tolkarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som anges i bilaga G.

5. När den observerande parten tillhandahåller ett observationsflygplan som utsetts av en annan part än den observerande eller den observerade parten, skall den observerande parten ha rätt att ha två flygrepresentanter och en tolk ombord på observationsflygplanet utöver en flygrepresentant för varje sensors styrstation ombord på planet, såvida inte annat har avtalats. I så fall skall bestämmelserna om flygövervakare i punkt 1 ovan också gälla. Representanterna och tolkarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som anges i bilaga G.

Artikel VII Transitflygningar

1. Transitflygningar som genomförs av en observerande part till och från en observerad parts territorium i de syften som avses i detta fördrag skall utgå från den observerande partens eller en annan parts territorium.

2. Varje part skall gå med på transitflygningar. Deras sträckning skall gå längs internationellt erkända flygtrafikleder, om inte annat överenskommit av de berörda parterna, och i enlighet med de parters nationella flygtrafikledningars föreskrifter vilkas luftrum skall genomflygas. Den observerande parten skall underrätta varje part vars luftrum den kommer att genomflyga samtidigt som den observerade parten underrättas i enlighet med artikel VI.

3. Sensorerna på ett observationsflygplan får inte användas under transitflygningar. Om observationsflygplanet under en transitflygning landar på en parts territorium, skall denna part vid landningen och före avfärden kontrollera att sensorerna är försedda med täckplåtar eller annan anordning som hindrar deras funktion och se till att de sitter på plats.

*Artikel VIII Förbud, avvikelser från färdplaner och nödsituationer**Del I Förbud mot observationsflygningar och ändring av uppdragsplaner*

1. Den observerade parten skall ha rätt att förbjuda en observationsflygning som inte följer bestämmelserna i detta fördrag.

2. Den observerade parten skall ha rätt att förbjuda en observationsflygning före starten i de fall den observerande parten inte anländer till ankomstplatsen inom 24 timmar efter den beräknade ankomsttid som angivits i meddelandet enligt artikel VI del I.5, om inte annat överenskommit mellan de berörda parterna.

3. Om en observerad part förbjuder en observationsflygning med stöd av denna artikel eller bilaga F, skall den omedelbart ange skälen härför i uppdragsplanen. Inom sju dagar skall den observerade parten på diplomatisk väg lämna samtliga parter en skriftlig förklaring till detta förbud i den uppdragsrapport som avses i artikel VI del I.21. En observationsflygning som har förbjudits skall inte avräknas från någondera partens kvoter.

4. Den observerade parten skall ha rätt att föreslå ändringar i uppdragsplanen till följd av någon av följande omständigheter:

- a) Att väderleksförhållandena inverkar på flygsäkerheten.
- b) Att det avsedda OS-flygfältets, de alternativa flygfältens eller tankningsflygfältens kondition omöjliggör att de används.
- c) Att uppdragsplanen inte uppfyller bestämmelserna i artikel VI del II.2 och del II.4.

5. Om den observerande parten inte går med på de föreslagna ändringarna i uppdragsplanen, skall den ha rätt att föreslå alternativ till dem. Om enighet om en uppdragsplan inte har uppnåtts inom åtta timmar efter överlämnandet av den ursprungliga uppdragsplanen, och om den observerande parten anser att ändringarna i den kränker dess rättigheter enligt detta fördrag med hänsyn

till genomförandet av observationsflygningen, skall den observerande parten ha rätt att avstå från att genomföra observationsflygningen, som då inte skall avräknas från någondera partens kvoter.

6. Om en observerande part avstår från att genomföra en observationsflygning enligt denna artikel eller enligt bilaga F, skall den omedelbart lämna en förklaring därtill i uppdragsplanen före sin avfärd. Inom sju dagar efter sin avfärd skall den observerande parten på diplomatisk väg i uppdragsrapporten lämna alla andra parter en skriftlig förklaring till detta beslut enligt artikel VI del I.21.

Del II Avvikelser från färdplanen

1. Avvikelser från färdplanen skall vara tillåtna under en observationsflygning om detta nödvändiggörs av följande omständigheter:

- a) Att väderleksförhållanden inverkar på flygsäkerheten.
- b) Tekniska problem med observationsflygplanet.
- c) En medicinsk nödsituation för någon ombordvarande.

d) Anvisningar från flygtrafikledningen med anledning av situationer som uppkommit genom force majeure.

2. Om väderleksförhållandena hindrar en effektiv användning av optiska sensorer och IRLS, får avvikelser dessutom tillåtas under följande förutsättningar:

- a) Att flygsäkerhetskraven följs.
- b) Att tillstånd erhålls av flygtrafikledningen om så erfordras i de nationella bestämmelserna.
- c) Att sensorernas prestanda inte överstiger vad som anges i artikel IV.2, såvida inte annat har avtalats.

3. Den observerade parten skall ha rätt att förbjuda användning av en viss sensor under en avvikelse från färdplanen som innebär att observationsflygplanet flyger lägre än den lägsta tillåtna höjden för sensorn i fråga enligt de begränsningar för markupplösning som anges i artikel IV.2. Om en avvikelse tvingar observationsflygplanet att ändra färdväg mer än 50 kilometer från den färdväg som anges i färdplanen, skall den observerade parten ha rätt att förbjuda användning av samtliga sensorer som är monterade i observationsflygplanet utanför denna 50-kilometersgräns.

4. Den observerande parten skall ha rätt att förkorta en observationsflygning om en sensor får funktionshinder. Besättningschefen skall ha rätt att förkorta en observationsflygning om tekniska problem uppstår som påverkar observationsflygplanets säkerhet.

5. Om en avvikelse från färdplanen som tillåtits enligt punkt 1 ovan medför att en observationsflygning förkortas eller att den förkortas i enlighet med punkt 4 ovan, skall observationsflygningen räknas av från båda parter kvoter, såvida inte förkortandet beror på något av det följande:

- a) Funktionshinder för sensorer på ett observationsflygplan som tillhandahållits av den observerade parten.

b) Tekniska problem för ett observationsflygplan som tillhandahållits av den observerade parten.

c) En medicinsk nödsituation för en besättningsmedlem från den observerade parten eller för flygövervakarna.

d) Anvisningar av flygtrafikledningen med anledning av situationer som uppkommit genom force majeure.

I dessa fall skall den observerande parten ha rätt att bestämma om flygningen skall räknas av mot båda parter kvoter.

6. Information som upptagits med sensorer får behållas av den observerande parten endast om observationsflygningen räknas av mot båda parter kvoter.

7. Om avvikelse görs från färdplanen, skall besättningschefen agera i enlighet med den observerade partens nationella publicerade flygregler. När de omständigheter som föranledde avvikelserna inte längre är för handen, får observationsflygplanet med flygtrafikledningens tillstånd fortsätta observationsflygningen enligt färdplanen. Observationsflygplanet extra flygsträcka som förorsakats av avvikelserna skall inte räknas av mot den maximala flygsträckan.

8. Personal från båda parter ombord på observationsflygplanet skall omedelbart informeras om alla avvikelser från färdplanen.

9. Extra kostnader som förorsakats av bestämmelserna i denna artikel skall återbetalas i enlighet med bilaga L del I.9.

Del III Nödsituationer

1. Om en nödsituation uppkommer, skall besättningschefen följa ICAO:s föreskrifter för flygtrafiktjänst, trafikregler för luftfart och flygtrafikledning (*Rules of the Air and Air Traffic Services*), dokument nummer 4444-RAC/501/12 med senare ändringar och tillägg, den observerade partens nationella flygregler samt observationsflygplanet instruktionsbok.

2. Ett observationsflygplan som förklarar sig vara i nöd skall av den observerade parten ges alla hjälpmedel för nödställda och för navigering för att tillse att det så snabbt som möjligt tas om hand på närmaste lämpliga flygplats.

3. Vid flygolycka i vilken observationsflygplanet är delaktigt inom den observerade partens territorium, skall räddningsaktionen genomföras av den observerade parten i enlighet med dess nationella bestämmelser och förfaranden för sådana operationer.

4. Utredningen av en flygolycka eller ett tillbud i vilket ett observationsflygplan är delaktigt skall genomföras av den observerade parten med medverkan av den observerande parten i enlighet med ICAO:s rekommendationer i bilaga 13 till konventionen om internationell civil luftfart (utredning av flygolyckor) med senare ändringar och tillägg och i enlighet med den observerade partens nationella bestämmelser.

5. Om observationsflygplanet inte är registrerat i den observerade parten skall, när utredningen avslutats, alla planet och sensorernas vrakdelar som

återfinns och bärgas återlämnas till den observerande parten eller till den part som är ägare till flygplanet, om så begärs.

Artikel IX Data från observationsflygningar upptagna med sensorer

Del I Allmänna bestämmelser

1. Vid upptagning av data med sensorer vid observationsflygningar får följande dataupptagningsmedier användas:

- a) För optiska panorerande kameror och enbildskameror: svartvit fotografisk film.
- b) För videokameror: magnetband.
- c) För IRLS: svartvit fotografisk film eller magnetband.
- d) För sidseende SAR: magnetband.

Rådgivande kommittén skall besluta om ett överenskommet format för upptagning och överföring till annat medium under den tid som detta fördrag tillämpas provisoriskt.

2. Data som upptagits med sensorer vid observationsflygningar skall behållas ombord på observationsflygplanet till dess att flygningen är avslutad. Det är förbjudet att under en observationsflygning överföra data som upptagits med observationsflygplanets sensorer.

3. Filmrullar, kassetter och magnetbandsrullar som använts för att uppta data med en sensor under en observationsflygning skall placeras i en behållare som förseglas i parternas närvaro så snart som möjligt sedan de har avlägsnats från sensorn.

4. Data som upptagits med sensorer vid observationsflygningar skall hållas tillgängliga för parterna i enlighet med bestämmelserna i denna artikel och får endast användas för att uppnå detta fördrags syften.

5. Om ett dataupptagningsmedium, som, i enlighet med bestämmelserna i bilaga B del I, använts av en part under en observationsflygning inte är kompatibelt med en annan parts utrustning för behandling av detta medium, skall de berörda parterna upprätta system för att tillse att alla data som upptagits under en observationsflygning kan behandlas av dem i fråga om bearbetning, kopiering och förvaring.

Del II Dataupptagning med sensorer som använder fotografisk film

1. Vid utbyte av information mellan två identiska optiska kameror skall filmen och filmframkallningen vara av identisk typ.

2. Om data som upptagits med en enda optisk kamera skall utväxlas, skall parterna – inom ramen för rådgivande kommittén så länge fördraget tillämpas provisoriskt – behandla frågan om huruvida ansvaret för framkallning av originalnegativet skall åvila den observerande parten eller den part som tillhandahåller observationsflygplanet. Den part som framkallar originalnegativet skall ansvara för kvaliteten på framkallningen av detta och för framställning av negativa eller positiva kopior. Om parterna är ense om att en film som använts vid en observationsflygning, genomförd på ett observationsflygplan

tillhandahållet av den observerade parten, skall framkallas av den observerande parten, skall denna part inte ha något ansvar för kvaliteten på framkallningen av originalnegativet.

3. All film som använts under en observationsflygning skall framkallas

a) senast inom tre dagar efter observationsflygplanets ankomst till avfärdsplatsen, om originalnegativet framkallas i ett laboratorium som tillhandahålls av den observerade parten, om inte annat har överenskommit, eller

b) senast inom tio dagar efter observationsflygplanets avfärd från den observerade partens territorium, om originalnegativet framkallas i ett laboratorium som tillhandahålls av den observerande parten.

4. Den part som framkallar originalnegativet måste gå med på att högst två officiella representanter från den andra parten närvarar i laboratoriet för att övervaka brytandet av filmkassetten eller behållarens försegling samt varje steg i förvaringen, framkallningen, kopieringen och handhavandet av originalnegativen i enlighet med bestämmelserna i bilaga K del II. Den part som övervakar framkallningen och kopieringen skall ha rätt att utse representanter bland dem av sina egna medborgare som är närvarande inom det territorium där det laboratorium finns som iordningställt av den andra parten, om dessa personer står upptagna i förteckningen över utsedd personal i enlighet med artikel XIII del I. Den part som framkallar filmen skall så långt som möjligt biträda den andra partens representanter i de uppgifter som avses i denna punkt.

5. När en observationsflygning är avslutad, skall den part som skall framkalla den negativa originalfilmen fästa en 21-stegs sensitometrisk testremsa av samma typ som den film som använts vid observationsflygningen eller exponera en 21-stegs optisk kil på första eller sista ändan av varje rulle negativ originalfilm som använts vid observationsflygningen. När den negativa originalfilmen har framkallats och negativa eller positiva kopior har framställts, skall parterna jämföra bildkvaliteten på den 21-stegs sensitometriska testremsan eller bilderna på den 21-stegs optiska kilen med gällande karakteristika för den typen av originalnegativ eller kopierade negativ eller positiv i enlighet med bestämmelserna i bilaga K del I.

6. Om endast ett originalnegativ framkallas, skall

a) den observerande parten ha rätt att behålla eller ta emot originalnegativet, och

b) den observerade parten ha rätt att välja ut och ta emot en fullständig uppsättning av första generationskopiorna eller en del av dem som negativ eller positiv av originalnegativet. Om inte annat överenskommit, skall en sådan kopia

1) ha samma format och filmstorlek som originalnegativet,

2) ha framställts omedelbart efter framkallningen av originalnegativet, samt

3) ha överlämnats till den observerande partens representant omedelbart efter dess framställning.

7. Om två originalnegativ framkallas, skall

a) den observerade parten, om observationsflygplanet har tillhandahållits av den observerande parten, ha rätt att, efter observationsflygningens genomförande, välja ett av de båda originalnegativen, varvid det andra skall behållas av den observerande parten, eller

b) den observerande parten, om observationsflygplanet har tillhandahållits av den observerade parten, ha rätt att välja ett av de båda originalnegativen, varvid det andra skall behållas av den observerade parten.

Del III Dataupptagning med sensorer som använder andra dataupptagningsmedier

1. Den part som tillhandahåller observationsflygplanet skall registrera minst en originalversion av data upptagna med sensorer som använder andra upptagningsmedier.

2. Om endast ett exemplar av originalet har gjorts, skall

a) den observerande parten, om observationsflygplanet tillhandahålls av denna part, ha rätt att behålla det, och den observerade parten får den första generationen kopior, eller

b) den observerande parten, om observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, ha rätt att ta emot detta originalexemplar och den observerande parten får rätt att erhålla den första generationens kopior.

3. Om två exemplar av originalet har gjorts, skall

a) den observerade parten, om observationsflygplanet tillhandahålls av den observerande parten, ha rätt att, efter observationsflygningens genomförande, välja ett av de båda originalexemplaren av upptagningsmedier, varvid det andra exemplaret skall behållas av den observerande parten, eller

b) den observerande parten, om observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, ha rätt att välja ett av de båda originalexemplaren av upptagningsmedier, varvid det andra exemplaret skall behållas av den observerade parten.

4. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerande parten, skall den observerade parten efter eget val ha rätt att få data upptagna med hjälp av sidseende SAR, antingen som data från inledningsfasen eller som radarbild.

5. När observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten, skall den observerande parten efter eget val ha rätt att få data upptagna med hjälp av sidseende SAR, antingen som data från inledningsfasen eller som radarbild.

Del IV Tillgång till sensorupptagna data

Varje part skall ha rätt att från den observerande parten begära och erhålla kopior av data upptagna med sensorer vid en observationsflygning. Kopiorna skall vara i form av första generationens kopior framställda från originaldata upptagna med hjälp av sensorer vid en observationsflygning. Den part som begär kopior skall också meddela den observerade parten. En begäran om kopior av data skall innehålla följande uppgifter:

- a) den observerande parten,
- b) den observerade parten,
- c) dag för observationsflygningen,
- d) sensor med vilken data upptagits,
- e) den del eller de delar av observationsflygningen vid vilken data upptagits, samt
- f) typ och format som används vid kopieringen, dvs. antingen negativ eller positiv film eller magnetband.

Artikel X Rådgivande kommittén

1. Parterna inrättar härmed en rådgivande kommitté för att främja syftena med och underlätta genomförandet av detta fördrag.

2. Kommitténs beslut och rekommendationer skall antas med konsensus. Med konsensus skall förstås att ingen av parterna reser någon invändning mot ett beslut eller en rekommendation.

3. Varje part skall ha rätt att till kommittén anmäla och få upptaget på dess dagordning frågor som gäller detta fördrag, däribland frågor som gäller de fall då den observerade parten tillhandahåller ett observationsflygplan.

4. Inom ramen för rådgivande kommittén skall parterna

- a) behandla ärenden om åttlydnad av bestämmelserna i fördraget,
- b) söka lösa tvetydigheter och skiljaktigheter i fråga om tolkning som kan uppstå om hur fördraget tillämpas,
- c) pröva och besluta om ansökningar om anslutning till fördraget, samt
- d) komma överens om de tekniska och administrativa åtgärder enligt bestämmelserna i detta fördrag som anses vara nödvändiga efter nya staters anslutning till fördraget.

5. Rådgivande kommittén kan föreslå ändringar av detta fördrag, vilka skall prövas och godkännas enligt bestämmelserna i artikel XVI. Kommittén kan även komma överens om förbättringar i fråga om fördragets sätt att fungera och dess effektivitet i enlighet med fördragets bestämmelser. Förbättringar som enbart avser ändring av den årliga tilldelningen av aktiva kvoter enligt artikel III och bilaga A, uppdatering och tillägg till sensorskategorierna eller deras kapacitet enligt artikel IV, ändring av kostnadsfördelningen enligt bilaga L del I.9, bestämmelser för meddelande av och tillgång till data enligt artikel IX del III och del IV, hantering av uppdragsrapporter enligt artikel VI del I.21 liksom mindre frågor av administrativ eller teknisk natur skall avgöras av rådgivande kommittén och inte betraktas som ändringar i fördraget.

6. Rådgivande kommittén skall begära att få tillgång till anläggningar och administrativt stöd av centret för konfliktförebyggande i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa eller av andra anläggningar i Wien, om den inte beslutar annat.

7. Närmare bestämmelser för rådgivande kommitténs verksamhet finns i bilaga L.

Artikel XI Meddelanden och rapporter

Parterna skall skriftligen överlämna de meddelanden och rapporter som krävs enligt detta fördrag. De skall överlämna dessa på diplomatisk väg eller, om så föredras, via andra officiella kanaler, såsom det kommunikationsnät som tillhör konferensen för säkerhet och samarbete i Europa.

Artikel XII Ansvarighet

En part skall i enlighet med internationell rätt och praxis vara skyldig att betala gottgörelse för skador den orsakat andra parter eller deras fysiska eller juridiska personer eller deras egendom under tillämpning av detta fördrag.

Artikel XIII Utseende av personal samt privilegier och immunitet

Del I Utseende av personal

1. När parterna deponerar sina ratifikationsinstrument till endera depositarien skall de för granskning förse alla andra parter med en förteckning över utsedd personal som skall utföra alla de skyldigheter som sammanhänger med observationsflygningar för den parten, innefattande övervakning av framkallning av sensordata. I förteckningen får inte finnas upptagna mer än 400 personer vid ett givet tillfälle. I förteckningen skall anges namn, könstillhörighet, födelsedatum, födelseort, passnummer samt funktion för varje där upptagen person. Varje part skall ha rätt att införa ändringar i sin förteckning upp till 30 dagar efter det att detta fördrag har trätt i kraft och en gång varje sexmånadersperiod därefter.

2. Om en person som står upptagen i en ursprunglig eller i en senare ändrad förteckning inte kan godtas av en part som prövar förteckningen, skall den parten senast 30 dagar efter att ha mottagit en förteckning meddela den part som har lämnat densamma att vederbörande inte kommer att godtas av den part som gör invändningen. Personer som inte förklarats som icke-godkända inom de 30 dagarna skall anses vara godkända. Om en part därefter bestämmer att en person inte är antagbar, skall den meddela den part som utsett vederbörande. Personer som har förklarats vara icke-godkända skall strykas ur den förteckning som tidigare överlämnats till part som rest invändningar.

3. Den observerade parten skall utfärda viseringar och övriga erforderliga handlingar för att säkerställa att godkända personer får resa in i och vistas inom dess territorium för att fullgöra uppgifter avseende genomförandet av observationsflygningar, däribland att övervaka framkallning av sensordata. Viseringar och andra erforderliga handlingar skall utfärdas antingen

- a) senast 30 dagar efter det att den berörda personen har förklarats vara antagen, i vilket fall viseringen skall gälla i minst 24 månader, eller
- b) inom en timme efter personens ankomst till ankomstplatsen, i vilket fall viseringen skall gälla för den tid då vederbörande utför sina uppgifter, eller
- c) vid vilken annan tidpunkt som helst enligt överenskommelse mellan de berörda parterna.

Del II Privilegier och immunitet

1. För att de skall kunna fullgöra sina uppgifter effektivt – för att verkställa detta fördrag, och inte till personlig fördel – skall personal som utsetts i enlighet med bestämmelserna i del I.1 ovan, beviljas de privilegier och den immunitet som diplomatiska företrädare åtnjuter enligt artiklarna 29, 30.2, 31.1 – 3, 34 och 35 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser av den 18 april 1961, nedan kallad *Wienkonventionen*. Dessutom skall utsedd personal åtnjuta sådana privilegier som åtnjuts av diplomatiska företrädare enligt artikel 36.1 b i Wienkonventionen, utom med avseende på egendom vars import eller export är förbjuden enligt lag eller i karantänsföreskrifter.

2. Privilegier och immunitet skall beviljas utsedd personal för hela tiden från deras ankomst till deras avfärd från den observerade partens territorium och därefter med avseende på personernas tidigare åtgärder i tjänsten. Utsedd personal skall också, vid genomresa av andra parter territorier, åtnjuta sådana privilegier och immunitet som tillkommer diplomatiska företrädare enligt artikel 40.1 i Wienkonventionen.

3. Den observerande parten får avstå ifrån rättslig immunitet i de fall denna skulle hindra rättvisans gång och där detta kan ske utan att inkräkta på detta fördrag. En persons immunitet som inte är medborgare i den observerande parten får endast hävas av de parter i vilka vederbörande är medborgare. Hävandet måste alltid vara uttryckligt.

4. Utan att det skall inkräkta på deras privilegier och immunitet eller den observerande partens rättigheter enligt detta fördrag, är utsedda personer skyldiga att följa den observerade partens lagar och förordningar.

5. Den utsedda personalens transportmedel skall åtnjuta samma immunitet från visitering, rekvisition, beslag och utmätning som diplomatiska beskickningar enligt artikel 22.3 i Wienkonventionen, såvida inte annat bestäms i detta fördrag.

Artikel XIV Benelux

1. Uteslutande för de syften som avses i artiklarna II–IX och XI och bilagorna A–I och K skall Belgien, Luxemburg och Nederländerna betraktas som en enda part, nedan kallad Benelux.

2. Utan att det skall inverka på bestämmelserna i artikel XV, får de ovan nämnda parterna säga upp detta arrangemang genom ett meddelande till alla de övriga parterna. Det skall då anses ha upphört att gälla den 31 december som följer efter en tid av 60 dagar efter meddelandet.

Artikel XV Giltighet och uppsägning

1. Detta fördrag skall gälla obegränsad tid.

2. Varje part skall ha rätt att säga upp fördraget. En part som avser säga upp fördraget, skall meddela endera depositarien och alla de övriga parterna minst sex månader före dagen för uppsägningen. Depositarierna skall omedelbart underrätta alla andra parter om ett sådant meddelande.

3. Om en part meddelar sitt beslut att säga upp fördraget enligt punkt 2 ovan, skall depositarierna sammankalla parterna till en konferens tidigast 30 och senast 60 dagar efter mottagandet av meddelandet härom för att kunna ta ställning till uppsägningens följder på fördraget.

Artikel XVI Ändringar och periodisk översyn

1. Varje part skall ha rätt att föreslå ändringar i detta fördrag. Texten till ändringsförslag skall överlämnas till endera depositarien, som skall delge samtliga parter för prövning. Om minst tre parter begär det inom 90 dagar efter dagen för ändringsförslaget, skall depositarierna sammankalla parterna till en konferens för att pröva detta. Konferensen skall inte börja tidigare än 30 och inte senare än 60 dagar efter mottagandet av den tredje begäran.

2. Fördragsändringar skall godkännas av alla parter, antingen genom skriftligt meddelande till endera depositarien inom 90 dagar efter delgivningen av ändringsförslaget eller genom godkännande vid en konferens, sammankallad i enlighet med punkt 1 ovan. En sålunda godkänd ändring skall ratificeras i enlighet med bestämmelserna i artikel XVII.1 och träda i kraft 60 dagar efter det att parterna har deponerat sina ratifikationsinstrument.

3. Såvida inte minst tre parter begär att det sker tidigare, skall depositarierna sammankalla parterna till en konferens för att granska tillämpningen av detta fördrag tre år efter dess ikraftträdande och därefter vart femte år.

Artikel XVII Depositaries, ikraftträdande och anslutning

1. Detta fördrag skall ratificeras av varje part i enlighet med dess konstitutionella förhållanden. Instrument angående ratifikation och anslutning skall deponeras hos Kanadas eller Ungerns regering, eller bådadera, vilka härmed utses till depositaries. Detta fördrag skall registreras av depositarierna i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

2. Detta fördrag träder i kraft 60 dagar efter det att 20 ratifikationsinstrument har deponerats, däribland depositariernas och de parters instrument vilkas individuella tilldelning av passiva kvoter som anges i bilaga A är minst 8.

3. Detta fördrag skall stå öppet för undertecknande av Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan och ratificeras av dem. De av dessa stater som inte undertecknar fördraget innan det träder i kraft i enlighet med bestämmelserna i punkt 2 i denna artikel, får när som helst ansluta sig till det genom deponering av ett anslutningsinstrument hos endera depositarien.

4. Under de följande sex månaderna efter detta fördrags ikraftträdande får alla andra stater som deltar i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa ansöka om anslutning genom en skriftlig framställning till endera depositarien. Den depositarie som tar emot en sådan begäran skall omedelbart delge den med alla parter. Stater som ansöker om anslutning kan även, om de så önskar, begära tilldelning av en passiv kvot och dennas storlek.

Frågan skall tas upp vid påföljande möte med rådgivande kommittén och avgöras i vederbörlig ordning.

5. Sex månader efter fördragets ikraftträdande kan rådgivande kommittén pröva anslutning till fördraget av stater som enligt dess mening har förmåga och vilja att bidra till uppfyllande av detsamma.

6. För en stat som inte har deponerat sitt ratifikationsinstrument när fördraget träder i kraft, men som senare ratificerar fördraget eller ansluter sig till det, träder det i kraft 60 dagar efter den dag då ratifikations- eller anslutningsinstrumentet deponerades.

7. Depositarierna skall utan dröjsmål meddela parterna om

a) dag för deponering av ratifikationsinstrument och ikraftträdande av fördraget,

b) dag för ansökan om anslutning, den ansökande statens namn samt förfarandets resultat,

c) dag för deponering av anslutningsinstrument och dag för ikraftträdande för varje stat som därefter ansluter sig till fördraget,

d) sammankallande av en konferens enligt artiklarna XV och XVI,

e) uppsägning i enlighet med artikel XV och dag för uppsägningens ikraftträdande,

f) dag för ikraftträdande av ändringar i fördraget, samt

g) alla andra frågor som depositarierna fördragsenligt är skyldiga att meddela parterna.

Artikel XVIII Provisorisk tillämpning och etappvis tillämpning av fördraget

För att underlätta tillämpningen av detta fördrag, skall vissa av dess bestämmelser tillämpas provisoriskt och andra införas etappvis.

Del I Provisorisk tillämpning

1. Utan att det skall inkräkta på bestämmelserna i artikel XVII, skall signatärstaterna provisoriskt tillämpa följande bestämmelser:

a) artikel VI del I.4,

b) artikel X.1, 2, 3, 6 och 7,

c) artikel XI,

d) artikel XIII del I.1 och 2,

e) artikel XIV,

f) bilaga L del I.

2. Den provisoriska tillämpningen skall gälla för en tid om tolv månader från den dag då detta fördrag öppnas för undertecknande. I det fall fördraget inte träder i kraft före utgången av tiden för dess provisoriska tillämpning, kan denna tid förlängas om alla signatärstaterna så beslutar. Tiden för den provisoriska tillämpningen skall i vart fall avbrytas när fördraget träder i kraft. Parterna kan dock då besluta att förlänga tiden för den provisoriska tillämpningen för signatärstater som inte har ratificerat fördraget.

Del II Etappvis tillämpning

1. När fördraget har trätt i kraft, skall det tillämpas etappvis i enlighet med bestämmelserna i denna del. Bestämmelserna i punkterna 2 till 6 nedan skall tillämpas från fördragets ikraftträdande till den 31 december det tredje år som följer efter det år då fördraget trädde i kraft.

2. Oaktat bestämmelserna i artikel IV.1, får ingen part under den tid som anges i punkt 1 använda IRLS om sådana finns monterade på ett observationsflygplan, såvida inte annat har avtalats mellan den observerande och den observerade parten. Sådana sensorer skall inte vara föremål för certifiering i enlighet med bilaga D. Om det är svårt att avlägsna en sådan sensor från observationsflygplanet, skall den, vid genomförande av observationsflygningar, vara försedd med täckplåt eller annan anordning som hindrar dess funktion i enlighet med bestämmelserna i artikel IV.4.

3. Oaktat bestämmelserna i artikel IV.9, får ingen part under den tid som anges i punkt 1 ovan vara skyldig att tillhandahålla ett observationsflygplan som är utrustat med sensorer från varje sensorskategori med den maximala kapacitet och i det antal som anges i artikel IV.2, om observationsflygplanet är utrustat med

- a) en enda optisk panoramakamera, eller
- b) minst ett par optiska enbildskameror.

4. Oaktat bestämmelserna i bilaga B del II.2 a, skall medier för dataupptagning förses med uppgifter enligt parternas gällande praxis under den tid som anges i punkt 1 ovan.

5. Oaktat bestämmelserna i artikel VI del I.1, får ingen part under den i punkt 1 ovan angivna tiden tilldelas ett flygplan som kan flyga någon som helst angiven distans utan bränslepåfyllning.

6. Under den i punkt 1 ovan angivna tiden skall tilldelning av aktiva kvoter fastställas i enlighet med bestämmelserna i bilaga A del II.2.

7. Senare etappvisa införande av nya sensorskategorier eller förbättringar av befintliga sensorers kapacitet skall prövas av rådgivande kommittén enligt bestämmelserna i artikel IV.3 vad gäller införande och förbättring.

Artikel XIX Giltiga texter

Originalen till detta fördrag, vars engelska, franska, italienska, ryska, spanska och tyska texter är lika giltiga, skall deponeras i depositariernas arkiv. Vederbörligen bestyrkta avskrifter skall av depositarierna överlämnas till parterna.

Bilaga A Kvoter och maximala flygsträckor

Del I Tilldelning av passiva kvoter

1. Tilldelningen av individuella passiva kvoter framgår nedan och skall endast gälla de parter som har ratificerat fördraget.

Tyskland:	12
USA:	42

Vitryssland och Ryska federationen:	42
Benelux:	6
Bulgarien:	4
Kanada:	12
Danmark:	6
Spanien:	4
Frankrike:	12
Storbritannien och Nordirland:	12
Grekland:	4
Ungern:	4
Island:	4
Italien:	12
Norge:	7
Polen:	6
Portugal:	2
Rumänien:	6
Tjeckien och Slovakien:	4
Turkiet:	12
Ukraina:	12

2. Om nya stater ratificerar eller ansluter sig till fördraget enligt artikel XVII och artikel X.4 c och med beaktande av artikel X.4 d, skall tilldelning av passiva kvoter prövas i det ordinarie möte med rådgivande kommittén som följer efter ifrågavarande staters deponering av sina instrument rörande ratifikation eller anslutning.

Del II Den första tilldelningen av aktiva kvoter för observationsflygningar

1. Den första tilldelningen av aktiva kvoter enligt artikel III del I.6 i detta fördrag skall vara sådan att varje part är skyldig att över sitt territorium godta ett antal observationsflygningar som inte överstiger 75 procent, avrundat nedåt till närmaste hela tal, av den individuella passiva kvot som parten tilldelas enligt vad som anges i del I.1 i denna bilaga. Mot denna bakgrund och för de parter som har förhandlat inom ramen för Open Skies-konferensen i Wien, skall den första inbördes tilldelningen gälla från den dag då fördraget träder i kraft till den 31 december det år som följer efter det år då fördraget trädde i kraft och skall endast gälla för de parter som har ratificerat fördraget. Denna första tilldelning är följande:

Tyskland	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	3
över Ukraina:	1

USA

över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	8
över Ukraina tillsammans med Kanada:	1
Partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen	
över Benelux enl. definitionen i artikel XIV:	2
över Kanada:	2
över Danmark:	2
över Frankrike:	3
över Tyskland:	3
över Grekland:	1
över Italien:	2
över Norge:	2
över Turkiet:	2
över Storbritannien och Nordirland:	3
över USA:	4
Benelux	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	1
över Polen:	1
Bulgarien	
över Grekland:	1
över Italien:	1
över Turkiet:	1
Kanada	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	2
över Tjeckien och Slovakien:	1
över Polen:	1
över Ukraina tillsammans med USA:	1
Danmark	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	1
över Polen:	1

Spanien

över Tjeckien och Slovakien: 1

Frankrike

över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen: 3

över Rumänien: 1

Storbritannien och Nordirland	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	3
över Ukraina:	1
Grekland	
över Bulgarien:	1
över Rumänien:	1
Ungern	
över Rumänien:	1
över Ukraina:	1
Italien	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	2
över Ungern:	1
över Ukraina tillsammans med Turkiet:	1
Norge	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	2
över Polen:	1
Polen	
över Förbundsrepubliken Tyskland:	1
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	1
över Ukraina:	1
Rumänien	
över Bulgarien:	1
över Grekland:	1
över Ungern:	1
över Ukraina:	1
Tjeckien / Slovakien	
över Förbundsrepubliken Tyskland:	1

över Ukraina:	1
Turkiet	
över partsgruppen Vitryssland och Ryska federationen:	2
över Bulgarien:	1
över Ukraina tillsammans med Italien:	2
Ukraina	
över Tjeckien/Slovakien:	1
över Ungern:	1
över Polen:	1
över Rumänien:	1
över Turkiet:	2

2. Efter den första fördelningen och tills fördragets fullständiga ikraftträdande enligt artikel XVIII med avseende på användningen av aktiva kvoter skall den årliga tilldelningen grundas på 75 procents regeln enligt punkt 1 ovan med avseende på tilldelningen av individuella passiva kvoter.

3. Från dagen för detta fördrags fullständiga tillämpning skall varje part under efterföljande tilldelning av aktiva kvoter över sitt territorium, om den ombeds därom, gå med på ett antal observationsflygningar som uppgår till partens hela passiva kvot. När så är möjligt, eller när detta begärs, om inte annat överenskommits, skall tilldelningen grunda sig på en proportionell ökning av den aktiva kvot som tilldelades i den första tilldelningen.

4. För nya stater som ratificerar eller ansluter sig till fördraget enligt bestämmelserna i artikel XVII skall tilldelningen av aktiva kvoter behandlas vid rådgivande kommitténs ordinarie möte som följer efter dagen för ifrågavarande staters deponering av sina ratifikations- eller anslutningsinstrument med iakttagande av följande bestämmelser:

a) En stat som ratificerar eller ansluter sig till fördraget skall ha rätt att begära observationsflygningar över parternas territorier inom de passiva kvoter som tilldelats parten i fråga i enlighet med bestämmelserna i del I.3 i denna bilaga och inom de parternas passiva kvoter som har begärts för observationsflygningar, såvida inte annat överenskommits mellan de berörda parterna.

b) Alla parter skall samtidigt ha rätt att begära observationsflygningar över den stats territorium som undertecknar eller ansluter sig till fördraget inom sina aktiva kvoter och inom den passiva kvot som tilldelats den staten.

Del III Maximala flygsträckor för observationsflygningar

Maximala flygsträckor för observationsflygningar över observerade parternas territorium beräknade från varje OS-flygfält framgår av denna uppställning (i kilometer).

Tyskland	
WUNSTORF	1 200
LANDSBERG-LECH	1 200
USA	
WASHINGTON-DULLES	4 900
TRAVIS AFB	4 000
ELMENDORF AFB	3 000
LINCOLN-MUNICIPAL	4 800
Partgruppen Vitryssland och Ryska federationen	
KUBINKA	5 000
ULAN UDE	5 000
VORKUTA	6 500
MAGADAN	6 500
Benelux	
ZAVENTEM/MELSBROEK	945
Bulgarien	
SOFIA	660
BURGAS	660
Kanada	
OTTAWA	5 000
IQALUIT	6 000
YELLOWKNIFE	5 000
Danmark	
Moderlandet	800
FÄRÖARNA	250
GRÖNLAND	5 600
Spanien	
GETAFE	1 300
GANDO	750
VALENCIA	1 300
VALLADOLID	1 300
MORON	1 300
Frankrike	
ORLÉANS-BRICY	1 400
NICE-COTE D'AZUR	800
TOULOUSE-BLAGNAC	700

Storbritannien och Nordirland	
BRIZE NORTON	1 150
SCAMPTON	1 150
LEUCHARS	1 150
med SCILLYÖARNA	1 500
med SHETLANDSÖARNA	1 500
Grekland	
THESSALONIKI	900
ELEFSIS	900
med KRETA, KARPATOS, RHODOS, KOS-ÖARNA	1 100
Ungern	
BUDAPEST-FERIHEGY	860
Island	
	1 500
Italien	
MILANO-MALPENSA	1 130
PALERMO-PUNTA RAISI	1 400
Norge	
OSLO-GARDERMOEN	1 700
TROMSÖ-LANGNES	1 700
Polen	
WARSZAWA-OKECIE	1 400
Portugal	
LISSABON	1 200
Sta MARIA	1 700
PORTO SANTO	1 030
Rumänien	
BUKAREST-OTOPENI	900
TIMISOARA	900
BACAU	900
Tjeckien och Slovakien	
PRAG	600
BRATISLAVA	700
KOSICE	400

Turkiet	
ESKISEHIR	1 500
DIYARBAKIR	1 500
Ukraina	
BORISPOL	2 100

Bilaga B Information om sensorer

Del I Tekniska uppgifter

1. Parterna skall i enlighet med artikel IV.10 meddela varandra de tillämpliga tekniska uppgifter som anges i denna del för varje sensor som är monterad i observationsflygplan de har utsett i enlighet med artikel V.

2. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om optiska panoramakameror och enbildskameror:

- a) typ och modell,
- b) sikt längs med och vinkelrätt mot flygvägen eller svepvinklar i grader,
- c) bildstorlek mm²,
- d) exponeringstider i sekunder,
- e) typ och färg på optiska filter som används och deras filterfaktorer,
- f) för varje objektiv skall anges
  - 1) namn,
  - 2) brännvidd i mm,
  - 3) största relativa bländaröppning,
  - 4) upplösningsförmåga med en kontrastkvot på 1 000 till 1 eller motsvarande modulation av 1,0 vid största relativa bländaröppning i linjer per mm,
  - g) minsta och största fotointervall i sekunder eller cykler, uttryckt i bilder per sekund, i tillämpliga fall,
  - h) förhållande mellan maximal hastighet och höjd i tillämpliga fall,
  - i) för optiska enbildskameror, största vinkel mätt horisontellt eller minsta vinkel mätt vertikalt i grader i tillämpliga fall,
  - j) högsta operativa höjd i meter i tillämpliga fall.

3. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om videokameror:

- a) typ och modell,
- b) sikt längs med och vinkelrätt mot flygvägen i grader,
- c) för objektivet skall anges:
  - 1) brännvidd i mm,
  - 2) största relativa bländaröppning,
  - 3) upplösningsförmåga med en kontrastkvot på 1 000 till 1 eller motsvarande modulation av 1,0 vid största relativa bländaröppning i linjer per mm,
  - d) detektorns storlek i mikrometer eller motsvarande uppgift på tuben,
  - e) antal detektorer,
  - f) systemets ljuskänslighet mätt i lux eller watt per cm²,

g) spektral bandbredd i nanometer.

4. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om IRLS:

a) typ och modell,

b) synfält eller avsökningvinklar i grader,

c) minsta momentana synfält (IFOV) längs med och vinkelrätt mot flygriktningen i milliradianer,

d) spektral bandbredd i mikrometer,

e) minsta lösbara temperaturskillnad (MRTD) i celsiusgrader,

f) detektorns temperatur under användning i celsiusgrader,

g) erforderlig tid från påslagning av systemet till dess att det har ner till normal funktionstemperatur (nerkylningstid) i minuter,

h) maximal användningstid om tillämpligt,

i) förhållande mellan maximal hastighet och höjd (v/h), och

j) högsta operativa höjd i meter om tillämpligt.

5. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om sidseende SAR:

a) typ och modell,

b) frekvensband för radar och särskilda frekvenser för användning i megahertz,

c) polarisation,

d) antal radarpulser per meter eller sekund,

e) närmaste gräns för användning inom närområdet mätt vertikalt i antal grader,

f) stråkbredd i kilometer,

g) markupplösning i avstånd och azimuthalt i ett lutande plan i meter,

h) högsta operativa höjd i meter i tillämpliga fall, samt

i) sändarens kapacitet i watt.

6. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om sensorer som tar upp data på fotografisk film:

a) typ av film som får användas i varje sensor,

b) filmbredd i millimeter,

c) upplösning med en kontrastkvot på 1 000 till 1 eller motsvarande modulation av 1,0 linjer per millimeter, och

d) magasinskapacitet för varje typ av film i meter.

7. Följande tekniska uppgifter skall meddelas om sensorer som tar upp data på andra inspelningsmedier:

a) typ och modell av utrustning för upptagning av data,

b) typ och format av upptagningsmedier,

c) bandbredd i hertz i tillämpliga fall,

d) inspelningshastighet i megabits per sekund i tillämpliga fall,

e) mediernas inspelningskapacitet i minuter eller megabits, samt

f) format för förvaring av data som upptagits med sensorer och för införande av kommentarer till data.

Del II Införande av kommentarer

1. Data som upptagits med sensorer under en observationsperiod skall för- ses med följande kommentarer på filmremsan i början och slutet av varje rulle originalfilmsnegativ eller i början av annat upptagningsmedium i enlighet med bestämmelserna i tillägg 1 till denna bilaga:

- a) observationsflygningens referensnummer,
- b) dag för observationsflygningen,
- c) sensorsbeskrivning samt
- d) brännvidd i tillämpliga fall.

2. Följande uppgifter skall antecknas manuellt eller elektroniskt från observationsflygplanets navigations- och avioniksystem och införs på data som upptagits med sensorer under en observationsperiod på ett sätt som inte döljer detaljer i enlighet med bestämmelserna i tillägg 1 till denna bilaga:

- a) för optiska kameror:

1) vid början av observationsperioden och, under observationsperioden, vid alla mellanliggande positioner då det föreligger betydande förändring i höjd över marken, kurs eller hastighet över marken samt vid tillfällen som bestäms av rådgivande kommittén under den tid då fördraget tillämpas provisoriskt:

- a. höjd över marken,
- b. plats,
- c. verklig kurs samt
- d. avsökningsvinkel;

- 2) på varje fotografisk filmruta:

- a. nummer på bildrutan,
- b. dag och tidpunkt samt
- c. rollvinkel.

b) För videokameror och IRLS vid början av observationsperioden och, under observationsperioden, vid alla mellanliggande positioner då det föreligger betydande förändring i höjd över marken, kurs eller hastighet över marken samt vid tillfällen som bestäms av rådgivande kommittén under den tid då fördraget tillämpas provisoriskt:

- 1) dag och tidpunkt,
- 2) höjd över marken,
- 3) plats,
- 4) verklig kurs samt
- 5) avsökningsvinkel.

- c) För sidseende SAR:

1) vid början av observationsperioden och, under observationsperioden, vid alla mellanliggande positioner då det föreligger betydande förändring i höjd över marken, kurs eller hastighet över marken samt vid tillfällen som bestäms av rådgivande kommittén under den tid då fördraget tillämpas provisoriskt:

- a. dag och tidpunkt,
- b. höjd över marken,

- c. plats,
- d. verklig kurs,
- e. vinkel mot marken till närmaste punkt för stråkbredd,
- f. stråkbredd samt
- g. polarisation.

2) Varje gång mätning görs för att säkerställa en riktig bearbetning av bilden:

- a. hastighet över marken,
- b. avdrift,
- c. stigningsvinkel samt
- d. rollvinkel.

3. För kopior av enstaka bilder eller remsor av bilder som tagits fram från originalfilmens negativ eller från annat upptagningsmedium skall information som listats i punkterna 1 och 2 i denna del antecknas på varje positiv kopia.

4. Parterna skall ha rätt att införa anteckningar till data som upptagits under en observationsflygning, antingen genom att använda alfanumeriska värden eller beteckningar som skall bestämmas av rådgivande kommittén under den tid då fördraget tillämpas provisoriskt.

Tillägg 1 till bilaga B Införande av anteckningar till uppgifter som upptagits under en observationsflygning

1. Observationsflygningens referensnummer skall anges som en enda grupp av sex alfanumeriska tecken i enlighet med följande regler:

- a) bokstäverna OS,
- b) sista siffran i det kalenderår för vilket den individuella aktiva kvoten gäller, samt
- c) ett treställigt nummer som motsvarar varje individuell observationsflygning som ingår i den aktiva kvot som tilldelats en part i den årliga översynen inom rådgivande kommitténs ram för ett kalenderår över en annan parts territorium.

2. Sensorbeskrivningen skall anges med ett enda block av högst sex alfanumeriska tecken omfattande två grupper enligt följande regler:

a) en grupp om högst fyra tecken som utvisar sensorskategori enligt följande regler:

- 1) OP: optisk panoramakamera,
- 2) OF: optisk enbildskamera,
- 3) TV: videokamera,
- 4) IRLS: infraröd linjeavsökare,
- 5) SAR: sidseende SAR;

b) en grupp av två tecken som utvisar typ av upptagningsmedium enligt följande regler:

- 1) BI: svartvit isopankromatisk,
- 2) BM: svartvit monopankromatisk,
- 3) BP: svartvit pankromatisk,
- 4) BR: svartvit omvändningsfilm,

5) TA: analogt band,

6) TD: digitalt band.

3. Konfiguration av sensorer skall anges med ett enda block av högst nio alfanumeriska tecken omfattande tre grupper enligt följande regler:

a) en grupp av fyra alfanumeriska tecken som anger hur sensorn är monterad på observationsflygplanet antingen som:

1) invändig montering som anges med beteckningen INT följt av ett nummer som anger den relativa platsen för sensorns montering på observationsflygplanet räknat från nosen till stjärten,

2) montering på flygkroppen som anges med beteckningen POD följt av en av följande tre bokstäver:

a. L: monterad under vänster vinge,

b. R: monterad under höger vinge,

c. C: monterad längs flygplanets mittaxel;

b) en grupp av högst tre alfanumeriska tecken som anger typ av montering enligt följande regler:

1) vertikal montering i vilken sensorn inte är vinklad mer än 5 grader från det vertikala planet anges med bokstaven V,

2) snedställd montering i vilken sensorn är vinklad mer än 5 grader från det vertikala planet anges med endera av följande två bokstäver följt av vinkel nedåt i antal grader:

a. L: pekar åt vänster,

b. R: pekar åt höger;

3) en solfjäderformad montering med två eller fler sensorer, anges med bokstaven F;

c) för en solfjäderformad montering gäller att en grupp av högst två siffror anger sensorernas antal och läge enligt följande:

1) den första siffran anger det totala antalet sensorer i en montering,

2) den andra siffran anger varje sensors position räknat från vänster till höger i förhållande till observationsflygplanets färdriktning.

4. Linsens brännvidd anges i millimeter.

5. Dag och tidpunkt anges avrundat till närmaste hela minut i GMT.

6. Medelhöjden över marken för observationsflygplanet anges med ett femsiffrigt nummer följt av en beteckning som motsvarar måttenheterna i antingen fot, bokstaven F, eller i meter, bokstaven M.

7. Observationsflygplanets position i latitud och longitud anges i grader avrundat till närmaste hundra del grad enligt formeln dd.dd (N eller S) ddd.dd (E eller W) eller i grader och minuter avrundat till närmaste hela minut enligt formeln dd.mm (N eller S) ddd.mm (E eller W).

8. Observationsflygplanets verkliga kurs anges i grader avrundat till närmaste hela grad.

9. Observationsflygplanets rollvinkel anges i grader följt av en beteckning som anger om det är en vänsterroll, bokstaven L, eller en högerroll, bokstaven R.

10. Observationsflygplanets höjdvariationsvinkel anges i grader följt av en beteckning som anger om höjdvariationen är uppåt, bokstaven U, eller nedåt, bokstaven D, i förhållande till det horisontella planet.

11. Observationsflygplanets avdriftsvinkel anges i grader följt av en beteckning som anger om avdriften är åt vänster, bokstaven L, eller åt höger, bokstaven R, i förhållande till färdriktningen.

12. Observationsflygplanets markhastighet anges med ett treställigt nummer följt av en tvåställig bokstavs-beteckning som anger måttenheterna i antingen nautiska mil, bokstäverna NM, eller i kilometer, bokstäverna KM per timme.

13. Närmaste punkten för svepbredden anges i kilometer.

14. Vinkeln mot marken anges i grader i förhållande till det vertikala planet.

15. Svepbredden anges i kilometer.

16. För fotografisk film gäller att varje magasin från en och samma sensor som använts under en observationsflygning skall numreras med början på ett. Varje bild på originalfilmens negativ som exponerats av en sensor skall numreras individuellt räknat från den första bildrutan till den sista i sensorsmagasin. I varje enskilt fall då filmen är numrerad med en eller två siffror per bildruta skall enskilda bildrutor utan svårighet kunna identifieras genom att antingen ange siffran närmast ramens centrum, eller det lägre hela talet om siffrorna ligger på ett jämnt avstånd från centrum.

Bilaga C Uppgifter om observationsflygplan

I enlighet med artikel V.2 skall en part då den utser flygplan till observationsflygplan meddela de övriga parterna nedan angivna uppgifter.

1. Identifiering

a) Typ och modell.

b) Nummer, kategori, typ och konfiguration för varje sensor som är monterad på observationsflygplanet i enlighet med bilaga B.

2. Uppdragsplanering

a) För varje typ och konfiguration av sensorer som är monterade på observationsflygplanet

1) för vilken markupplösningen beror på höjden över marken: den höjd över marken i meter vid vilken sensorn tar emot markupplösningen för den sensorskategori som anges i artikel IV.2;

2) för vilken markupplösningen inte beror på höjden över marken: höjden för längsta räckvidd.

b) Optimal marschfart i kilometer per timme för varje höjd angiven i enlighet med a ovan.

c) Bränsleåtgång i kilogram per timme vid optimal marschfart för varje höjd som anges i enlighet med a ovan.

3. Navigering, samband och landningshjälpmedel

a) Varje typ av navigeringsutrustning som är monterad i observationsflygplanet med uppgift om dess noggrannhet i meter.

b) Radiosamband, inflygnings- och landningshjälpmedel som är monterade på observationsflygplanet i enlighet med ICAO-praxis.

4. Observationsflygplanets markegenskaper

a) Längd, vingbredd, största höjd, hjulbas och vändradie.

b) Högsta startvikt och landningsvikt.

c) Flygfältets banlängd och erforderlig hållbarhet vid högsta start- och landningsvikt inklusive eventuell förmåga att landa på opreparerad bana.

d) Kvalitet och kvantitet för bränsle, smörjmedel, hydrauliska vätskor och syrgas.

e) Typ av elförsörjning för drift och start av observationsflygplanet.

f) Eventuella särskilda behov.

5. Besättningens behov

a) Antal besättningsmedlemmar.

b) Antal sensorsoperatörer.

c) Antal platser för flygrepresentanter, flygövervakare eller representanter.

d) Antal sovplatser.

Bilaga D Certifiering av observationsflygplan och sensorer

Del I Allmänna bestämmelser

1. Varje part skall ha rätt att delta i certifiering av alla typer och modeller av observationsflygplan och dess tillhörande uppsättning av sensorer som utsetts av en annan part i enlighet med artikel V, under vilken observationsflygplanet och dess sensorer skall undersökas både på marken och under flygning.

2. Varje certifiering skall genomföras för att bekräfta

a) att flygplanet är av sådan typ och modell som utsetts i enlighet med artikel V,

b) att de på observationsflygplanet monterade sensorerna tillhör en kategori som anges i artikel IV.1 och uppfyller de i artikel IV.2 angivna bestämmelserna,

c) att tekniska uppgifter har meddelats i enlighet med bilaga B del 1,

d) om markupplösningen för en sensor beror på höjden över marken, den lägsta höjd över marken från vilken varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen får användas under en observationsflygning med hänsyn till begränsningen av markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2,

e) om markupplösningen för en sensor inte beror på höjden över marken, markupplösningen för varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen med hänsyn till begränsningen av markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2,

f) att täckplåtarna för sensorernas öppningar eller sådan annan anordning som hindrar dem från upptagning av data sitter på plats i enlighet med artikel IV.4.

3. Varje part som genomför en certifiering skall meddela alla de andra parterna senast 60 dagar i förväg om den sjudagarsperiod under vilken certifieringen av observationsflygplanet och dess sensorer kommer att ske. I meddelandet skall anges

- a) den part som genomför certifieringen av observationsflygplanet och dess sensorer,
- b) den ankomstplats till vilken personal från de parter som medverkar i certifieringen skall anlända,
- c) den plats där certifieringen skall genomföras,
- d) dag för certifieringens inledning och avslutning,
- e) antal observationsflygplan som skall certifieras samt deras typ och modell,
- f) typ och modell samt beskrivning och konfiguration för på observationsflygplanet monterade sensorer som skall certifieras i enlighet med bilaga B tillägg 1.

4. Senast tio dagar efter mottagandet av ett sådant meddelande som avses i punkt 3 ovan, skall varje part meddela de andra parterna om sin avsikt att delta i certifieringen av ett sådant flygplan och dess sensorer enligt artikel IV.11. Antal personer som skall deltaga i certifieringen från de parter som har meddelat sin avsikt att delta skall bestämmas av rådgivande kommittén. Om inte annat avtalats, får totala antalet personer inte överstiga 40, varvid högst fyra från en och samma part. Om två eller flera parter meddelar sin avsikt att genomföra en certifiering under samma period, skall rådgivande kommittén bestämma vilken av dem som skall genomföra certifieringen under perioden i fråga.

5. Varje part som deltar i certifieringen skall senast 30 dagar före den dag då certifieringen av observationsflygplanet skall inledas, meddela den part som genomför denna i enlighet med punkt 3 ovan om följande:

- a) namnen på de personer som deltar i certifieringen och, om ett icke-kommersiellt transportflygplan används för att resa till ankomstplatsen, en lista med namn på besättningen i vilken för varje person anges könstillhörighet, födelsestid, födelseort och passnummer; alla personerna skall upptas i listan över utsedda personer enligt artikel XIII del I,
- b) dag och beräknad ankomsttid till ankomstplatsen för dessa personer samt
- c) transportsätt till ankomstplatsen.

6. Senast 14 dagar innan certifieringen av observationsflygplanet skall inledas enligt punkt 3 ovan, skall den part som genomför certifieringen tillhandahålla de parter som deltar i denna följande uppgifter om varje på observationsflygplanet monterad sensor samt om tillbehör som används för att kommentera data som upptagits med sensorerna:

- a) en beskrivning av varje beståndsdel i en sensor med angivande av dess funktion samt varje anknytning till tillbehör som används för att kommentera data,

b) foton som tagits av varje sensor annat än från observationsflygplanet i enlighet med följande specifikationer:

1) varje sensor skall fylla åtminstone 80 procent av fotot, antingen horisontellt eller vertikalt,

2) sådana foton kan antingen vara i färg eller svartvita och skall mäta 18 gånger 24 centimeter exklusive kant,

3) varje foto skall förses med anteckning om sensors kategori, typ och modell samt namn på den part som underställer sensorn för certifiering,

c) instruktioner för sensors användning under flygning.

7. Om ingen part meddelar sin avsikt att delta i certifieringen enligt punkt 5 ovan, skall parten själv genomföra inspektionen under flygning i enlighet med bestämmelserna i del III i denna bilaga och upprätta en certifieringsrapport enligt del IV i denna bilaga.

8. Bestämmelserna i artikel XIII del II skall gälla personal från varje part som deltar i en certifiering under hela den tid personalen befinner sig inom den parts territorium som genomför certifieringen.

9. Personal från varje part som deltar i certifieringen skall lämna den parts territorium som genomför certifieringen omedelbart efter det att certifieringsrapporten har undertecknats.

Del II Undersökning på marken

1. Undersökningar på marken av mer än en part får, med tillstånd av den part som genomför certifieringen, genomföras samtidigt. Parter skall ha rätt att gemensamt genomföra sådan undersökning av ett observationsflygplan och dess sensorer. Den part som genomför certifieringen skall ha rätt att bestämma hur många personer som vid ett givet tillfälle får befatta sig med sådan undersökning av ett observationsflygplan och dess sensorer.

2. Om inte annat överenskomts, får denna undersökning inte överstiga tre åttatimmarsperioder för varje observationsflygplan och dess sensorer.

3. Innan en undersökning inleds, skall den part som genomför certifieringen meddela de parter som deltar i denna följande uppgifter:

a) För optiska panoramakameror och enbildskameror:

1) linsens respons på modulering av styrkurvan till spatial frekvens (karakteristiken frekvens/kontrast) för linsens största relativa bländaröppning räknat i linjer per millimeter,

2) specifikationer för svartvit flygfilm som skall användas för att uppta data under observationsflygningen eller för kopiering av sådana data i enlighet med bestämmelserna i bilaga K del I.2,

3) specifikationer för utrustning som skall användas vid framkallning av originalfilmens negativ och kopior som skall användas för att framställa positiv eller negativ i enlighet med bestämmelserna i bilaga K del I.1, samt

4) testdata från flygningar som visar markupplösningen som en funktion av höjden över marken för varje typ av flygfilm som skall användas med optisk kamera.

b) För videokameror: testdata från flygningar från all utmatningsutrustning som visar markupplösningen som en funktion av höjden över marken.

c) För IRLS: testdata från flygningar från all utmatningsutrustning som visar markupplösningen som en funktion av höjden över marken.

d) För sideseende SAR: testdata från flygningar från all utmatningsutrustning som visar markupplösningen som en funktion av planets lutande läge i förhållande till marken.

4. Innan en undersökning inleds, skall den part som genomför certifieringen informera den eller de parter som deltar i certifieringen om följande:

a) hur den planerar att genomföra undersökningen av observationsflygplanet och dess sensorer,

b) observationsflygplanet, sensorerna, tillbehören och täckplåtarna för sensorsöppningarna eller annan anordning som hindrar sensorernas funktion genom att visa deras placering på observationsflygplanet med hjälp av diagram, foton, diabilder och andra visuella hjälpmedel,

c) alla nödvändiga säkerhetsåtgärder som skall iakttas vid undersökningen av observationsflygplanet och dess sensorer samt

d) tillvägagångssätt för att upprätta inventarieförteckning som de personer som skall eskortera den part som genomför certifieringen avser använda i enlighet med punkt 6 nedan.

5. Innan undersökningen på marken inleds skall varje part som deltar i certifieringen till den part som genomför denna överlämna en förteckning över utrustning som kommer att användas vid undersökningen på marken eller under flygning. De parter som genomför undersökningen skall ha tillstånd att på observationsflygplanet ta ombord och använda videokameror, bärbara ljudbandspelare och bärbara datorer. De parter som deltar i certifieringen skall ha tillstånd att använda annan sorts utrustning efter godkännande av den part som genomför certifieringen.

6. De parter som deltar i certifieringen skall tillsammans med den part som genomför den upprätta en förteckning över sådan utrustning som avses i punkt 5 ovan samt gå igenom modaliteterna för den inventarieförteckning som skall följas för att bekräfta att all utrustning som tagits ombord på observationsflygplanet av de parter som deltar i certifieringen har avlägsnats från observationsflygplanet efter undersökningens genomförande.

7. Personal från varje part som deltar i certifieringen skall ha rätt att genomföra följande aktiviteter vid undersökningen av observationsflygplanet och av varje därpå monterad sensor:

a) att bekräfta att antalet på observationsflygplanet monterade sensorer och varje sensors konfiguration överensstämmer med de uppgifter som har lämnats enligt del I.6 i denna bilaga, i bilaga C och i bilaga B del I,

b) att bekanta sig med varje sensors montering på observationsflygplanet, inklusive deras beståndsdelar och dessas inbördes förhållande samt till andra tillbehör som används för att kommentera data,

c) att få en demonstration av hur varje sensor kontrolleras och används samt

d) att bekanta sig med testdata för flygning som tillhandahållits enligt punkt 3 ovan.

8. På begäran av någon av parterna som deltar i certifieringen, skall den part som genomför denna fotografera alla på observationsflygplanet monterade sensorer, deras tillbehör på observationsflygplanet eller sensorsöppningarna med täckplåtar eller annan anordning som hindrar deras funktion. Sådana fotografier skall uppfylla de krav som anges i del I.6 b 1)–3) i denna bilaga.

9. Den part som genomför certifieringen skall ha rätt att utse personal som under hela undersökningen åtföljer personal från de parter som deltar i certifieringen för att bekräfta att bestämmelserna i denna del följs. Personal som tillhör den part som genomför certifieringen får inte ingripa i verksamhet som utförs av parter som deltar i certifieringen, såvida inte denna verksamhet är oförenlig med de säkerhetsföreskrifter som anges i punkt 4 c ovan.

10. Den part som genomför certifieringen skall bereda de parter som deltar i denna tillträde till hela observationsflygplanet, dess sensorer och tillbehör samt tillräcklig elförsörjning för att kunna använda sensorerna med tillbehör. Den part som genomför certifieringen skall öppna sådana utrymmen eller ta bort paneler eller hinder i den mån det behövs för att tillåta undersökning av alla sensorer med tillbehör som är föremål för certifiering.

11. Utan hinder av bestämmelserna i denna del skall inspektionen genomföras på ett sätt som inte

a) försämrar eller förstör observationsflygplanet och dess sensorer eller hindrar deras fortsatta användning,

b) förändrar observationsflygplanets eller sensorernas elektriska eller mekaniska konstruktion eller

c) försämrar observationsflygplanets flygegenskaper.

12. De parter som deltar i certifieringen skall ha rätt att ta mått, göra anteckningar, skisser, liknande förteckningar och uppteckningar som hänför sig till observationsflygplanet och dess sensorer med tillbehör med hjälp av den typ av utrustning som anges i punkt 5 ovan. Denna typ av arbetsmaterial får behållas av den part som deltar i certifieringen och skall inte vara föremål för granskning eller undersökning av den part som genomför den.

13. Den part som genomför certifieringen skall göra sitt bästa för att besvara frågor om undersökningen som ställs av de parter som deltar i certifieringen.

14. När undersökningen på marken avslutats, skall de parter som deltar i certifieringen lämna observationsflygplanet och den part som genomför denna skall ha rätt att använda sina egna förfaranden för sådan inventarietkontroll som anges i punkt 6 ovan för att bekräfta att all utrustning som använts vid undersökningen enligt punkt 5 ovan har avlägsnats från observationsflygplanet.

Del III Undersökning under flygning

1. Utöver genomförande av en undersökning på marken av ett observationsflygplan och dess sensorer skall den part som genomför certifieringen

genomföra en undersökning under flygning av dess sensorer som skall vara tillräcklig för att

a) tillåta observation av användningen av alla på observationsflygplanet monterade sensorer,

b) om markupplösningen för en sensor beror på höjden över marken, fastställa den lägsta höjd över marken från vilken varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen får användas under en observationsflygning med hänsyn till begränsningen i fråga om markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2, och

c) om markupplösningen för en sensor inte beror på höjden över marken, fastställa att markupplösningen för varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen är i överensstämmelse med begränsningen av markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2.

2. Innan en undersökning av sensorerna under flygning inleds, skall den part som genomför certifieringen informera de parter som deltar i denna om sin plan för genomförandet av undersökningen under flygning. I informationen skall ingå följande:

a) ett diagram över de kalibreringsmål som avses användas vid undersökningen i enlighet med bestämmelserna i tillägg 1.I.5 till denna bilaga,

b) beräknad tid, väderförhållanden, riktning och höjd över marken för varje tillfälle som kalibreringsmålet skall överflygas för varje sensor som skall certifieras och antalet överflygningar samt

c) alla säkerhetsföreskrifter som skall följas vid undersökning av observationsflygplanet och dess sensorer under flygning.

3. Före och under undersökning under flygning skall de parter som deltar i certifieringen ha rätt att besöka platserna för kalibreringsmålen. Den part som genomför certifieringen skall tillhandahålla sådan utrustning som behövs för att bekräfta att kalibreringsmålen uppfyller specifikationerna i tillägg 1.I till denna bilaga.

4. Om inte annat överenskomts, skall undersökningen genomföras vid goda siktförhållanden i dagsljus över kalibreringsmål som är lämpliga för varje kategori av på observationsflygplanet monterade sensorer enligt bestämmelserna i tillägg 1.II till denna bilaga för att bestämma markupplösningen för varje sensor.

5. Den part som genomför certifieringen skall tillhandahålla sådan information om väderförhållandena vid platserna för kalibreringsmålen som behövs för att utföra beräkningar i enlighet med de metoder som anges i tillägg 1.III till denna bilaga vid undersökning av sensorerna under flygning.

6. Varje part skall ha rätt att utse personal som skall delta i en undersökning under flygning. Om antalet utsedda personer överstiger det antal passagerare som observationsflygplanet kan ta, skall de parter som deltar i certifieringen bestämma vilka personer som skall delta i undersökningen.

7. Personal från de parter som utsetts enligt punkt 6 ovan skall ha rätt att observera hur personalen från den part som genomför certifieringen använder sensorerna.

8. Personal från de parter som deltar i certifieringen skall ha rätt att, i enlighet med bestämmelserna i bilaga K del II, övervaka att filmkassetternas försegling bryts samt förvaring och framkallning och hantering av originalfilmsnegativ som exponeras vid undersökningen under flygning.

Del IV Certifieringsrapport

1. När undersökningar på marken och under flygning har avslutats, skall data upptagna med sensorer och från kalibreringsmål gemensamt undersökas av den part som genomfört inspektionen och de parter som genomför certifieringen. Dessa parter skall utarbeta en certifieringsrapport vari skall framgå följande:

a) att observationsflygplanet är av en typ och en modell som utsetts enligt artikel V,

b) att de på observationsflygplanet monterade sensorerna tillhör en kategori som avses i artikel IV.1 och som uppfyller bestämmelserna i artikel IV.2,

c) att de tekniska uppgifterna om sensorerna har lämnats i enlighet med bilaga B del I,

d) om markupplösningen för en sensor beror på höjden över marken, den lägsta höjd över marken från vilken varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen får användas under en observationsflygning med hänsyn till begränsningen i fråga om markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2,

e) om markupplösningen för en sensor inte beror på höjden över marken, markupplösningen för varje sådan på ett observationsflygplan monterad sensor av den typen och modellen, med hänsyn till begränsningen av markupplösning såsom denna anges i artikel IV.2,

f) att täckplåtarna för sensorsöppningarna eller annan anordning som hindrar sensorernas funktion överensstämmer med bestämmelserna i artikel IV.4.

2. En kopia av uppgifterna om varje sensor enligt del I.6 och del II.3 och II.8 i denna bilaga skall bifogas certifieringsrapporten.

3. Kopior av certifieringsrapporten skall tillhandahållas alla andra parter av den part som genomför certifieringen. Parter som inte deltagit i certifieringen skall inte ha rätt att avvisa slutsatser i certifieringsrapporten.

4. Ett observationsflygplan med tillhörande uppsättning sensorer skall anses vara certifierat, såvida inte de parter som deltar i certifieringen inte lyckas uppnå en överenskommelse om innehållet i certifieringsrapporten.

5. Om den part som genomför certifieringen och de parter som deltar i denna inte lyckas nå en överenskommelse angående innehållet i certifieringsrapporten, får observationsflygplanet inte användas för observationsflygningar förrän frågan har lösts.

Tillägg 1 till bilaga D Metoder för att verifiera prestandan av sensorer monterade på ett observationsflygplan

Markupplösningen för varje sensor monterad på ett observationsflygplan och, då dess prestanda beror på höjden över marken, den lägsta höjd över marken

från vilken sensorn i fråga får användas under en observationsflygning, skall bestämmas och bekräftas på grundval av data som upptagits över för varje kategori avpassade kalibreringsmål i enlighet med vad som anges i del I och som beräknats med hjälp av metoder som skall fastställas inom rådgivande kommittén.

Del I Specifikationer för kalibreringsmål

1. Kalibreringsmål skall tillhandahållas av den part som genomför certifieringen i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Sådana kalibreringsmål skall användas för att bestämma markupplösningen för sensorer av en typ som är avpassad för varje sensorskategori och utformad enligt nedan angivna karakteristika.

2. Kalibreringsmål för att bestämma markupplösningen för optiska kameror skall bestå av en serie grupperade omväxlande svarta och vita ränder. Varje grupp av ränder skall bestå av minst två svarta ränder åtskilda av en vit rand. De svarta och de vita rändernas bredd inom en grupp skall vara konstant. Rändernas bredd i kalibreringsmålets grupperingar av ränder skall vara stegvis förändrade för att möjliggöra en noggrann mätning av markupplösningen. Rändernas längd skall vara konstant inom varje grupp. Kontrastkvoten mellan de svarta och vita ränderna skall vara konstant för hela målet och skall som lägst ha förhållandet 5 till 1 (motsvarande en modulation av 0,66).

3. Kalibreringsmål för att bestämma markupplösningen för IRLS skall bestämmas inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

4. Kalibreringsmål för att bestämma markupplösningen för sidseende SAR skall bestå av grupperingar av trehörniga reflektorer vilkas konfiguration skall stämma överens med de metoder som bestäms inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

5. Varje part skall tillhandahålla de övriga parterna ett diagram av de kalibreringsmål den avser använda vid undersökning under flygning. Sådana diagram skall förses med anteckning om kalibreringsmålets totala dimensioner, deras placering och den typ av terräng i vilken de är grupperade samt med vederbörliga uppgifter om varje typ av kalibreringsmål enligt bestämmande inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

Del II Genomförande av undersökning under flygning

1. För att bestämma markupplösningen för panoramakameror och vertikalt monterade enbildskameror, skall observationsflygplanets flyglinje gå direkt över och parallellt med kalibreringsmålet. För att bestämma markupplösningen för snedställt monterade enbildskameror, skall observationsflygplanets flyglinje vara parallell med kalibreringsmålet på ett sådant avstånd att bilden av kalibreringsmålet ligger i förgrunden av synfältet då den optiska kameran är ställd i största möjliga vinkel mätt från horisonten eller minsta möjliga vinkel mätt vertikalt.

2. För att bestämma markupplösningen för IRLS, skall observationsflygplanets flyglinje gå direkt över och parallellt med kalibreringsmålet på olika överenskomna höjder över marken.

3. För att bestämma markupplösningen för en sidseende SAR, skall observationsflygplanets flyglinje gå vid sidan om grupperingen av reflektorer.

Del III Analys av data upptagna vid undersökning under flygning

1. Sedan undersökningen under flygning genomförts, skall den part som genomför certifieringen och de parter som deltar i denna gemensamt analysera data som upptagits vid undersökningen enligt bilaga D del IV.1.

2. Den metod för beräkning av den minsta höjd över marken vid vilken varje på observationsflygplanet monterad kamera får användas under en observationsflygning, inklusive värdet för kontrastkvoten eller motsvarande modulation som skall användas i beräkningen – vilken inte får understiga 1,6:1 (motsvarande 0,23) eller överstiga 4:1 (motsvarande 0,6) – skall bestämmas inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt och före den 30 juni 1992. Markupplösningen för optiska kameror skall bestämmas genom en visuell analys av bilden på kalibreringsmålet från originalfilmens negativ. Markupplösningens numeriska värde skall vara lika med bredden på den minsta rand i kalibreringsmålet som kan urskiljas som en enskild rand.

3. Metoden för att beräkna den minsta höjd över marken vid vilken varje på observationsflygplanet monterad videokamera kan användas under en observationsflygning skall bestämmas av rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

4. Metoden för att beräkna den minsta höjd över marken vid vilken varje på observationsflygplanet monterad IRLS får användas under en observationsflygning, inklusive värdet av minsta avläsbara temperaturskillnad som får användas i denna beräkning, skall bestämmas inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

5. Metoden för att beräkna markupplösningen för sidseende SAR, inklusive bestämningen av förhållandet mellan pulssvarsmetoden och metoden att särskilja föremål skall bestämmas inom rådgivande kommittén under den tid fördraget tillämpas provisoriskt.

Bilaga E Procedurer vid ankomst och avfärd

1. Varje part skall utse en eller flera ankomstplatser, avgångsplatser och OS-flygfält inom sitt territorium. Ankomstplatser och avgångsplatser får vara desamma som OS-flygfält. Ett OS-flygfält som inte är ankomstplats skall, om inte annat avtalas, utses så att den observerande parten kan nå det inom fem timmar från ankomstplatsen, antingen med sitt eget observationsflygplan eller med transport som tillhandahålls av den observerade parten. Efter ankomsten till en ankomstplats eller till ett OS-flygfält skall den observerande parten ha rätt till en vilotid enligt bestämmelserna i artikel IV.

2. Varje part skall ha rätt att utse fixpunkter för ankomst och avgång. Om en part väljer att utse sådana fixpunkter, skall de underlätta flygning från den observerande partens territorium till den observerade partens ankomstplatser. Planerade flygningar mellan fixpunkter för ankomst och ankomstplatser samt mellan avgångsplatser och fixpunkter för avgång skall genomföras i enlighet med publicerade ICAO-normer och rekommenderad praxis samt nationella regler. Om delar av flygningar mellan fixpunkter för ankomst och ankomstplatser samt mellan avgångsplatser och fixpunkter för avgång ligger inom internationellt luftrum, skall flygningen genom det internationella luftrummet genomföras i enlighet med internationella publicerade bestämmelser.

3. Uppgifter om ankomstplatser och avgångsplatser, OS-flygfält, fixpunkter för ankomst och avgång, flygfält för tankning samt kalibreringsmål skall inledningsvis vara de som anges i tillägg 1 till denna bilaga.

4. Parterna skall ha rätt att införa ändringar i tillägg 1 till denna bilaga genom skriftligt meddelande till de övriga parterna senast 90 dagar före ändringens ikraftträdande.

5. Varje part skall tillgodose effektiv observation av hela sitt territorium enligt följande:

a) Vad gäller fastlandet skall OS-flygfält utses så att ingen punkt på dess territorium är längre bort från ett eller flera sådana flygfält än 35 procent av det eller de maximala flygavstånd som bestämts för den parten enligt bilaga A.

b) Vad gäller de delar av dess territorium som är skilda från fastlandet

1) skall parten tillämpa bestämmelserna i a ovan eller,

2) om den eller de delar av territoriet är skilda från fastlandet med mer än 600 kilometer, eller om så avtalas mellan den parten och den observerande parten, eller om annat anges i bilaga A, skall den parten tillhandahålla särskilda procedurer, inklusive möjligheten att använda flygfält för tankning eller,

3) om en eller flera delar av territoriet är skilda från fastlandet med mindre än 600 kilometer och denna del eller dessa delar inte omfattas av bestämmelserna i a ovan, får den parten ange en särskild maximal flygsträcka i bilaga A för att täcka en eller flera sådana delar av sitt territorium.

6. Omedelbart efter observationsflygplanets ankomst till ankomstplatsen och omedelbart före dess avgång från denna skall både den observerade och den observerande parten inspektera täckplåtarna för sensorsöppningarna eller de andra anordningar som förhindrar användning av de monterade sensorerna i enlighet med artikel IV.4. Om ankomstplatsen är en annan än det OS-flygfält från vilket observationsflygningen utgår, skall både den observerade och den observerande parten inspektera täckplåtarna eller sådan annan anordning som förhindrar användningen av de monterade sensorerna omedelbart före observationsflygplanets avgång från ankomstplatsen till det OS-flygfält från vilket observationsflygningen utgår. Om avgångsplatsen är en annan än det OS-flygfält vid vilket observationsflygningen avslutas, skall både den observerade och den observerande parten inspektera täckplåtarna eller den

andra anordning som förhindrar användning av de monterade sensorerna omedelbart före observationsflygplanets avgång från flygfältet till avgångsplatsen.

7. En part skall ha rätt att genomföra inspektion och inventering av sådan utrustning som den andra parten avser använda för att genomföra inspektion av sensorerna före flygning och, i tillämpliga fall, även av observationsflygplanet samt av föremål som flygrepresentanterna avser ta med ombord på observationsflygplanet. Denna inspektion och inventering får

a) påbörjas senast en timme efter det att föremålen har anlänt till ankomstplatsen eller OS-flygfältet enligt bestämmande av den part som genomför inventeringen och skall vara avslutad inom en timme och

b) utföras i närvaro av en eller flera utsedda personer från den andra parten.

8. Om den part som genomför inspektionen och inventeringen av utrustning som skall användas vid inspektionen av sensorerna och, i tillämpliga fall, vid inspektion av observationsflygplanet samt av de föremål som flygrepresentanterna avser ta med ombord på observationsflygplanet konstaterar att föremålen inte överensstämmer med den förteckning över tillåten utrustning som avses i bilaga D del II.5 eller med de föremål som anges i bilaga G del I. 4, skall den ha rätt att vägra att ge tillstånd att använda föremålen. Sådan utrustning som införts i den observerade partens territorium av den observerande parten skall, såvida inget annat avtalas,

a) placeras i en förseglad behållare för säker förvaring och

b) därefter avlägsnas från den observerade partens territorium vid tidigast möjliga tillfälle, dock inte senare än vid den observerande partens avresa från den observerade partens territorium.

9. Om den observerande parten beger sig till den ankomstplats som anges i det meddelande som lämnats i enlighet med artikel IV del I.5 med ett transportflygplan registrerat i den observerande parten eller i en annan part, skall transportflygplanet tillåtas

a) att avresa från den observerade partens territorium,

b) om ankomstplatsen är densamma som avgångsplatsen, att kvarstanna vid ankomstplatsen till den observerande parten avfärd från den observerade partens territorium eller,

c) om ankomstplatsen inte är densamma som avgångsplatsen, att flyga till avgångsplatsen i så god tid att personalen från den observerande parten får ytterligare vila före avresan från den observerade partens territorium.

10. Om observationsflygplanet tillhandahålls av den observerade parten och den observerande parten inte använder ett eget transportflygplan för att transportera sin personal från ankomstplatsen till OS-flygfältet, skall den observerade parten tillse att personalen från den observerande parten blir transporterad från ankomstplatsen till OS-flygfältet och från OS-flygfältet till avgångsplatsen.

*Bilaga E Tillägg 1**Del I Utseende av platser*

Platser som inledningsvis skall tjäna som ankomst- och avgångsplatser, OS-flygfält, flygfält för tankning, kalibreringsmål och, i tillämpliga fall, fixpunkter för ankomst och avgång anges i del II nedan. Platsangivelseerna omfattar följande:

- a) Plats: namn på ankomst- och avgångsplatser, OS-flygfält, fixpunkter för ankomst och avgång, flygfält för tankning samt kalibreringsmål.
- b) Position: platsens latitud och longitud avrundade till närmaste hela sekund.
- c) Inspektion: uppgift om inspektion före flygning av flygplanet eller sensorerna kan verkställas på platsen.

Del II Ankomstplatser, avgångsplatser, OS-flygfält, fixpunkter för ankomst och avgång, flygfält för tankning samt kalibreringsmål

Plats	Position	Inspektion före flygning av flygplanet eller sensorerna kan verkställas
Part: Tyskland		
Ankomst-/avgångsplats		
Köln/Bonn (EDDK)	N50-52-02 E007-08-37	ja
OS-flygfält		
Wunstorf (EDNW)	N 52-27-48 E 009-25-70	nej
Landsberg/ Lech (EDSA)	N 48-04-28 E 010-54-42	nej
Fixpunkter för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		

Kalibreringsmål		
Köln/Bonn	tillkommer	
Part: USA		
Ankomst-/avgångsplats		
Washington Dulles Internat- ional, DC	N 38-56-36 W 077-27-24	ja
Travis AFB Kalifornien	N 38-15-48 W 121-55-48	ja
OS-flygfält		
Washington Dulles Internat- ional, DC	N 38-56-36 W 077-27-24	ja
Travis AFB Kalifornien	N 38-15-48 W 121-55-48	ja
Elmendorf AFB Alaska	N 61-15-12 W 149-47-30	ja
Lincoln Municipal Nebraska	N 40-51-00 W 096-45-30	nej
Fixpunkter för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Honolulu Internationella Hawaii	N 21-19-06 W 157-55-24	
Malmstrom AFB Montana	N 47-30-18 W 111-11-00	
Phoenix-Sky Harbor Internat- ionella Arizona	N 33-26-12 W 112-00-24	
General Mitchell Internationella	N 42-56-48	

Wisconsin	W 087-53-36	
McGhee Tyson Tennessee	N 35-48-48 W 083-59-36	
Kalibreringsmål		
Washington Dulles	tillkommer	
Travis AFB	tillkommer	
Elmendorf AFB	tillkommer	
Part: partsgruppen Vitryss- land och Ryska federationen		
Ankomst-/avgångsplatser		
Kubinka	N 55-36-30 E 036-39-10	ja
Ulan-Ude	N 51-48-00 E 107-27-00	ja
OS-flygfält		
Kubinka	N 55-36-30 E 036-39-10	ja
Ulan-Ude	N 51-48-00 E 107-27-00	ja
Magadan	N 59-54-06 E 150-03-01	nej

Vorkuta	N 67-29-00 E 063-59-00	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Kalibreringsmål		
Part: Benelux		
Ankomst-/avgångsplatser		
Zaventem/Melsbroek	N 50-54-01 W 004-59-09	ja
OS-flygfält		
Zaventem/ Melsbroek	N 50-54-01 W 004-59-09	ja
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Kalibreringsmål		
Volkel	N 54-39-03 W 005-42-02	
Part: Bulgarien		
Ankomst-/avgångsplatser		
Sofia	N 42-41-07 E 023-24-05	ja

OS-flygfält		
Sofia	N 42-41-07 E 023-24-05	ja
Burgas	N 42-34-00 E 027-30-00	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Sofia	N 42-41-07 E 023-24-05	
Burgas	N 42-34-00 E 027-30-00	
Kalibreringsmål		
Part: Kanada		
Ankomst-/avgångsplatser		
Ottawa (CYOW)	N 45-19-21 W 075-40-10	ja
OS-flygfält		
Ottawa (CYOW)	N 45-19-21 W 075-40-10	ja
Iqaluit	N 63-45-22 W 068-33-25	nej
Yellowknife	N 62-27-45 W 114-26-20	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	

Flygfält för tankning		
Edmonton	N 53-18-35 W 113-34-43	
Halifax	N 44-52-51 W 063-30-33	
Winnipeg	N 49-54-39 W 097-14-35	
Churchill	N 58-44-13 W 094-03-26	
Kalibreringsmål		
Ottawaområdet	tillkommer	
Part: Danmark		
Ankomst-/avgångsplatser		

Köpenhamns internationella (EKCH)	N 55-37-07 E 012-39-26	nej
Værløse militära flygfält (EKVL)	N 55-46-09 E 012-19-34	ja
OS-flygfält		
Værløse militära flygfält (EKVL)	N 55-46-09 E 012-19-34	ja
Fixpunkt för ankomst och av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Vagars flygplats (EKGV)	N 62-03-51 W007-16-26	
Søndre Strømfjords internation- ella (BGSF)	N 67-01-05 W 050-41-39	
Kalibreringsmål		
Værløse militära flygfält	N 55-46-09 E 012-19-34	
Part: Spanien		
Ankomst-/avgångsplatser		
Getafe	N 40-17-43 W 003-43-21	ja
Ankomst-/avgångsplatser för		

Kanarieöarna		
Gando	N 27-55-49 W 015-23-05	ja
OS-flygfält		
Getafe	N 40-17-43 W 003-43-21	ja
Valencia	N 39-29-26 W 000-28-50	nej
Valladolid	N 41-42-26 W 004-51-02	nej
Moron	N 37-10-34 W 005-36-53	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning	inga	
Kalibreringsmål		
Part: Frankrike		
Ankomst-/avgångsplatser		
Orléans-Bricy	N 47-59-12 E 001-45-43	ja
OS-flygfält		
Orléans-Bricy	N 47-59-12 E 001-45-43	ja
Toulouse-Blagnac	N 43-37-26 E 001-22-53	nej
Nice/Côte d'Azur	N 43-39-47 E 007-12-09	nej

Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning	inga	
Kalibreringsmål		
Part: Storbritannien och Nordirland		
Ankomst-/avgångsplatser		
Brize Norton	N 51-44-97 W 001-34-93	ja
Heathrow	N 51-28-72 W 000-27-47	nej
Anm. Heathrow är endast ankomstplats för personal som anländer med reguljärt flyg, inte för observations- och transportflygplan.		

OS-flygfält		
Brize Norton	N 51-44-97 W 001-34-93	ja
Scampton	N 53-18-45 W 000-32-95	ja
Leuchars	N 55-22-38 W 000-52-03	ja
Fixpunkt för ankomst och avgång	skall bestämmas av FAA	
Flygfält för tankning	inga	
Kalibreringsmål		
Boscombe Down	N 51-09-10 W 001-44-76	
Part: Grekland		
Ankomst-/avgångsplatser		
Thessaloniki Internationella	N 40-27-22 E 022-59-21	ja
OS-flygfält		
Thessaloniki Internationella	N 40-27-22 E 022-59-21	ja
Elefsis	N 38-04-00 E 023-33-38	ja
Fixpunkt för ankomst och avgång		
Chouchouligovo	N 41-24-40 E 023-22-02	
Flygfält för tankning		

Kalibreringsmål		
Part: Ungern		
Ankomst-/avgångsplatser		
Budapest/Ferihegy (LHBP)	N 47-26-18 E 019-15-48	ja
Tokol (LHTL)	N 47-21-14 E 018-58-08	ja
OS-flygfält		
Budapest/Ferihegy (LHBP)	N 47-26-18 E 019-15-48	ja
Tokol (LHTL)	N 47-21-14 E 018-58-08	ja
Fixpunkt för ankomst och av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning	inga	
Kalibreringsmål	tillkommer	
Part: Island		
Ankomst-/avgångsplatser		
Keflavik	N 63-59-48 W 022-36-30	ja
OS-flygfält		
	N 63-59-07 W 022-36-20	

Fixpunkt för ankomst och Av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Kalibreringsmål		
Part: Italien		
Ankomst-/avgångsplatser		
Milano–Malpensa	N 45-38-00 E 008-44-00	ja
Palermo–Punta Raisi	N 38-10-40 E 013-05-20	ja
OS–flygfält		
Milano–Malpensa	N 45-38-00 E 008-44-00	ja
Palermo–Punta Raisi	N 38-10-40 E 013-05-20	ja
Fixpunkt för ankomst och av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning	ovannämnda OS-flygfält	
Kalibreringsmål		
Part: Norge		
Ankomst-/avgångsplatser		
Oslo–Gardermoen (ENGM)	N 60-12-10 E 011-05-08	ja

OS-flygfält		
Oslo–Gardermoen (ENGM)	N 60-12-10 E 011-05-08	ja
Tromsö–Langnes (ENTC)	N 69-40-53 E018-55-10	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Trondheim–Vaernes (ENVA)	N 63-27-29 E 010-55-33	
Kalibreringsmål		
Part: Polen		
Ankomst-/avgångsplatser		
Warszawa–Okecie	N 52-13-10 E 021-01-10	ja
OS-flygfält		
Warszawa–Okecie	N 52-13-10 E 021-01-10	ja
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Kalibreringsmål		

Part: Portugal		
Ankomst- avgångsplatser		
Lissabon internationella	N 38-46-22 W 009-07-58	ja
OS-flygfält		
S:ta Maria	N 36-58-22 W 025-10-17	nej
Porto Santo	N 33-04-01 W 016-20-44	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Lissabon internationella	N 38-46-22 W 009-07-58	
S:ta Maria	N 36-58-22 W 025-10-17	
Porto Santo	N 33-04-01 W 016-20-44	
Kalibreringsmål		
Lissabon internationella	tillkommer	
Part: Rumänien		
Ankomst-/avgångsplatser		
Bukarest–Otopeni internationella	N 44-34-30 E 026-05-10	ja

Timisoara flygplats	N 45-48-37 E 021-20-22	ja
OS-flygfält		
Bukarest–Otopeni internationella	N 44-34-30 E 026-05-10	ja
Timisoara flygplats	N 45-48-37 E 021-20-22	ja
Bacau flygplats	N 46-31-19 E 026-54-41	nej
Fixpunkt för ankomst och av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Bukarest–Otopeni internationella	N 44-34-30 E 026-05-10	
Timisoara flygplats	N 45-48-37 E 021-20-22	
Kalibreringsmål		
Urlati	N 45-55-45 E 026-05-11	
Dunavat Nord Murighiol	N 45-02-10 E 029-13-20	
Part: Tjeckiska och slovakis- ka republikerna		
Ankomst- avgångsplatser		
Prag internationella	N 50-06-10 E 014-15-40	ja
OS-flygfält		

Prag internationella	N 50-06-10 E 014-15-40	ja
Bratislava internationella	N 49-10-10 E 017-12-50	nej
Kosice internationella	N 48-40-10 E 021-14-40	nej
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Bratislava internationella	N 49-10-10 E 017-12-50	
Kosice internationella	N 48-40-10 E 021-14-40	
Kalibreringsmål		
Prag internationella	tillkommer	
Part: Turkiet		
Ankomst- avgångsplatser		
Eskisehir	N 39-47-00 E 030-35-00	ja
Diyarbakir	N 30-50-00 E 040-05-00	ja
OS-flygfält		
Eskisehir	N 39-47-00 E 030-35-00	ja
Diyarbakir	N 30-50-00 E 040-05-00	ja
Fixpunkt för ankomst och avgång	tillkommer	

Flygfält för tankning	tillkommer	
Kalibreringsmål		
Eskisehir	tillkommer	
Diyarbakir	tillkommer	
Part: Ukraina		
Ankomst- avgångsplatser		
Borispol/ Kiev	N 50-20-07 E 030-53-07	ja
OS-flygfält		
Borispol/ Kiev	N 50-20-07 E 030-53-07	ja
Fixpunkt för ankomst och av- gång	tillkommer	
Flygfält för tankning		
Lvov	N 49-48-07 E 023-57-03	
Odessa	N 46-25-06 E 030-40-07	
Kalibreringsmål		

Bilaga F Inspektion före flygning och demonstrationsflygningar

Del I Inspektion före flygning av den observerande partens observationsflygplan och sensorer

1. Syftet med inspektionen före flygning av observationsflygplan och sensorer som tillhandahållits av den observerande parten är att bekräfta att observationsflygplanet och dess sensorer med tillbehör överensstämmer med de som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Den observerade parten skall ha rätt att genomföra en inspektion före flygning av ett observat-

ionsflygplan och dess sensorer som tillhandahållits av den observerande parten för att bekräfta

a) att observationsflygplanet och dess sensorer med tillbehör, i förekommande fall innefattande objektiv och fotografisk film, överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D och

b) att det inte finns någon utrustning ombord på observationsflygplanet som inte är tillåten enligt artikel IV.

2. När observationsflygplanet anländer till ankomstplatsen skall den observerade parten

a) tillhandahålla en förteckning över inspektörer – vilka inte får överstiga tio personer, såvida inte annat avtalats – med angivande av varje inspektörs allmänna funktion,

b) tillhandahålla en förteckning över utrustning som den avser att använda vid inspektionen i enlighet med bestämmelserna i bilaga D del II.5 och

c) informera den observerande parten om sin plan för inspektion av observationsflygplanet och dess sensorer.

3. Före inspektionens början skall en utsedd person från den observerande parten

a) informera den observerade parten om de förfaranden för inventering som skall följas för att bekräfta att all utrustning för inspektionen samt all icke-förstörande testningsutrustning som avses i punkt 7 nedan och som tagits ombord på observationsflygplanet av inspektörerna har avlägsnats från detta före inspektionens avslutande,

b) tillsammans med inspektörerna genomföra inspektion och förteckning av varje del av den utrustning som skall användas vid inspektionen samt

c) informera inspektörerna om alla säkerhetsföreskrifter de skall följa vid inspektionen av observationsflygplanet och dess sensorer.

4. Inspektionen skall inte börja förrän de ankomstformaliteter avslutats och skall inte vara längre än åtta timmar.

5. Den observerande parten skall ha rätt att ta med sin egen eskort för att åtfölja inspektörerna under hela inspektionen av observationsflygplanet och dess sensorer för att bekräfta att inspektionen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna del. Den observerande parten skall underlätta inspektionen i enlighet med bestämmelserna i bilaga D del II.7–8.

6. Vid inspektionen skall inspektörerna ha rätt att få tillgång till observationsflygplanet och dess sensorer med tillbehör så som anges i bilaga D del II.11–12.

7. För de syften som inspektionen gäller skall den observerade parten ha rätt att ta ombord och använda följande icke-förstörande testningsutrustning:

a) videosond (kontrollskärm på videokamera),

b) utrustning för numrering av direktavlästa röntgenbilder eller förstörade röntgenbilder,

c) utrustning för numrering av ultraljudsbilder,

d) logisk analysator/dataanalysator,

e) passiva IR-sensorer samt

f) 35 millimeterskamera.

Dessutom skall den observerade parten ha rätt att ta ombord och använda sådan annan icke-förstörande testningsutrustning som kan behövas för att säkerställa att ingen annan utrustning finns ombord på observationsflygplanet än den som tillåts enligt artikel IV, vilket kan bestämmas av rådgivande kommittén före den 30 juni 1992.

8. Sedan inspektionen före flygning genomförts skall inspektörerna lämna observationsflygplanet och den observerande parten skall ha rätt att använda sina egna förfaranden för inventering för att bekräfta att all inspektionsutrustning som använts vid inspektionen har avlägsnats från observationsflygplanet. Om den observerade parten inte på ett tillfredsställande sätt kan visa detta för den observerande parten, skall den observerande parten ha rätt att fortsätta med observationsflygningen eller att inte genomföra den och, när den observerande parten är tillfredsställd med att det är säkert att göra detta, avresa från den observerade partens territorium. I det sistnämnda fallet skall ingen observationsflygning avräknas mot någondera partens kvot.

9. Inspektörerna skall omedelbart meddela den observerande parten om de finner att observationsflygplanet eller dess sensorer med tillbehör inte överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D eller om det finns annan utrustning ombord på observationsflygplanet än sådan som tillåts i artikel IV. Om den observerande parten inte kan visa att observationsflygplanet med sensorer och tillbehör överensstämmer med de som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D och att det inte finns någon annan utrustning ombord på observationsflygplanet än sådan som tillåts enligt artikel IV samt om den observerande och den observerade parten inte avtalar annat, skall den observerade parten ha rätt att förbjuda observationsflygningen enligt bestämmelserna i artikel VIII. Om observationsflygningen förbjuds, skall observationsflygplanet utan dröjsmål avresa från den observerade partens territorium och ingen observationsflygning skall avräknas mot någondera partens kvot.

10. När inspektionen av observationsflygplanet och dess sensorer genomförts, skall den observerade och den observerande parten avge rapport om inspektionen, vari skall uppges att

a) observationsflygplanet och dess sensorer med tillbehör överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D och

b) att ingen annan utrustning finns ombord på observationsflygplanet än sådan som är tillåten enligt artikel IV.

11. Den observerade partens underskrift av inspektionsrapporten skall innebära dess medgivande för den observerande parten att använda ifrågavarande observationsflygplan för att genomföra en observationsflygning över den observerade partens territorium.

Del II Inspektion före flygning av den observerade partens sensorer

1. Syftet med inspektionen före flygning av sensorerna på ett observationsflygplan som tillhandahålls av den observerade parten är att bekräfta att sen-

sorerna med tillbehör överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Den observerande parten skall ha rätt att genomföra en inspektion före flygning av sensorer med tillbehör som är monterade på ett observationsflygplan som tillhandahållits av den observerade parten för att bekräfta att sensorerna med tillbehör överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D.

2. När den observerande partens inspektörer anländer till platsen för inspektionen skall den observerande parten

a) tillhandahålla en förteckning över inspektörer – vilka inte får överstiga fem personer, såvida inte annat avtalats – med angivande av varje inspektörs allmänna funktion,

b) tillhandahålla en förteckning över utrustning som inspektörerna avser att använda vid inspektionen och

c) informera den observerade parten om sin plan för inspektion av sensorerna med tillbehör ombord på observationsflygplanet.

3. Före inspektionens början skall en utsedd person från den observerade parten

a) informera den observerande parten om de förfaranden för inventering som skall följas för att bekräfta att all utrustning för inspektionen har avlägsnats från observationsflygplanet före inspektionens avslutande,

b) tillsammans med inspektörerna genomföra inspektion och förteckning av varje del av den utrustning som skall användas vid inspektionen samt

c) informera inspektörerna om alla säkerhetsföreskrifter de skall följa vid inspektionen av sensorerna med tillbehör som är monterade ombord på observationsflygplanet.

4. Inspektionen skall inte börja förrän de ankomstformaliteter avslutats och skall inte vara längre än åtta timmar.

5. Den observerade parten skall ha rätt att ta med sin egen eskort för att åtfölja inspektörerna under hela inspektionen av sensorerna med tillbehör ombord på observationsflygplanet för att bekräfta att inspektionen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna del. Den observerade parten skall underlätta inspektionen av sensorerna med tillbehör i enlighet med bestämmelserna i bilaga D del II.7.

6. Vid inspektionen skall inspektörerna ha rätt att få tillgång till sensorerna med tillbehör ombord på observationsflygplanet så som anges i bilaga D del II.11–12.

7. Sedan inspektionen genomförts skall inspektörerna lämna observationsflygplanet och den observerade parten skall ha rätt att använda sina egna förfaranden för inventering för att bekräfta att all inspektionsutrustning som använts vid inspektionen har avlägsnats från observationsflygplanet. Om den observerande parten inte på ett tillfredsställande sätt kan visa detta för den observerade parten, skall den observerade parten ha rätt att förbjuda observationsflygningen i enlighet med artikel VIII och ingen observationsflygning avräknas mot någondera partens kvot.

8. Inspektörerna skall omedelbart meddela den observerade parten om de finner att någon av sensorerna eller dess tillbehör ombord på observationsflygplanet inte överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Om den observerade parten inte kan visa att sensorerna eller deras tillbehör ombord på observationsflygplanet överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D, skall den observerande parten ha rätt att

a) tillåta att en alternativ uppsättning av sensorer används av sådana typer eller sådan kapacitet som föreslås av den observerade parten,

b) att operationerna fullföljs enligt den ursprungliga företagsplanen,

c) gå med på att observationsflygningens start uppskjuts för att tillåta den observerade parten att rätta till de problem som den observerande parten har ansett föreligga enligt denna punkt. Om problemet löses på ett för den observerande parten tillfredsställande sätt, skall flygningen genomföras i enlighet med företagsplanen, dock vederbörligen justerad med hänsyn till eventuell försening. Om problemet inte rättas till på ett för den observerande parten godtagbart sätt, skall den observerande parten avresa från den observerade partens territorium eller

d) inställa observationsflygningen och omedelbart lämna den observerade partens territorium.

9. Om den observerande parten lämnar den observerade partens territorium utan att ha genomfört en observationsflygning enligt punkt 8 c och 8 d ovan, skall ingen observationsflygning avräknas från någondera partens kvot.

10. När inspektionen av sensorerna med tillbehör som är monterade på observationsflygplanet genomförts, skall den observerade och den observerande parten avge rapport om inspektionen vari skall uppges att sensorerna överensstämmer med dem som certifierats i enlighet med bestämmelserna i bilaga D. Den observerande partens underskrift av rapporten skall innebära dess medgivande att genomföra observationsflygning över den observerade partens territorium.

Del III Demonstrationsflygningar

1. Om flygplanet på begäran av den observerande parten tillhandahålls av den observerade parten, skall den observerande parten genomföra en demonstrationsflygning efter inspektionen före flygning för att tillåta inspektörerna att observera hur de sensorer fungerar som skall användas under observationsflygningen och för att uppta tillräcklig mängd data för att inspektörerna skall kunna bekräfta att sensorernas kapacitet stämmer överens med bestämmelserna i artikel IV.8.

2. Om flygplanet på begäran av den observerade parten tillhandahålls av den observerande parten, skall den observerade parten genomföra en demonstrationsflygning efter inspektionen före flygning för att tillåta inspektörerna att observera hur de sensorer fungerar som skall användas under observationsflygningen och för att uppta tillräcklig mängd data för att inspektörerna skall

kunna bekräfta att sensorernas kapacitet stämmer överens med bestämmelserna i artikel IV.9.

3. Om den observerade parten eller den observerande parten utövar sin rätt att begära en demonstrationsflygning skall

a) demonstrationsflygningen utföras i enlighet med bestämmelserna i bilaga D del III,

b) demonstrationsflygningen inte vara längre än två timmar,

c) den observerade parten tillhandahålla kalibreringsmål i enlighet med tillägg 1 till bilaga D i närheten av det flygfält vid vilket inspektionen skall genomföras,

d) alla förseningar i samband med att tillmötesgå en begäran om observationsflygning orsakade av väderförhållanden eller problem med den observerade partens flygplan eller sensorer inte avräknas från den tilldelade tiden för sådana flygningar, om inte annat avtalats,

e) den observerade parten behandla data som upptagits med sensorerna vid en anläggning i närheten av det flygfält vid vilket inspektionen skall genomföras i närvaro av personal från den observerande parten i enlighet med bestämmelserna i artikel IX del II och III samt

f) kostnaderna för demonstrationsflygningen, inklusive för att tillhandahålla media för inspelning av data samt databehandling, fördelas i enlighet med bilaga L del I.9.

4. Om den observerade parten utövar sin rätt att begära en demonstrationsflygning, skall den observerande parten ha rätt att lägga till en tidsperiod på högst 24 timmar till de 96 timmar som är tillåtna för att genomföra en observationsflygning enligt artikel VI del I.9. Detta skall inte inverka på andra parter rätt att genomföra observationsflygningar efter den ursprungliga tidsperioden om 96 timmar enligt artikel VI del I.3.

5. Om den observerande parten utövar sin rätt att begära en demonstrationsflygning, skall denna utföras inom den tidsrymd av 96 timmar som tillåts för att genomföra en observationsflygning enligt artikel VI del I.9.

6. Om den observerade parten finner att någon av de sensorer som är monterade på observationsflygplanet som tillhandahållits av den observerande parten inte uppfyller bestämmelserna i artikel IV.8, skall den ha rätt att

a) i fråga om en sensor för vilken markupplösningen beror på höjden över marken, föreslå en alternativ lägsta höjd över marken vid vilken sensorn i fråga skall tillåtas att användas under observationsflygningen,

b) i fråga om sensorer för vilka markupplösningen inte beror på höjden över marken, förbjuda användning av sensorn i fråga under observationsflygningen eller

c) förbjuda observationsflygningen enligt bestämmelserna i artikel VIII.

7. Om den observerande parten finner att någon av de sensorer som är monterade på ett observationsflygplan som tillhandahållits av den observerade parten inte överensstämmer med bestämmelserna i artikel IV.9, skall den ha rätt att

a) tillåta att en alternativ uppsättning av sensorer används av sådana typer eller sådan kapacitet som föreslås av den observerade parten,

b) i fråga om en sensor för vilken markupplösningen beror på höjden över marken, föreslå en alternativ lägsta höjd över marken vid vilken sensorn i fråga skall tillåtas att användas under observationsflygningen,

c) i fråga om sensorer för vilka markupplösningen inte beror på höjden över marken, genomföra observationsflygningen som planerat varvid kostnaderna för media för upptagning av data för sensorn i fråga skall betalas av den observerade parten,

d) gå med på att observationsflygningens start uppskjuts för att tillåta den observerade parten att rätta till de problem som den observerande parten har ansett föreligga enligt denna punkt; om problemet löses på ett för den observerande parten tillfredsställande sätt, skall flygningen genomföras i enlighet med företagsplanen, dock vederbörligen justerad med hänsyn till eventuell försening; om problemet inte rättas till på ett för den observerande parten godtagbart sätt, skall den observerande parten avresa från den observerade partens territorium,

e) inställa observationsflygningen enligt artikel VIII och omedelbart lämna den observerade partens territorium.

8. Om observationsflygningen förbjuds eller inställs av den part som begär demonstrationsflygningen, skall ingen observationsflygning avräknas från någondera partens kvot, och den part som begär demonstrationsflygningen skall anmäla ärendet till rådgivande kommittén.

Bilaga G Flygövervakare, flygrepresentanter och representanter

Del I Flygövervakare och flygrepresentanter

1. Bestämmelserna i denna bilaga skall gälla personal utsedd i enlighet med artikel XIII. Varje part skall ha rätt att vid ett givet tillfälle ha det antal flygövervakare och flygrepresentanter ombord på observationsflygplanet som anges i artikel VI del III. Bestämmelserna i den delen skall gälla för deras verksamhet avseende observationsflygningarnas uppläggning och genomförande. Varje part skall underlätta flygövervakarnas och flygrepresentanternas verksamhet enligt denna bilaga.

2. Den observerade parten skall utse en av flygövervakarna till chef för flygövervakarna. Chefen för flygövervakarna skall vara medborgare i den observerade parten. Den observerande parten skall utse en av flygrepresentanterna till chef för flygrepresentanterna. Denne skall vara medborgare i den observerande parten.

3. Vid förberedelserna av observationsflygningen skall flygövervakarna och flygrepresentanterna ha rätt

a) att bekanta sig med den tekniska litteratur som berör sensorernas funktion och handhavande samt observationsflygplanets förarinstruktion och

b) att bekanta sig med observationsflygplanets utrustning som hänför sig till kontrollen av flygplanet och de på observationsflygplanet monterade sensorernas funktion och handhavande.

4. Flygövervakarna och flygrepresentanterna skall ha rätt

a) att kvarstanna ombord på observationsflygplanet under hela observationsflygningen, inklusive vid eventuella avbrott för tankning eller vid nödsituationer,

b) att ombord på observationsflygplanet medföra och använda kartor, flygkort, publikationer och driftshandböcker,

c) att under observationsflygningen obehindrat röra sig ombord på observationsflygplanet inklusive dess förarkabin, med beaktande av flygsäkerheten; vid utövandet av sina rättigheter får flygövervakarna eller flygrepresentanterna inte störa flygplansbesättningen i dess verksamhet,

d) att kontrollera att färdplanen följs och att övervaka observationsflygplanets flygordning och sensorernas funktion och handhavande,

e) att avlyssna den interna och externa radiokommunikationen ombord på flygplanet och sköta den interna radiokommunikationen samt

f) att registrera flygordningens parametrar och sensorernas funktion och handhavande på kartor, kort och anteckningsblock.

5. Utöver de rättigheter som anges i punkt 4 i denna del, skall chefen för flygövervakarna ha rätt

a) att rådfråga flygplansbesättningen om iakttagande av nationella flygregler och bestämmelserna i fördraget,

b) att observera flygplansbesättningens verksamhet, inklusive verksamheten i förarkabinen under observationsflygningen och övervaka funktionen och handhavandet av observationsflygplanets flyg- och navigationsinstrument,

c) att ge rekommendationer till flygplansbesättningen om följandet av färdplanen,

d) att utan att störa deras verksamhet rådfråga flygplansbesättningen om information om flygordningen samt

e) att i tillämpliga fall kommunicera med flygtrafikledningen och hjälpa till att vidarebefordra och tolka kommunikation mellan flygtrafikledningen och flygplansbesättningen i båda riktningarna om observationsflygningens genomförande. För detta ändamål skall chefen för flygövervakarna ha rätt att sända extern radiokommunikation med observationsflygplanets radioutrustning.

6. Om chefen för flygövervakarna anser att observationsflygplanet avviker från färdplanen, skall han eller hon underrätta flygplansbesättningen och får meddela flygtrafikledningen alla avvikelser som observationsflygplanet gör från färdplanen, vilka han eller hon tror kan hota flygsäkerheten.

7. Utöver de rättigheter som anges i punkt 5 ovan skall chefen för flygövervakarna ha

a) de rättigheter som anges i punkt 5 a, b och d ovan med avseende på flygplansbesättningen och

b) rätt att, vid avvikelser från färdplanen, få en förklaring av flygplansbesättningen om anledningen till dem.

8. Flygrepresentanterna skall ha rätt att leda handhavandet av sensorerna under observationsflygningen. Därutöver skall flygrepresentanterna, efter att före observationsflygningens början ha meddelat den observerade parten, ha rätt att sköta sensorerna under observationsflygningen. Om flygrepresentanterna utnyttjar sin rätt att sköta sensorerna med stöd av denna punkt, skall den observerade parten inte vara ansvarig för fel eller otillräcklig kvalitet på data som upptagits med sensorerna beroende på att de har skötts av flygrepresentanterna.

Del II Representanter

1. En observerande part som använder ett observationsflygplan utsett av en tredje part skall ha rätt att när som helst ha det antal representanter ombord på planet som anges i artikel VI del III.

2. Den observerande parten skall utse en av sina representanter till chef för representanterna. Denne skall samma rättigheter som chefen för flygrepresentanterna enligt del I i denna bilaga. Därutöver skall chefen

a) vara rådgivare till förstepiloten avseende iakttagandet av fördragets bestämmelser,

b) ha rätt att övervaka hur den observerade parten följer fördragets bestämmelser samt

c) ha rätt att, vid avvikelse från färdplanen, få en förklaring från förstepiloten om anledningarna till den.

3. Representanterna skall ha samma rättigheter som flygrepresentanterna enligt del I i denna bilaga.

Bilaga H Samordning av planerade observationsflygningar

1. För att förhindra eventuell samtidighet i fråga om observationsflygningar som skall genomföras över en viss part, får varje part som har rätt att genomföra observationsflygningar enligt den årliga tilldelningen av aktiva kvoter senast den 1 november varje år meddela de andra parterna om sin avsikt att använda hela eller del av sin aktiva kvot under påföljande år. I meddelandet skall anges antalet observationsflygningar som den meddelande parten avser att genomföra över andra parters territorium varje kvartal av året i fråga.

2. I inget fall får det totala antalet planerade och i enlighet med punkt 1 i denna bilaga meddelade observationsflygningar över någon annans territorium under ett givet kvartal överstiga 16. Utom vad som avses i artikel VI del I.3 skall ingen part vara tvungen att godta mer än en observationsflygning vid någon tid under den period som avses i artikel VI del I.9.

3. Parter som i enlighet med punkt 1 i denna bilaga har meddelat sin avsikt att använda en eller flera av sina aktiva kvoter för observationsflygningar över samma parts territorium under ett eller flera givna kvartal skall, om så är nödvändigt, samråda för att undvika eventuella konflikter rörande sina planerade observationsflygningar. Om det inte går att genom samråd mellan de

berörda parterna nå en uppgörelse som undviker konflikt, skall frågan lösas genom lottdragning mellan parterna. Det första samrådet om observationsflygningar under det kvartal som börjar den 1 januari påföljande år skall inledas omedelbart efter mottagandet av ett sådant meddelande som avses i punkt 1 i denna bilaga. Följande samråd mellan de berörda parterna skall hållas mellan den 1 och 15 februari för det kvartal som börjar den 1 april, mellan den 1 och 15 maj för det kvartal som börjar den 1 juli samt mellan den 1 och 15 augusti för det kvartal som börjar den 1 oktober. De berörda parterna skall meddela de övriga parterna om resultatet av den turordning för observationsflygningarna som fastställs vid dessa samråd senast den 15 november, den 15 februari, den 15 maj och den 15 augusti.

4. Senast sju dagar efter meddelandet om den turordning av observationsflygningar som upprättats i enlighet med punkt 3 i denna bilaga, skall varje part underrätta alla de parter som avser att genomföra observationsflygningar över dess territorium under det aktuella kvartalet om varje flygning för vilken den avser att utnyttja sin rätt att tillhandahålla eget observationsflygplan.

5. Varje part som inte har lämnat meddelande enligt punkt 1 i denna bilaga, som inte har meddelat sina planer på att använda hela eller delar av sina aktiva kvoter eller inte har genomfört en observationsflygning under det kvartal för vilket den har meddelat sin avsikt att göra en sådan flygning, skall ha rätt att utnyttja återstående kvoter, förutsatt att sådana observationsflygningar har medtagits i den uppgörelse som uppnåtts enligt punkt 3 ovan.

Bilaga I Uppgifter om luftrum och flygning i farligt luftrum

1. Tidigast 90 dagar efter detta fördrags ikraftträdande och på begäran av en annan part, skall en part senast 30 dagar efter att ha mottagit en sådan begäran, lämna följande uppgifter i enlighet med ICAO-bestämmelserna:

a) luftrumets struktur såsom den anges i underrättelser för lufttrafiken i Aeronautical Information Publication (AIP),

b) detaljerade uppgifter om allt farligt luftrum samt

c) flygfältsinformation och ankomst- och avgångsrutiner för varje

1) ankomst- och avgångsplats,

2) OS-flygfält samt

3) alternativa flygfält och flygfält för tankning för partens ankomst- och avgångsplatser samt OS-flygfält.

2. Varje part skall omedelbart meddela de parter som har begärt uppgifter i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 ovan om ändringar av uppgifter som lämnats i enlighet med punkt 1 ovan. Oaktat bestämmelserna i denna punkt behöver NOTAM (Notices to Airmen) inte tillhandahållas.

3. Senast 90 dagar efter fördragets ikraftträdande skall varje part meddela de övriga parterna om källan till sådana uppgifter som skall lämnas enligt punkt 1 ovan.

Bilaga J Montreuxkonventionen

1. Observationsflygningar genomförda enligt detta fördrags bestämmelser som omfattar observation av en parts hela territorium skall inte inverka på Montreuxkonventionen av den 20 juli 1936.

2. För val av flygväg och meddelanden om överflygning av luftfartyg som avses i detta fördrag, vilka faller under artikel 23 i Montreuxkonventionen, skall gälla bestämmelserna i sagda artikel.

*Bilaga K Information om filmframkallare, duplikatorer och fotografisk film samt rutiner för kontroll av filmframkallning**Del I Information om filmframkallare, duplikatorer och fotografisk film*

1. I enlighet med bilaga D del II.3 a 3) skall varje part, när den meddelar andra parter om filmframkallare eller duplikatorer den avser använda för att framkalla negativ originalfilm eller för att framställa positiv eller negativ duplikatfilm, tillhandahålla följande produktinformation

- a) namnet på framkallaren eller duplikatorn,
- b) i tillämpliga fall största och minsta filmbredd och filmlängd som kan framkallas eller kopieras,
- c) varje typ av film som kan framkallas eller kopieras i filmframkallaren samt
- d) varje steg i processen, inklusive exponeringsomfång, temperatur, varaktighet, rekommenderad hastighet för frammatning, kemikalier och kemiska blandningar för varje typ av film.

2. I enlighet med bilaga D del II.3 a 2) skall varje part, när den lämnar uppgifter om de typer av svartvit flygfilm som den avser att använda för att uppta data vid en undersökning under flygning eller under en observationsflygning eller för att kopiera sådana data, lämna följande produktinformation för varje typ av flygfilm som kan framkallas eller kopieras med de filmframkallare eller duplikatorer som nämns i punkt 1 ovan, vilka erfordras för att bekräfta filmens egenskaper. Beroende på filmframkallarens nationella praxis kan informationen innehålla följande uppgifter:

- a) filmens verkliga snabbhet,
- b) upplösning/modulation,
- c) spektral känslighet samt
- d) optisk spegeldensitet eller sensitometriska karakteristika.

3. För att bestämma sensitometriska karakteristika för flygfilmsmaterial i enlighet med sina nationella metoder skall varje part ha rätt att på begäran få oframkallade prover av alla typer av fotografisk film som används som data-upptagningsmedier, kemikalierna för att framkalla dem samt att få anvisningar för framkallning och kopiering av sådan fotografisk film. Proverna och anvisningarna skall lämnas senast 30 dagar efter mottagandet av begäran härom.

Del II Övervakning av framkallning och kopiering av film

1. Parter som medverkar i certifiering av ett observationsflygplan och dess sensorer skall ha rätt att övervaka framkallning och kopiering av flygfilm vid undersökning under flygning. Personal från den observerade och den observerande parten skall ha rätt att övervaka framkallning och kopiering av flygfilm använd under en demonstrations- eller observationsflygning.

2. När en part övervakar framkallning och kopiering av flygfilm, skall den ha rätt att medföra och använda följande utrustning, vilket inte får störa framkallningen eller kopieringen av filmen:

- a) lackmuspapper,
- b) termometrar,
- c) kemisk testutrustning inklusive pH-mätare och hydrometrar,
- d) tidtagarur,
- e) sensitometrar,
- f) densitometrar samt
- g) 21-steps sensitometriska testremсор och optiska kilar.

3. Före framkallning av film exponerad vid undersökning under flygning, demonstrationsflygning eller observationsflygning skall parterna kontrollera filmframkallningsutrustningen och kemikalierna genom att framkalla en 21-steps sensitometrisk testremсор eller genom att exponera och framkalla en 21-steps optisk kil för att bekräfta att sensitometriska data för framkallning av den typen av film och att filmframkallningen i fråga stämmer överens med vad som uppgivits enligt del I ovan. Om inte annat avtalats, får negativ eller positiv från originalet eller den kopierade flygfilmen inte framkallas eller kopieras förrän framkallningen av en 21-steps sensitometrisk testremсор eller exponeringen och framkallningen av en 21-steps optisk kil motsvarar de karakteristika som anges i enlighet med del I ovan för ifrågasvarande typ av flygfilm respektive av framkallare och duplikator.

4. Före framkallning av film exponerad vid undersökning under flygning, demonstrationsflygning eller observationsflygning skall parterna ha rätt att kontrollera filmframkallningsutrustningen och kemikalierna genom att framkalla en testfilm av samma typ som den som använts vid undersökning under flygning, demonstrationsflygningen eller observationsflygningen för att bekräfta att sköljning och fixering lämpar sig för permanent arkivering.

Bilaga L Rådgivande kommittén

Del I Allmänna bestämmelser

Arbetsordning och andra bestämmelser för rådgivande kommittén anges i denna bilaga i enlighet med artikel X.

1. Rådgivande kommittén består företrädare utsedda av varje part. En parts ersättare, rådgivare och sakkunniga får delta i kommitténs arbete om parten bedömer det vara nödvändigt.

2. Kommitténs första möte skall öppnas inom 60 dagar från fördragets undertecknande. Kanadas företrädare skall vara ordförande vid det första mötet.

3. Kommittén skall hålla minst fyra möten per kalenderår, såvida den inte bestämmer annat. Extramöten skall på begäran av en eller flera parter sammanställas av kommitténs ordförande, som omedelbart skall meddela alla de andra parterna om en sådan begäran. Extramöten skall öppnas senast 15 dagar efter det att ordföranden har mottagit en begäran därom.

4. Kommitténs möten skall inte pågå längre än fyra veckor, såvida den inte bestämmer annat.

5. Parterna skall i tur och ordning enligt fransk bokstavsordning vara ordförande i kommittén. Varje ordförande skall tjänstgöra från ett mötes början till påföljande mötes öppnande, om inte annat bestäms.

6. Företrädarna skall vid mötena vara placerade i fransk bokstavsordning för parterna.

7. Kommitténs arbetspråk skall vara engelska, franska, italienska, ryska, spanska och tyska.

8. Kommitténs överläggningar skall vara konfidentiella, om inte annat överenskomms. Kommittén får komma överens om att ge allmänheten tillträde till sina sammanträden och tillgång till sina beslut.

9. När fördraget tillämpas provisoriskt och före den 30 juni 1992 skall kommittén bestämma fördelningen av fördragsanknutna kostnader. Den skall också snarast möjligt bestämma fördelningen av de gemensamma kostnaderna för sin verksamhet.

10. När fördraget tillämpas provisoriskt skall kommittén upprätta en handling vari bestäms formerna för meddelanden och rapporter som anges i fördraget. I denna handling skall dessa meddelanden och rapporter förtecknas och där skall också anges format för de formulär som behövs.

11. Kommittén skall utforma eller vid behov se över sin arbetsordning och sina arbetsformer.

Del II Årlig översyn av aktiva kvoter

Formerna för den årliga översynen av de aktiva kvoterna enligt artikel III del I.7 skall vara följande:

1. Parter som önskar ändra sin tilldelning av aktiva kvoter från föregående år, helt eller delvis, skall delge alla de övriga parterna och rådgivande kommittén senast den 1 oktober varje år en förteckning över de parter över vilka de vill utföra observationsflygningar under påföljande kalenderår. Sådana förslag till ändringar skall behandlas av parterna vid denna översyn enligt de regler som anges här nedan.

2. Om en begäran om observationsflygningar över en viss parts territorium inte överstiger dess passiva kvot, skall tilldelningen bestämmas som den begärts och framläggas för godkännande till rådgivande kommittén.

3. Om begäran om observationsflygningar över en viss parts territorium överstiger dess passiva kvot, skall tilldelningen bestämmas genom överenskommelse mellan de berörda parterna och framläggas för godkännande till rådgivande kommittén.

Del III Extra observationsflygningar

1. Rådgivande kommittén skall behandla framställningar från de organ inom konferensen för säkerhet och samarbete i Europa som är behöriga att handlägga frågor om konfliktförebyggande och krishantering och från andra behöriga internationella organisationer för att underlätta uppläggning och genomförande av extra observationsflygningar över en parts territorium med dess medgivande.

2. Data från sådana observationsflygningar skall tillhandahållas de berörda organen eller organisationerna.

3. Utan hinder av andra bestämmelser i detta fördrag får parterna på bilateral och frivillig grund genomföra observationsflygningar över varandras territorier om formerna för genomförande av observationsflygningar följs. Såvida de berörda parterna inte bestämmer annat, skall data från sådana observationsflygningar tillhandahållas rådgivande kommittén.

4. Observationsflygningar som genomförts enligt bestämmelserna i denna del skall inte avräknas mot de berörda parternas aktiva eller passiva kvoter.

Del IV Andra områden för tillämpning av Open Skies-systemet

1. Parterna får föreslå att rådgivande kommittén tar upp till behandling förslag om tillämpning av Open Skies-systemet på andra särskilda områden, exempelvis miljöområdet.

2. Rådgivande kommittén får besluta om sådana förslag eller kan, om så är nödvändigt, hänskjuta dem till den första eller de följande konferenser som sammankallas för att granska tillämpningen av detta fördrag i enlighet med bestämmelserna i artikel XIII.3.